

Høgskolen i Innlandet

Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap

Ingrid Ulberg Sommer & Lene Bjerkestrand

Masteroppgave

Hat og trusler mot unge lokalpolitikere

En kvalitativ undersøkelse om opplevelser og
konsekvenser

Hatred and threats towards young politicians
A qualitative study about experiences and consequences

Masteroppgave offentlig ledelse og styring – erfaringsbasert master

MPABL4901

2024

Forord

Vi vil først og fremst takke våre informanter for interessante samtaler. Uten dere hadde ikke denne undersøkelsen vært mulig. Tusen takk for innsiktsfulle refleksjoner og for deling av detaljerte opplevelser. Lykke til videre med viktig politisk arbeid!

Vi vil også takke vår veileder Jon Helge Lesjø for godt samarbeid. Tusen takk for grundige og nyttige tilbakemeldinger.

Masterstudiet ved Høgskolen Innlandet har vært både innholdsrikt og lærerikt. Tusen takk for laget!

Lene Bjerkestrand og Ingrid Ulberg Sommer

Oslo, 13. mai 2024

Sammendrag

Temaet for denne undersøkelsen er hat og trusler mot unge lokalpolitikere. Utgangspunktet vårt var en påstand om at hets mot lokalpolitikere virker fordi det fører til selvsensur og tap av selvtillit. Påstanden kom i forbindelse med en undersøkelse utført av analyseselskapet Ipsos som viste at 4 av 10 lokale folkevalgte har opplevd hat og trusler. Også annen tidligere forskning viser at mange norske politikere jevnlig mottar hatefulle ytringer og trusler. I tillegg slo PST igjen fast at hat og trusler mot folkevalgte er en alvorlig utfordring for demokratiet i den nasjonale trusselvurderingen for 2024. På bakgrunn av dette er formålet med vår studie å undersøke hvordan *unge lokalpolitikere opplever hat og trusler, og hvilke konsekvenser hat og trusler kan ha for politiske prosesser og demokratisk deltagelse.*

Datainnsamlingen er gjort gjennom intervju med 14 unge lokalpolitikere, noe som har gitt oss tilgang til detaljerte beskrivelser om deres opplevelser med hat og trusler, men også refleksjoner og oppfatninger om betydningen hat og trusler kan ha for demokratiske prinsipper som deltagelse, engasjement og representativitet. Videre har vi benyttet den såkalte stegmodellen som analytisk rammeverk for begrepet politiske prosesser. Begrepet demokratisk deltagelse har vi forankret i demokratiteoretiske perspektiver. I tillegg har teoretiske forståelser av sosiale medier gitt oss et rammeverk for å drøfte hat og truslers betydning for sosiale medier som demokratisk arena.

To sentrale funn i vår undersøkelse om *opplevelser* er at hat og trusler spesielt rammer unge kvinnelige lokalpolitikere med minoritetsbakgrunn, og at hat og trusler mot unge lokalpolitikere foregår i størst grad på digitale plattformer. Disse funnene er i stor grad sammenfallende med tidligere undersøkelser. Samtidig har vårt undersøkelsesopplegg gitt oss mulighet til å gå mer i dybden på tematikken. Det har gitt oss innsikt som at hat og trusler mot unge kvinnelige lokalpolitikere med minoritetsbakgrunn ofte er rasistisk motivert, og at de som i tillegg bærer synlige religiøse symboler er ekstra utsatt. Vi har også fått nyansert forståelse om hvordan både innhold og avsender av hat og trusler varierer mellom ulike sosiale medier.

Videre finner vi at hat og trusler har negative *konsekvenser* for politiske prosesser og demokratisk deltagelse. Spesielt selvsensur og mangel på representasjon synes å være konsekvenser som også belyser hvorfor hat og trusler kan være en alvorlig utfordring for demokratiet. Samtidig har vi møtt unge lokalpolitikere som uttrykker at deres politiske engasjement har blitt styrket som en effekt av hat og trusler, og at dette har sammenheng med at de opplever at nettopp deres stemme er viktig. Spesielt synes dette å gjelde de som opplever mest hat og trusler.

Abstract

The theme of this study is hatred and threats towards young politicians. Our starting point was the claim that “Harassment of local politicians is effective. It leads to self-censorship and loss of confidence.” This claim emerged in connection with survey conducted by the analysis company Ipsos, which showed that 4 out of 10 local elected officials have experienced hatred and threats. Other previous research also indicates that many Norwegian politicians regularly receive hateful expressions and threats. Additionally, the Norwegian Police Security Service (PST) reaffirmed that hatred and threats against elected officials are a serious challenge for democracy in the national threat assessment for 2024. Based on this, the purpose of our study is to investigate *how young local politicians experience hatred and threats, and what consequence hatred and threats can have for political processes and democratic participation.*

Data collection was conducted through interviews with 14 young local politicians, providing us with access to detailed descriptions of their experiences with hatred and threats, as well as reflections and perceptions about the significance hatred and threats may have for democratic principles such as participation, engagement, and representativeness. Furthermore, we used a policy cycle model as an analytical framework for the concept of political process. The concept of democratic participation is anchored in democratic theoretical perspectives. Additionally, theoretical understandings of social media have provided us with a framework to discuss the significance of hatred and threats for social media as a democratic arena.

Two central findings in our study experiences are that *hatred* and threats particularly affect young female local politicians with minority backgrounds, and that hatred and threats against young local politicians occur primarily on digital platforms. These findings largely coincide with previous surveys. At the same time, our study design has allowed us to delve deeper into the topic. It has provided us insights such as that hatred and threats against young female local politicians with minority backgrounds are often racially motivated, and that those who additionally wear visible religious symbols are particularly vulnerable. We have also gained a nuanced understanding of how both the content and the sender of hatred and threats vary across social platforms.

Further, we find that hatred and threats have a negative *consequence* for local political processes and democratic participation. Especially self-censorship and lack of representation appear to be consequences that also illuminate why hatred and threats can be a serious challenge for democracy. At the same time, we have met young politicians who express that their political engagement has been strengthened as an effect of hatred and threats, and that this is related to their experience that their voice is particularly important. This seems especially to apply to those who experienced the most hatred and threats.

Innhold

Forord	2
Sammendrag	3
Abstract	4
Kapittel 1: Innledning	8
1.1 Bakgrunn og aktualisering av tema.....	9
1.1.1 Konkretisering av problemstillingen	10
1.1.2 Begrepene hatefulle ytringer og trusler	11
1.2 Tidligere undersøkelser	12
1.2.1 Hat og trusler på digitale plattformer.....	12
1.2.2 Hat og trusler mot politikere på sosiale medier	13
1.2.3 Hat og trusler knyttet til partitilhørighet.....	13
1.2.4 Hat og trusler knyttet til egenskaper og gruppetilhørighet	14
1.2.5 Hat og trusler mot folkevalgte har konsekvenser	15
1.2.6 Hat og trusler bidrar til et hardere offentlig ordskifte og større totalbelastning	16
1.3 Oppgavens oppbygning og struktur	17
Kapittel 2: Teori	18
2.1 Politiske prosesser.....	19
2.1.1 Agendasetting	20
2.1.2 Politikktutforming og beslutningstaking.....	21
2.2 Demokratiteori	22
2.2.1 Det deltagerdemokratiske perspektivet.....	23
2.2.2 Det deliberative demokratiperspektivet.....	24
2.3 Demokrati og sosiale medier.....	24
2.3.1 Kjennetegn ved sosiale medier	25
2.3.2 Sosiale medier som arena for demokratisk deltagelse	26
2.3.3 Sosiale medier som arena for meningsdannelse	27
Kapittel 3: Metode	28
3.1 Et kvalitativt forskningsdesign.....	28
3.1.1 En case-undersøkelse om hat og trusler.....	29

3.2 Datainnsamling	30
3.2.1 Utvalg av informanter.....	31
3.2.2 Semistrukturert intervju.....	32
3.2.3 Gruppeintervju og individuelle intervju	33
3.3 Databehandling	35
3.4 Troverdighet og overførbarhet	37
3.4.1 Objektivitet.....	37
3.4.2 Reliabilitet	37
3.4.3 Validitet.....	38
3.4.4 Generaliserbarhet.....	38
3.5 Forskningsetikk.....	38
Kapittel 4: Opplevelser med hat og trusler	40
4.1 Hat og trusler rammer spesielt unge kvinnelige lokalpolitikere med minoritetsbakgrunn	41
4.1.1 Hets knyttet til alder og kjønn oppleves i større grad som hersketeknikker	44
4.2 Hat og trusler mot unge lokalpolitikere foregår i størst grad på digitale plattformer	45
4.2.1 Ulike opplevelser knyttet til redaksjonelle mediers håndtering av kommentarfelt	47
4.3 Hat og trusler mot unge lokalpolitikere kan ha sammenheng med politiske tema.....	49
4.4 Hat og trusler mot unge lokalpolitikere kommer fra flere hold	50
4.4.1 Opplever hat og trusler som uttrykk for avmakt og fortvilelse.....	51
4.5 Hat og trusler mot unge lokalpolitikere kan ha sammenheng med partitilhørighet	53
4.6 Opplevelser og konsekvenser av hat og trusler.....	55
Kapittel 5: Konsekvenser av hat og trusler	56
5.1 Konsekvenser av hat og trusler for politiske prosesser	57
5.1.1 Selvsensur som konsekvens av hat og trusler påvirker agendasettingen	57
5.1.2 Mangel på representasjon får konsekvenser for politikktutforming og beslutningstaking ...	59
5.2 Konsekvenser av hat og trusler for demokratisk deltagelse	61
5.2.1 Hat og trusler har konsekvenser for rekruttering	61
5.2.2 Hat og trusler har konsekvenser for engasjement og deltagelse	63
5.2.3 Hat og trusler har konsekvenser for sammensetning og representativitet	66
5.2.4 Teoretiske perspektiver på konsekvenser av hat og trusler for demokratisk deltagelse.....	67

5.3 Hat og trusler utfordrer sosiale medier som demokratisk arena.....	68
5.4 Hets og personangrep er en utfordring i skoledebatter	70
5.4.1 Skoledebatten som demokratisk opplæringsarena utfordres at hets og personangrep.....	73
Kapittel 6: Avslutning.....	75
6.1 Hat og trusler kan ramme andre i lignende situasjoner	77
6.2 Hat og truslers betydning for politiske og demokratiske prosesser framover	78
Litteratur.....	79
Vedlegg 1: Intervjuguide	82
Vedlegg 2: Godkjenning fra SIKT – behandling av personopplysninger.....	84
Vedlegg 3: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring	87

Kapittel 1: Innledning

Temaet for denne oppgaven er hat og trusler mot unge lokalpolitikere. Mer spesifikt vil vi søke å belyse unge lokalpolitikeres opplevelser av et debattklima tidvis preget av hatefulle ytringer og trusler, og videre hvordan dette kan ha betydning for demokratiske prosesser og prinsipper.

“Hets mot lokalpolitikere virker. Den fører til selvsensur og tap av selvtillit”, skrev Harald Stanghelle i Aftenposten 16. august 2023. Påstanden begrunnet han i en undersøkelse som analyseselskapet Ipsos har utført på oppdrag for kommunesektorens organisasjon KS. I undersøkelsen kommer det blant annet fram at fire av ti lokalpolitikere har vært utsatt for hatefulle ytringer og trusler (Ipsos, 2023). En rekke forskningsrapporter viser at svært mange norske politikere på alle nivåer, fra lokalpolitikere i kommunestyre til stortingspolitikere og regjeringsmedlemmer, jevnlig opplever tilfeller av hat og trusler (Ipsos, 2023; Bjørgo et al., 2021; Ipsos, 2019).

Spesielt utsatt er de unge. Jo yngre man er, jo høyere er sannsynligheten for å bli utsatt for hets, viser blant annet en undersøkelse om trakassering og trusler mot politikere utført av Politihøgskolen i 2021 (Bjørgo et al., 2021). I 2019 fant Ipsos en signifikant høyere andel som hadde opplevd hatefulle ytringer blant personer under 40 år, sammenlignet med gjennomsnittet (Ipsos, 2019, s. 13). Også kvinner og innvandrere er mer utsatt for trusler og hatefulle ytringer (Ipsos, 2023).

Internett og sosiale medier er den fremste arenaen for hat og trusler mot unge folkevalgte. Samtidig utsettes også de yngste i størst grad for hatefulle ytringer på møter (Ipsos, 2023, s. 22). Flere rapporter peker på at også politikerkollegaer kan stå bak hets og trusler. I en undersøkelse gjennomført av avisen Kommunal Rapport oppgir flere at de har opplevd trakassering både fra politiske motstandere, men også fra partikollegaer (Holmquist, 2018). I den samme rapporten kom det fram at spesielt unge følte seg hetset av eldre politikere (Holmquist, 2018). I alt oppgir 1 av 3 folkevalgte i Ipsos' undersøkelse at de har blitt utsatt for hatefulle ytringer fra andre politikere (Ipsos, 2023, s. 20).

1.1 Bakgrunn og aktualisering av tema

De siste årene har det blitt satt søkelys på hvordan hatefulle ytringer og trusler kan få folkevalgte til å holde seg unna kontroversielle saker, vegre seg for å delta i den politiske debatten eller fatte beslutninger knyttet til spesifikke tema. Trusler og hat mot politikere er også fremhevet som en alvorlig utfordring for demokratiet i PSTs nasjonale trusselvurderinger. For eksempel påpekes det at den samlede belastningen for politikere kan føre til at enkelte avstår fra å stille til valg eller trekker seg fra den offentlige debatten (PST, 2023, s. 42). Trakasserende holdninger, hat og trusler mot folkevalgte kan altså utgjøre en trussel mot demokratiske prosesser og politisk deltagelse (Bjørge et al. 2021).

Verken forskere eller politikere synes å være i tvil om at det offentlige ordskiftet har blitt tøffere. Lokalpolitikere erfarer at terskelen for hva folkevalgte må kunne forventes å tåle har blitt kraftig hevet, samtidig som de opplever at det generelle debattklimaet har tilspisset seg med blant annet krassere språkbruk (Ipsos, 2020, s. 11).

Spesielt fremheves sosiale medier som et slags parallelt univers hvor debatten delvis foregår uten folkeskikk og preget av personkarakteristikker og hets, men også mistenkeliggjøring av politikere og deres motiver. Mistillit mot politikere har blitt et kjent problem i flere vestlige land, og har spesielt vært tydelig i de siste presidentvalgene i USA. Selv om det ikke er sammenlignbart med norske forhold, viser utviklingen at det også i Norge snakkes om konspirasjonsteorier og skulte agendaer, noe som i sin tur bidrar til både polarisering, men også personangrep og sterke beskyldninger mot lokale folkevalgte. Til sammen gjør dette tonen i den offentlige debatten tøffere enn tidligere (Ipsos, 2020, s. 61-62).

Bjørge et al. (2021) hevder at et hardere ytringsklima kan ha flere konsekvenser som påvirker grunnleggende prinsipper i demokratiet, som for eksempel representativitet og talefrihet. De peker blant annet på at en betydelig andel oppgir at de enten begrenser hva de sier, nøler med å stå frem med et bestemt standpunkt, ikke engasjerer seg i en spesifikk sak, eller vurderer å slutte som politiker (Bjørge et al., 2021, s. 36). Med andre ord finner de at et ordskifte preget av trusler og hatefulle ytringer kan medføre økt selvbegrensning og selvsensur (Bjørge et al., 2021, s. 44).

Hatefulle ytringer og trusler vil også kunne ha betydning for hva slags personer som går inn i utsatte politiske posisjoner, og hvem som ikke orker. Om det bare blir de mest tykkhudede som orker å ha det viktigste politiske posisjonene, kan demokratiet gå glipp av grupper eller interesser i samfunnet som burde hatt en stemme i politikken. For lokale folkevalgte kan det

også være grunn til å tro at hets og trusler oppleves spesielt alvorlig siden de må anta at avsenderen befinner seg i eget lokalmiljø (Bjørger et al., 2021, s. 50).

Likevel argumenterer Brandtzæg et al. (2022) for at det overordnede bildet langt fra er bekmørkt, og at omkring halvparten av alle lokale folkevalgte aldri har opplevd trusler, hatytringer eller plagsomme henvendelser. Dette er også langt lavere enn for politikere på nasjonalt nivå. Ikke minst hevder de at en del folkevalgte kan oppleve økt politisk engasjement av å bli utsatt for hets og trusler, noe som både knytter seg til å vise at man ikke lar seg knekke, men også at det styrker overbevisningen om viktigheten av å drive med politikk (Brandtzæg et al., 2022, s. 15).

1.1.1 Konkretisering av problemstillingen

Det finnes en del oppdatert kunnskap om både omfang og konsekvenser av hatytringer og trusler mot politikere. Basert på gjennomgangen over synes det likevel å være rom for å gå mer kvalitativt inn i tematikken. Siden en rekke tidligere undersøkelser har vist at unge er spesielt utsatt, vil vi undersøke *unge lokalpolitikeres* opplevelser og erfaringer med hat og trusler. Vi vil se nærmere på hvordan unges politiske engasjement påvirkes av et ordskifte delvis preget av hatefulle ytringer og trusler, økende polarisering og nye kommunikasjonskanaler, og videre hva dette har å si for demokratiske prinsipper og prosesser. Vår problemstilling er:

Hvordan opplever unge lokalpolitikere hat og trusler, og hvilke konsekvenser kan hat og trusler ha for politiske prosesser og demokratisk deltagelse?

I problemstillingen bruker vi bevisst begrepet lokalpolitiker framfor folkevalgt for å inkludere de som har politiske verv i et parti og aktivt deltar i politikken uten å sitte i folkevalgte organ. Videre definerer vi unge i alderen 19-39 år noe vi gjør nærmere rede for i metodekapittelet.

Gitt at PST slår fast at hat og trusler er en alvorlig utfordring for demokratiet, vil vi konkretisere dette gjennom å undersøke konsekvenser for *politiske prosesser* og *demokratisk deltagelse*. Med politiske prosesser forstås her spesielt hvilke saker eller tema som settes på den politiske agendaen (agendasetting), hvordan politikken utformes (politikkutforming) og hvordan beslutninger tas (beslutningstaking). Disse begrepene vil bli ytterligere gjort rede for i kapittelet om teoretiske perspektiver.

Med demokratisk deltagelse forstås spesielt opplevd mulighet til å delta i samfunnsdebatten, uttrykke sitt politiske engasjement og at det er plass til alle så ulike innbyggere føler seg representert.

For å belyse problemstillingen, vil også følgende forskningsspørsmål inkluderes i oppgaven:

- Påvirker gruppetilhørighet/egenskaper som kjønn, alder, eller etnisk bakgrunn omfang eller innhold i trusler og hatefulle ytringer mot unge lokalpolitikere?¹
- På hvilke arenaer og fra hvem opplever unge lokalpolitikere trusler og hatefulle ytringer?
- Er det tema eller saker som unge lokalpolitikere kvier seg for å engasjere seg i på grunn av hat og trusler?
- Kan hatefulle ytringer og trusler bidra til å styrke de unges politiske engasjementet?

For å besvare spørsmålene reist over, vil datainnsamlingen til denne oppgaven foregå gjennom intervjuer med unge lokalpolitikere fordi dette gir oss mulighet til å gå i dybden på tematikken. Vi vil gjøre ytterligere rede for metode og undersøkelsesopplegg i kapittel tre.

1.1.2 Begrepene hatefulle ytringer og trusler

Hatefulle ytringer og trusler har ingen anerkjente universelle definisjoner. Begrepene kan forstås både juridisk og normativt. Juridisk kan “den som i ord eller handling *truer* med straffbar atferd under slike omstendigheter at trusselen er egnet til å fremkalle alvorlig frykt” straffes etter straffelovens § 263 (Straffeloven, 2009).

Den juridiske forståelsen av hatefulle ytringer defineres etter straffeloven §185 annet ledd. Den verner mot alvorlige hatytringer, herunder å true eller forhåne noen, forsettlig eller grovt uaktsomt offentlig eller i andres nærvær (Straffeloven, 2009).

I en del forskning benyttes imidlertid en utvidet forståelse, som også belyser sosiale, kulturelle, kognitive og psykologiske aspekter ved hatytringer og trusler. Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO, 2015) har en utvidet forståelse av begrepet hvor hatytringer forstås som:

¹ I denne oppgaven omfatter begrepene gruppetilhørighet og egenskaper først og fremst alder, kjønn eller etnisitet. Disse begrepene er også benyttet på samme måte i tidligere undersøkelser, blant annet av Ipsos i 2023 og 2019. Straffelovens § 185 definerer gruppebasert tilhørighet til å også inkludere hudfarge, nasjonal eller etnisk opprinnelse, religion eller livssyn, seksuell orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk eller nedsatt funksjonsevne (Straffeloven, 2009).

Nedverdiggende, truende, trakasserende eller stigmatiserende ytringer som rammer individets eller en gruppes verdighet, anseelse og status i samfunnet ved hjelp av språklige og visuelle virkemidler som fremmer negative følelser, holdninger og oppfatninger basert på kjennetegn, som for eksempel etnisitet, religion, kjønn, nedsatt funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsuttrykk, kjønnsidentitet og alder. (s.12)

Denne tilnærmingen er ifølge Ipsos gjerne anvendt i den offentlige debatten fordi den gir en utvidet forståelse av omfanget av hat og trusler og av hvordan det oppleves for den enkelte, men også for større samfunnsgrupper og dermed hvilke konsekvenser hat og trusler kan ha for demokratiet (Ipsos, 2023, s. 7). På bakgrunn av dette legger også vi LDOs definisjon av hatytringer til grunn for vår oppgave.

1.2 Tidligere undersøkelser

I denne delen vil vi gjøre rede for tidligere forskning på hat og trusler slik at vi senere kan holde våre funn opp mot funn i tidligere undersøkelser. Vi vil belyse hva tidligere undersøkelser har funnet om hat og trusler i sosiale medier, og vise til undersøkelser som knytter hat og trusler mot politikere til partitilhørighet og til gruppetilhørighet eller egenskaper. Vi belyser også tidligere forskning på konsekvenser av hat og trusler mot politikere.

1.2.1 Hat og trusler på digitale plattformer

De siste årene har hatefulle ytringer blitt aktualisert som en demokratisk utfordring på den offentlige og politiske dagsorden. Ifølge Regjeringen (2016), skyldes dette spesielt utviklingen av digitale kommunikasjonsplattformer og sosiale medier, som gjør det mulig å ytre seg og spre hat på en helt annen måte, og i et helt annet omfang enn tidligere (Regjeringen, 2016). En rekke rapporter peker på at hat og trusler preger debatten både i åpne og redaktørstyrte sosiale medier (Ipsos, 2023; Likestillings- og diskrimineringsombudet, 2021; Ipsos, 2020).

Som en konsekvens av dette, viser undersøkelser at tonen i samfunnsdebatten oppleves som så hard at mange vegrer seg for å delta. På den andre siden mener mange at sosiale medier er en gevinst for ytringsfriheten fordi internett og sosiale medier gjør terskelen for å ytre seg lavere (Likestillings- og diskrimineringsombudet, 2021). Demokratiseringen av internett og utviklingen av informasjonsteknologi har gitt synlig økt engasjement, også politisk. Alle og enhver kan til enhver tid fremme sine meninger hvor som helst og når som helst via digitale kommunikasjonsplattformer. At dette for eksempel gjør det enklere for innbyggerne å nå politikerne, kan ses på som en styrke for et levende lokaldemokrati (Likestillings- og diskrimineringsombudet, 2021).

Imidlertid viser en undersøkelse fra Likestillings- og diskrimineringsombudet (2021) at det er store variasjoner i hvem som benytter de digitale plattformene. For eksempel synes Facebook-debatter å være de eldres arena. Den typiske deltakeren i samfunnsdebatter på Facebook er menn på 50 år eller mer, og med høyere utdanning. Kun 8 prosent er under 30 år, og unge kvinner deltar aller minst (Likestillings- og diskrimineringsombudet, 2021, s. 9). Like fullt er det de yngste som opplever mest hat og trusler. I undersøkelsen utført av Likestillings- og diskrimineringsombudet i 2021 oppgir de under 30 år at de opplever langt mer hets, trusler og trakassering enn de eldre aldersgruppene (Likestillings- og diskrimineringsombudet, 2021, s. 9).

1.2.2 Hat og trusler mot politikere på sosiale medier

Hatefulle ytringer, trakassering og trusler mot politikere er ikke utelukkende et norsk fenomen, og forskning fra andre vestlige land viser at trusler og trakassering av politikere er svært vanlig (Every-Palmer et al., 2015, s. 636). For eksempel viser undersøkelser om trakassering, hatefulle ytringer og trusler av politikere i New Zealand at internett og sosiale medier, blogger, Twitter og e-post hyppigst brukes som arenaer for hets og hatefulle ytringer (Every-Palmer et al., 2015, s. 638-639). En lignende studie er også gjennomført i Ludvika i Sverige. Denne studien avdekker at 39 prosent av respondentene har opplevd blant annet truende e-poster, samt trusler og angrep i sosiale medier (Korsell et al., 2020, s. 188).

Også for norske politikere synes sosiale medier å være den arenaen der flest opplever hatefulle ytringer og trusler. Nesten 3 av 4 lokale folkevalgte som har opplevd hat og trusler, har opplevd dette i sosiale medier (Ipsos, 2023, s. 5). Ikke minst oppgir de yngre aldersgruppene i større grad at de opplever hat og trusler i sosiale medier enn de eldre – og de har i større grad enn gjennomsnittet opplevd konkrete trusler i kommentarfelt eller på nettforum (Ipsos, 2023, s. 22).

1.2.3 Hat og trusler knyttet til partitilhørighet

Hvorvidt politikere fra spesifikke partier opplever mer hat og trusler sammenlignet med andre er ikke mye belyst i tidligere undersøkelser. Noen undersøkelser tyder imidlertid på at politikere fra de såkalte fløypartiene er mer utsatt for hatefulle ytringer og trusler enn politikere fra andre partier. For eksempel fant Politihøgskolens undersøkelse fra 2021 at politikere fra Fremskrittspartiet (FrP) og Miljøpartiet De Grønne (MDG) oftest opplever uønskede hendelser (Bjørge et al., 2021, s. 24). Blant lokalpolitikere synes andelen som har vært utsatt for hatefulle ytringer eller konkrete trusler å være noe høyere blant personer som representerer Fremskrittspartiet. Samtidig var det i 2019 en signifikant høyere andel blant personer som

representerte Kristelig Folkeparti (KrF) som svarte at de ikke hadde vært utsatt for verken hatytringer eller trusler (Ipsos, 2019, s. 13).

På den andre siden hevder avisene Aftenposten og Verdens Gang (VG) at de har undersøkelser som viser at politikere fra Arbeiderpartiet (Ap), medlemmer i AUF og overlevende etter Utøya har vært spesielt utsatt for hat og trusler (Aarnes & Johansen, 2018; Haakonsen, 2021). Også etter Sylvi Listhaugs Facebook-innlegg i 2018 om at “Arbeiderpartiet prioriterer terroristers rettigheter fremfor rikets sikkerhet” dukket det opp mange hatefulle innlegg på Facebook, særlig rettet mot Arbeiderpartiet og AUF (Bjørge et al., 2021, s. 24). Datagrunnlaget i Politihøgskolenes undersøkelse fra 2021 gir imidlertid ingen holdepunkter for at det er forskjeller mellom AUF og de andre ungdomspartiene når det gjelder omfang av hat og trusler, men Bjørge et al. (2021) utelukker det heller ikke da det var for få respondenter til å kunne trekke noen konklusjoner (Bjørge et al., 2021, s. 24).

1.2.4 Hat og trusler knyttet til egenskaper og gruppetilhørighet

Tidligere undersøkelser viser at gruppetilhørighet eller andre egenskaper knyttet til en persons identitet som alder, kjønn og etnisitet synes å ha betydning for omfanget av hat og trusler mot politikere.

For det første kan det se ut til at det primært er de yngste som opplever å ha blitt utsatt for hat og trusler på grunn av alder (Ipsos 2023, s. 24-25). På den andre siden viser tidligere undersøkelser at fartstid i politikken kan ha betydning, og at jo lenger man har vært politiker, jo større toleranse eller tåleevne har man for hat og trusler. I en undersøkelse om rettspraksis knyttet til trusler og hatefulle ytringer mot lokale folkevalgte, ble det belyst at de yngste med kortere fartstid gjerne opplever at de mottar mer hat og trusler enn de eldre “hardhudede”. Dette mener Ipsos, som har utført undersøkelsen, at på den ene siden kan bety at man tåler mer jo eldre man er, eller på den andre siden at man tåler mer jo lengre man har vært med i politikken. Kanskje kan det også indikere begge deler (Ipsos, 2020).

Når lokalpolitikere generelt blir spurt om hva de tenker om bakgrunnen for hatytringer og trusler, nevnes den synlige posisjon i offentligheten, politiske arbeid, partitilhørighet og måten de omtales på i media som mulige årsaker (Ipsos, 2023, s. 5).

Noen bestemte undergrupper, blant annet kvinner og yngre aldersgrupper, opplever imidlertid å være utsatt for hat og trusler i kraft av nettopp disse egenskapene (Ipsos, 2023, s. 5). En rekke forskningsrapporter viser at kvinner generelt opplever å i større grad bli utsatt for diskriminering på grunn av sitt kjønn sammenliknet med menn (Oppøyen, 2022). Dette synes

også å gjelde hatytringer og trusler mot kvinnelige politikere. Et stort flertall av kvinnelige folkevalgte oppgir for eksempel at de har blitt utsatt for negativ oppmerksomhet på bakgrunn av sitt kjønn. Kun en svært liten andel av mennene svarer det samme. Ifølge Ipsos indikerer disse funnene at det i langt større grad spilles på kjønn i hatefulle ytringer og trusler mot kvinner enn det som er tilfelle blant menn (Ipsos, 2023, s. 24-25).

3 av 4 lokalpolitikere med innvandrerbakgrunn som har erfart hatytringer eller trusler, mener det kan knyttes direkte til deres etnisitet ifølge Ipsos' undersøkelse fra 2023. Hele 39 prosent av disse svarer at de mener dette var en meget viktig grunn til hendelsen. Ifølge undersøkelsen er dette et høyt tall, og innebærer at politikere med innvandrerbakgrunn tilsynelatende i langt større grad enn etniske nordmenn blir utsatt for negative opplevelser på bakgrunn av sin etnisitet. I tillegg pekes det på utseende og religiøs bakgrunn som årsaker til at lokalpolitikere med innvandrerbakgrunn i større grad utsettes for hat og trusler (Ipsos, 2023, s. 25).

1.2.5 Hat og trusler mot folkevalgte har konsekvenser

I de senere årene har ulike konsekvenser av hatefulle ytringer og trusler mot politikere kommet høyere på dagsorden. Tidligere undersøkelser peker blant annet på at hat og trusler kan påvirke politikeres motivasjon til å drive med politikk. Undersøkelser viser også at politikere på grunn av hat og trusler i mindre grad ytrer sine faktiske meninger og i mindre grad ønsker å være synlige i offentligheten. Videre hevdes det også at slike konsekvenser både utgjøre en trussel mot politikere som yrkesgruppe, men også ytringsfriheten, rekruttering til politikken og dermed demokratiet som sådan (Ipsos, 2023; Bjørge et al., 2020).

Av lokalpolitikere som har vært utsatt for hat og trusler, svarer over 40 prosent i en undersøkelse fra 2023 at det har ført til endret adferd eller innføring av tiltak. Av tiltak nevnes blant annet personlige sikkerhetstiltak som å skaffe seg skjult nummer eller økt sikkerhet rundt eget hjem. Mest utbredt synes likevel endret adferd eller tiltak i form av selvsensur å være. Mer konkret oppgir en stor andel tiltak som å begrense sin talefrihet rundt et politisk tema, å unngå å engasjere eller uttale seg i en spesifikk sak eller ikke delta på ulike arrangementer. Ikke minst oppgir over halvparten av de som har opplevd hat og trusler at de også har vurdert å slutte som politiker (Ipsos, 2023, s. 29-30).

Blant ungdomspolitikere synes uønskede hendelser i form av hat og trusler å gi konsekvenser både for politisk virke og privatliv. Ifølge Bjørge et al. (2021) oppgir en stor andel av ungdomspolitikere at de har vært bekymret for å være ute i offentligheten, vært engstelig for egen sikkerhet og nølt med å stå fram med et bestemt standpunkt. I litteraturen pekes det på at

selvsensur som å trekke seg unna politiske diskusjoner og offentlige ytringer på den ene siden kan forstås som en forsvarsmekanisme for å beskytte seg mot mulige angrep og negativitet ved å unngå konfrontasjon og ubehagelige opplevelser. På den andre siden kan slik selvbegrensning ha negativ effekt på demokratisk dialog og offentlig debatt fordi det begrenser meningsmangfoldet som blir hørt og diskutert i det offentlige rom (Ipsos, 2023, s. 32; Bjørge et al., 2021, s. 36).

Tidligere forskning peker også på at hat og trusler kan gi negative konsekvenser for andre politikere enn de det rammer direkte. For eksempel hevder Eggebø & Stubberud (2016) at hets kan ramme flere enn den det rettes mot fordi andre i tilsvarende posisjoner eller medlemmer i samme gruppe kan frykte lignende hendelser. Dermed rammes flere indirekte av hat og trusler enn kun de det rettes mot direkte (Eggebø & Stubberud, 2016, s. 34).

Dette understøttes også av at lokalpolitikere sier de har endret adferd i form av selvbegrensning og selvsensur som et resultat av at de har sett andre politikere oppleve hat og trusler. De svarer for eksempel at dette har ført til at de har unnlatt å engasjere eller uttale seg i en spesifikk sak, har nølt med å stå frem med et bestemt standpunkt, begrenset sin talefrihet rundt et bestemt tema eller til og med vurdert å slutte som politiker (Ipsos, 2023, s. 32). Dette samsvarer også med funn i den kvalitative utredningen utført for KS i 2020 der lokale politikere fortalte at hat og trusler de selv var blitt utsatt for i stor grad hadde skremt andre fra å engasjere seg politisk (Ipsos, 2020).

1.2.6 Hat og trusler bidrar til et hardere offentlig ordskifte og større totalbelastning

Bjørge et al. (2021) argumenterer for at fremveksten av sosiale medier har gitt grobunn for et stadig mer hatsk debattklima. Også studier med informanter med lang erfaring som lokalpolitikere peker på tydelige endringer i ordskiftet over tid, spesielt knyttet til bruken av stadig sterkere virkemidler. Spesielt hardt synes ordskiftet å være i forkant av valg, men også i spesifikke saker som mangfold, integrering, klima, vindkraft og strømpriser kan vekke sterke følelser som gir seg utslag i hat og trusler mot folkevalgte (Ipsos, 2023, s. 52; Bjørge et al., 2021, s. 43).

På den andre siden synes det å være enighet om at folkevalgte må kunne tåle en del konfrontasjoner, og at et opphetet ordskifte kan bidra til å synliggjøre meningsmangfold. Likevel peker lokale folkevalgte på at det oppleves krevende når det ikke er saklige uenigheter, men personlig hets og trusler – og ikke minst at det er en belastning å stå i hatefulle ytringer og

trusler i flere kanaler over lengre tid. Selv om mange studier peker på sosiale medier som den fremste kanalen for trusler og hatefulle ytringer, viser andre undersøkelser at det også forekommer i brev, e-post og SMS (Likestillings- og diskrimineringsombudet, 2021; Bjørge et al., 2021).

Noen viser også til redaksjonelle medier som arenaer hvor det formidles hatefulle ytringer - både til og av folkevalgte. I den sammenheng problematiseres polarisering og drama som strategiske grep som medier bruker for å øke konsumet av egne medieprodukter gjennom økte klikk og lesertall (Ipsos, 2023).

Samlet peker tidligere forskning på at et stadig hardere offentlig ordskifte kan utfordre deltagelsen i det politiske systemet. Flere argumenterer for at frafallet av folkevalgte som følge av belastningen er bekymringsfull, men også at utfordringer med å rekruttere særlig de unge, kvinner og mer sårbare stemmer til politisk engasjement kan gi grunn til bekymring fordi det i sum kan føre til at de som til sist orker å være lokale folkevalgte, ikke utgjør et snitt av befolkningen (Ipsos, 2023; Bjørge et al. 2021).

Presentasjonen av sentrale funn i tidligere undersøkelser om hat og trusler er et viktig bakteppe for vår undersøkelse og vi vil, der det er relevant, også drøfte våre funn i lys av tidligere undersøkelser.

1.3 Oppgavens oppbygning og struktur

Denne oppgaven består av seks kapitler. Det andre kapitlet gjør rede for teoretiske perspektiver og rammeverk som vil ligge til grunn for drøfting av våre funn. Her vil vi spesielt presentere teoretiske tilnærminger til politiske prosesser, demokratisk deltagelse og sosiale medier. Det tredje kapitlet gjør rede for vår metodiske tilnærming og våre valg knyttet til forskningsstrategi, datainnsamling og databehandling. Vi vil også drøfte styrker og svakheter knyttet til de metodiske valgene, samt forskningsetiske problemstillinger.

I kapittel fire og fem presenterer vi våre funn. I kapittel fire drøfter vi våre funn om unge lokalpolitikeres *opplevelser* med hat og trusler, mens vi i kapittel fem drøfter *konsekvensene* av hat og trusler for politiske prosesser og demokratisk deltagelse. Det siste kapitlet oppsummerer undersøkelsen. Her knytter vi noen kommentarer til hvordan våre funn også kan belyse konsekvenser av hat og trusler i lignende tilfeller, samt noen betraktninger om hvilke konsekvenser dette kan ha for demokratiske prinsipper og prosesser framover.

Kapittel 2: Teori

Sentrale begreper i problemstillingen for denne oppgaven er *politiske prosesser* og *demokratisk deltagelse*. Dette kapittelet vil derfor gjøre rede for teoretiske perspektiver og rammeverk for disse begrepene, som også vil ligge til grunn for drøftingen av våre funn. Innledningsvis er det imidlertid nødvendig å knytte noen kommentarer til begrepet offentlig politikk som kontekst for oppgavens tema generelt, og den teoretiske forståelsen av politiske prosesser spesielt.

Vabo et al. (2020) presenterer fem forutsetninger for offentlig politikk som de har utviklet basert på en rekke anerkjente definisjoner av begrepene politikk og offentlig. For det første legger de til grunn at det er offentlige myndigheter som står for offentlig politikk. Offentlig politikk vedtas av demokratisk valgte organer, i motsetning til private aktører som ikke driver med offentlig politikk. For det andre forutsetter Vabo et al. (2020) at offentlig politikk er bevisste handlinger – offentlig politikk er et resultat av valg gjort av offentlige myndigheter. Mer konkret kan offentlige myndigheter enten velge å gjøre noe, eller velge å ikke gjøre noe med et problem eller en sak som kommer på deres bord (Vabo et al., 2020, s. 11-16).

For det tredje hevder de at offentlig politikk omhandler en eller annen form for fordeling eller omfordeling – én verdi kan gis forrang framfor en annen, gitt at det i et samfunn vil være ulike verdier, og at ulike verdier kan komme i konflikt med hverandre. Den fjerde forutsetningen er at offentlig politikk innebærer å identifisere problemer, og å finne hensiktsmessige løsninger på problemene. Som en femte og siste forutsetning hevder Vabo et al. (2020) at offentlig politikk er interesse- og verdibasert. At det gjøres politiske valg innebærer nettopp derfor valg eller prioriteringer mellom ulike kunnskapsgrunnlag, løsninger, ideer og prinsipper – basert på aktørenes interesser og verdier (Vabo et al., 2020, s. 11-16).

I det videre vil vi i første del av kapittelet gjøre nærmere rede for en modell som beskriver en politisk prosess i ulike faser, og begrunne hvorfor denne vil være et hensiktsmessig verktøy å benytte i vår drøfting. I den andre delen av dette kapittelet går vi nærmere inn i teoretiske perspektiver på demokrati. Demokratiteorien vil ligge til grunn når vi senere drøfter konsekvenser av hat og trusler for politisk engasjement og deltagelse. I den tredje delen vil vi knytte sammen teoretiske forståelser av demokrati og sosiale medier, og belyse hvordan sosiale medier kan forstås som arena for politisk deltagelse og meningsutveksling.

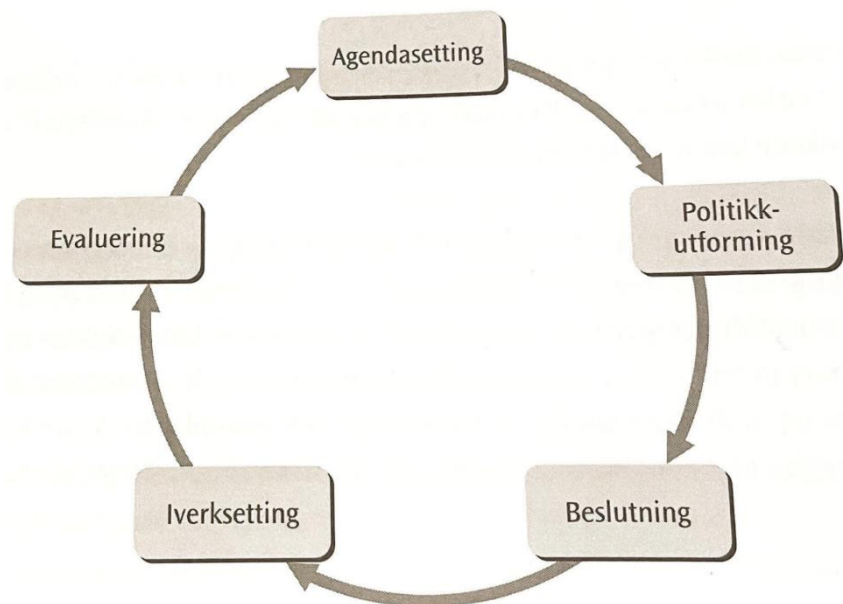
2.1 Politiske prosesser

I studiet av politiske prosesser er helt sentrale spørsmål hvordan nye forslag kommer på agendaen, hvordan politiske beslutninger utformes, og hvordan dette fører til at politikk blir endret eller vedtatt (Vabo et al., 2020, s. 25). Videre er det vanlig å skille mellom “policy” – politikkenes innhold, og “politics” – de politiske prosessene som produserer innholdet. “Politics” omfatter altså det politiske spillet som ligger forut for vedtatt “policy”. Med bakgrunn i dette definerte den amerikanske statsviteren Easton i 1965 en såkalt input/output-modell som på en forenklet måte fremstiller en politisk prosess i ulike faser. Formålet med dette var å gjøre det mulig å studere og analysere ulike aspekter ved en politisk prosess nærmere (Vabo et al., 2020, s. 25).

Vår problemstilling søker blant annet å se nærmere på *hvilke konsekvenser hat og trusler kan ha for politiske prosesser*. Fordi tidligere undersøkelser viser at hat og trusler påvirker politikere på måter som vi mener også kan sies å påvirke ulike faser i politiske prosesser, vil vi benytte den såkalte stegmodellen som analytisk redskap. Dette fordi den nettopp gir en logisk beskrivelse av innholdet i politiske prosessers ulike faser (Vabo et al., 2020, s. 31). Slik kan vi bruke stegmodellen som utgangspunkt for analysen av våre funn, og se etter adferd som kan indikere at hat og trusler har konsekvenser for ulike faser i politiske prosesser.

Ifølge Vabo et al. (2020) er det i dag bred enighet om at den foretrukne stegmodellen er Howlett, Ramesh og Perls forenklete modell fra 2009, som består av følgende suksessive steg: agendasetting, politikkkutforming, beslutning, iverksetting og evaluering. Verdt å nevne er likevel at stegmodellen først ble utviklet av den amerikanske statsviteren Lasswell på 1950-tallet, og opprinnelig besto av sju steg. Modellen hadde ifølge Vabo et al. (2020) som ambisjon å beskrive stegene i en hvilken som helst prosess for utvikling og iverksetting av offentlig politikk. Modellen ble imidlertid kritisert for å være for “teoretisk”, blant annet fordi den forutsatte rasjonelle politiske prosesser hvor de ulike stegene etterfulgte hverandre kronologisk.

Fordi flere påpekte at politiske prosesser sjelden har en slik kronologisk utvikling og at skille mellom de ulike fasene sjelden er så skarpe, har Lasswells modell blitt videreutviklet og forenklet. Blant annet har antallet steg blitt redusert, og det har blitt presisert at den politiske prosessen må forstås som en syklus, uten noe definert start og sluttspunkt (Vabo et al., 2020, s. 33). Denne modellen er illustrert i figur 1, og vi vil i det videre gjøre rede for de tre fasene som er relevant for denne oppgavens problemstilling (agendasetting, politikkkutforming og beslutningstaking).

Figur 1: Bilde av stegmodellen med fem faser. Kilde: (Vabo et al., 2020, s. 34).

2.1.1 Agendasetting

Det første steget i modellen er agendasetting. Agendasetting handler om hvordan offentlige myndigheter blir oppmerksomme på ulike samfunnsproblemer, hvordan problemet blir definert og prioriteringen av hvilke problemer som skal få plass på agendaen (Vabo et al., 2020, s. 34). Det vil til enhver tid finnes en rekke tema, saker eller problemer som opptar et samfunn. Hvorvidt en sak får plass på den politiske agendaen vil imidlertid avhenge av at noen løfter saken slik at offentlige myndigheter blir oppmerksomme på den (Vabo et al., 2020, s. 85). For at en sak skal ha potensiale for å komme på den politiske agendaen må det med andre ord være stemmer, samfunnsgrupper eller politikere som engasjerer seg i å skaffe saken tilstrekkelig oppmerksomhet.

Politiske saker kan initieres av ulike interessegrupper i samfunnet. Dersom en interessegruppe har konkretisert en sak og presentert løsninger som får oppslutning i ulike deler av befolkningen, kan en slik agendasettingsprosess gi politikerne gode muligheter til å utforme politikk som hensyntar ulike samfunnsgruppers interesser (Vabo et al., 2020, s. 91). Det finnes også eksempler på at enkeltpersoner ved hjelp av sosiale medier som Facebook eller X (tidligere Twitter) har bidratt til å sette saker på agendaen. I disse tilfellene har gjerne saken som har blitt postet på sosiale medier skapt et enormt engasjement i befolkningen som igjen har gjort det vanskelig for offentlige myndigheter å ikke gi saken plass på den politiske agendaen (Vabo et al., 2020, s. 95).

Det er likevel en grunnleggende logikk i et demokratisk styresett at politikere, i kraft av nettopp sitt mandat, har en spesiell mulighet til å sette agendaen (Vabo et al., 2020, s. 94). På alle styringsnivåer, fra Storting til kommunestyre, søker politikere å sette “egne” saker eller tema på agendaen slik at de kan utforme politikk i tråd med egne interesser og verdier (Vabo et al., 2020, s. 94). Av den grunn er det også vesentlig med bred demokratisk deltagelse slik at politikerne representerer ulike interesser, og løfter et mangfold av saker som er viktig for ulike samfunnsgrupper. Samtidig viser tidligere undersøkelser at hat og trusler har ført til endret adferd hos en del politikere, som for eksempel selvsensur. Derfor er det relevant å undersøke hvorvidt hat og trusler kan ha betydning for om tema eller saker holdes unna den politiske agendaen.

2.1.2 Politikktutforming og beslutningstaking

Når offentlige beslutningstakere har definert et samfunnsproblem, satt det på agendaen og bestemt seg for å forsøke å løse det, kommer den andre fasen i stegmodellen som kalles politikktutforming. Politikktutforming handler om å utforme de konkrete virkemidlene som skal sørge for at de politiske målsetningene blir realisert. Med andre ord – løse de definerte samfunnsproblemerne gjennom å finne riktige virkemidler (Vabo et al., 2020, s. 131).

Virkemidler kan forstås som det som får en målgruppe til å gjøre noe de ellers ikke ville gjort (Vabo et al., 2020, s. 131). Helt konkret kan virkemidler som bompenger eller å fjerne parkeringsplasser bidra til å realisere klimamål, men kan også ses i sammenheng med politiske målsetninger knyttet til byutvikling. Tidligere undersøkelser viser imidlertid at dette er typiske virkemidler som har skapt spesielt betente debatter delvis preget av hat og trusler mot politikere (Bjørge et al., 2021).

Politikktutforming legger også grunnlaget for beslutningsfasen fordi det beskrives hvordan ressurser skal fordeles, hvilke aktører det vil omfatte, og når og hvordan noe skal gjøres. Beslutningsfasen inntreffer når myndighetene har utformet politikken som skal løse et offentlig problem – og bestemt seg for hvilken løsning man går for. Fasen omfatter både når det fattes vedtak om hvilken politikk som skal gjelde, men også prosessen som er nødvendig for å legitimere vedtaket (Vabo et al., 2020, s. 152).

Gitt at vi fra tidligere undersøkelser vet at politikere som har vært utsatt for hat og trusler sier at de som et resultat av dette har forsøkt å unngå spesifikke saksfelt, kan dette også påvirke både politikktutforming, men også beslutningsfasen. Dette i form av at spesifikke interesser ikke er representert på de arenaene der politikken utformes og besluttes. Dermed mister disse

stemmene også innflytelse over nettopp hvordan ressurser skal fordeles og hvilke aktører som skal omfattes.

Samtidig fungerer ikke det politiske systemet i et vakuum, og det vil derfor være vesentlig for politikere å bevisst oppsøke ulike deler av samfunnet for å innhente ulike synspunkter. En bærebjelke i det demokratiske systemet er også innbyggernes mulighet til delta i politiske debatter og slik gjøre sine synspunkter kjent. I tillegg til valg kan innbyggere eksempelvis delta i utvalg, gi innspill til høringsutkast og delta i forhandlinger for å fremme sine synspunkter knyttet til saker (Vabo et al., 2020, s. 114).

Med dette bakteppe vil vi undersøke nærmere hvorvidt hat og trusler kan påvirke det opplevde handlingsrommet til å velge eller utvikle virkemidler eller til å gjøre politiske beslutninger. Vi vil også se på om hat og trusler kan ha betydning for deltagelse på de arenaene der politikk utformes og besluttes.

2.2 Demokratiteori

For å få en teoretisk forståelse av begrepet *demokratisk deltagelse* vil vi i denne delen gjøre rede for demokratiteoretiske perspektiver. Vi vil spesielt fokusere på sentrale elementer i demokratiteorien som et bredt politisk og folkelig engasjement, betydningen av mangfoldig deltagelse i det offentlige ordskiftet og at ulike interesser kan fremme sine synspunkter (Rose, 2014).

Til tross for at begrepet demokrati i sin reneste form framstår ganske enkelt, og kort og godt betyr folkestyre, er det en rekke teoriretninger knyttet til begrepet. Ifølge Rose (2014) er det likevel mulig å framheve tre hovedstrømninger innenfor demokratiteori: tanken om det direkte demokratiet, tanken om det indirekte eller representative demokratiet (herunder konkurransedemokrati og deltagerdemokrati), og tanken om det kommunikative eller deliberative demokratiet. Sentrale spørsmål som reises i demokratiteoretiske diskusjoner er blant annet hvordan folket skal kunne delta i eller utføre styringen, og hvordan folket gir uttrykk for sine meninger (Rose, 2014, s. 24). De ulike tilnærmingene har ulikt syn på dette.

For denne oppgaven vil det være relevant å gå nærmere inn i to demokratiteoretiske perspektiver. Først gjør vi rede for grenen innenfor det indirekte demokratiperspektivet som er kalt deltagerdemokrati. Deretter vil vi gjøre rede for den deliberative demokratiteoretiske retningen. Ved hjelp av disse to teoretiske perspektivene vil vi senere belyse og drøfte våre funn om konsekvenser av hat og trusler for demokratisk deltagelse.

2.2.1 Det deltagerdemokratiske perspektivet

I det deltagerdemokratiske perspektivet anses bred politisk deltagelse som en viktig forutsetning for å skape et godt demokratisk samfunn (Pateman, 1970). Samtidig kan deltagerdemokrati også forstås som et motsvar til den konkurransedemokratiske retningen. I et konkurransedemokratiske perspektiv anses valg og stemmeseddelen som de viktigste betingelsene for å skape et demokrati, og det legges til grunn at innbyggerne har begrenset interesse for, og evner til politisk engasjement. Den deltagerdemokratiske retningen kritiserer imidlertid dette perspektivet for å undervurdere betydningen av de positive konsekvensene av politisk deltagelse (Rose, 2014, s. 29-31).

Det deltagerdemokratiske perspektivet legger derimot til grunn at et bredt folkelig engasjement er en viktig forutsetning for å sikre fellesskapets beste (Pateman, 1970, s. 24-25). Ifølge Rose (2014) er Pateman og hennes deltagerdemokratiske meningsfeller opptatt av løpende deltagelse fra alle i samfunnet, og de hevder at dette er den eneste måten å registrere og fange opp relevante interesser på slik at ulike meninger kan hensyntas i kollektive beslutningsprosesser (Rose, 2014, s. 30). Pateman (1970) argumenterer for at innbyggere er i ulike livssituasjoner og har ulike interesser, og at dette må komme til uttrykk gjennom engasjement og ulike deltagelsesformer (Pateman, 1970, s. 24-25).

Samtidig er ikke den deltagerdemokratiske retningen bare opptatt av politisk aktivitet for å fange opp ulike interesser og synspunkter. Et annet viktig argument er også at bred politisk deltagelse vil berike samfunnet fordi det bygger opp kunnskap og innsikt, og vil slik bidra til et idé mangfold som kan være viktig i arbeidet med å finne gode løsninger på ulike samfunnsoppgaver (Pateman, 1970, s. 105). Ikke minst hevder forkjempere for denne demokratiretningen at politisk deltagelse vil kunne ha positive konsekvenser for den enkeltes egenutvikling. Dette fordi samfunnsengasjement og politisk deltagelse gir en form for læring og selvrealisering som gir individet anledning til å trekke på medfødte evner, og disse vil kunne videreutvikles gjennom politisk aktivitet. Dermed vil både den enkeltes politiske kompetanse øke, og det vil kunne komme samfunnet til gode. Demokratisk deltagelse forstås dermed som en selvforsterkende nytteverdi – både for den enkelte og for samfunnet (Pateman, 1970, s. 105).

2.2.2 Det deliberative demokratiperspektivet

Det er først og fremst meningsdanning som er det helt sentrale i den deliberative demokratiteorien. Samtidig kan også dette perspektivet ses på som en kritikk mot den konkurransedemokratiske retningen, men også den deltagerdemokratiske retningen. Ifølge denne kritikken, er begge de to retningene først og fremst opptatt av hvordan man best registrerer og oppsummerer innbyggernes preferanser. I et deliberativt demokratiperspektiv er det imidlertid hvordan preferanser blir til som er det viktige. Hovedvekten legges på måten preferanser dannes og utveksles på blant medlemmer av det politiske fellesskapet (Rose, 2014, s. 33).

Et viktig prinsipp er også at det må foregå en fri og saklig utveksling av synspunkter blant samfunnets medlemmer. I dette perspektivet anses borgerne som likestilte, og det antas at de deler en forpliktende målsetning om å finne fram til det som er en rasjonelt motivert konsensus. Videre er forståelsen at i samtaler som foregår under disse betingelsene, er det argumentets slagkraft eller gyldighet som er avgjørende – ikke hvor mange personer som gir uttrykk for dem. Ikke minst ligger det i dette teoriperspektivet en antagelse om at argumenter av en universell karakter har større gyldighet og dermed vil vinne allmenn tilslutning over tid (Rose, 2014, s. 34).

Den kjente filosofen Habermas er i sin variant av den deliberative demokratiske skoleretningen opptatt av det han kaller “idealet om en offentlig sfære”, i form av en møteplass eller arena for å diskutere ulike syn. Habermas tar til orde for at i tillegg til universelle argumenter, og at debattene må være åpne for alle, forutsetter idealet en grunnleggende respekt for motparten. Videre forutsetter idealet åpenhet for å lytte til den andres argumenter, at man begrunner sine egne argumenter, og ikke minst at man kommuniserer på tvers av politiske forskjeller (Eriksen & Weigård, 1999, s. 18-19, 237).

2.3 Demokrati og sosiale medier

Det siste tiåret har sosiale medier både blitt sett på som demokratifremmende, og som en trussel mot demokratiet (Aalen & Iversen, 2021, s. 169). Sosiale medier er på den ene siden arena for demokratisk deltagelse og meningsutveksling, og samtidig den fremste arenaen for hat og trusler mot politikere. Ifølge Ipsos’ undersøkelse fra 2023 har nesten 3 av 4 lokale folkevalgte, som har opplevd hatefulle ytringer og trusler, opplevd dette på sosiale medier (Ipsos, 2023, s. 5).

Derfor vil dette delkapittelet gjøre rede for sosiale medier som demokratisk arena i lys av de demokratiteoretiske perspektivene som vi presenterte over. Til sammen vil dette danne et bakteppe for å drøfte unge lokalpolitikeres opplevelser med hat og trusler i sosiale medier, og hat og truslers betydning for sosiale medier som demokratisk arena. Helt innledningsvis gjør vi rede for hva sosiale medier er og hva som kjennetegner sosiale medier.

2.3.1 Kjennetegn ved sosiale medier

Sosiale medier har ingen anerkjent definisjon, men kan forstås som et sekkebegrep. En klar avgrensning av sosiale medier som fenomen er vanskelig også fordi bruken og plattformene endrer seg raskt. Aalen & Iversen (2021) hevder imidlertid at det er noen spesielle trekk ved sosiale medier. For det første peker de på at det ikke finnes noe klart skille mellom avsender og publikum i sosiale medier – de samme menneskene kan både produsere og konsumere innhold. For det andre viser de til at sosiale medier legger til rette for mange-til-mange kommunikasjon. Altså at mange kan diskutere og dele med mange samtidig. Dette i motsetning til tidlig kommunikasjonsteknologi hvor man primært førte en samtale med én person i gangen, for eksempel på telefon eller sms (Aalen & Iversen, 2021, s. 23).

Et tredje kjennetegn ved sosiale medier er nettverkseffekten. For eksempel Facebook, TikTok, Instagram og Twitter har svært liten verdi uten nettverkseffekten som gjør at innholdet sprer seg raskt og til mange (Aalen, 2015, s. 19). Disse tjenestene er derfor også eksempler på sosiale nettverkstjenester (social network service, SNS). Denne undersjangeren innenfor sosiale medier har ifølge Aalen (2015) en anerkjent definisjon presentert første gang av forskerne Boyd og Ellison i 2013, og består av følgende tre kriterier (Aalen, 2015, s. 20):

- Hver bruker har sin egen profil som består av innhold skapt av brukeren selv, av andre brukere og/eller av systemet.
- Brukeren kan lage en liste over relasjoner (venner, følgere eller lignende) på tjenesten. Lista er synlig for andre brukere, og man kan gå videre til de andre brukernes profiler på lista.
- Brukere kan konsumere, produsere og/eller interagere (likes, kommentarer eller lignende) med nyhetsstrømmer av brukergenerert innhold fra koblingene deres på tjenesten.

En ulempe med nettverkseffekten er imidlertid at siden innhold kan spre seg svært raskt til mange på kort tid, vil dette også gjelde hatytringer og trusler (Aalen & Iversen, 2021). Dette kommer vi nærmere tilbake til i drøftingen.

2.3.2 Sosiale medier som arena for demokratisk deltagelse

I et deltakerdemokratisk teoriperspektiv kan sosiale medier forstås som en arena for demokratisk deltagelse. Kalsnes & Larsson (2015) argumenterer for at sosiale medier kan gi flere aktører innflytelse i politiske prosesser, og legger til grunn at sosiale medier bidrar til økt demokratisk deltagelse og kontakt mellom politikere og velgere (Kalsnes & Larsson, 2015, s. 222). Når sosiale medier åpner det politiske systemet for ulike politiske aktører og “underdogs”, bidrar det også til at flere grupperinger får innflytelse til å påvirke både samfunnsdebatten og politikkkutformingene (Aalen og Iversen, 2021, s. 199).

Sosiale medier kan også gi flere mulighet til å vise politisk engasjement på nye måter. Dette fordi det ikke bare er gjennom å diskutere nyhetssaker eller dele lenker man kan vise synspunktene sine i sosiale medier. For eksempel peker Aalen & Iversen (2021) på at å endre profilbilde kan være en symbolsk handling som kan bidra til å skape oppmerksomhet rundt en sak eller mening. Eksempelvis kom det fram i intervjuer med amerikanere som endret profilbildet sitt til støtte for likekjønnet ekteskap at flere så på dette som en indirekte oppfordring til motstanderne om å revurdere standpunktet sitt (Aalen & Iversen, 2021, s. 190).

På den andre siden har sosiale medier funksjonalitet som kan bidra til at temperaturen i debatter og diskusjoner øker, og delvis preges av hatefulle ytringer og trusler. Emneknagger, trådede diskusjoner eller lukkede grupper gjør det teknisk sett enkelt å engasjere seg i opphetede debatter, samtidig som det finnes få insentiver for selskapene bak sosiale medier til å moderere eller sette en stopper for hatefulle ytringer og trusler (Aalen & Iversen, 2021, s. 191).

Aalen & Iversen (2021) hevder også at selv om sosiale medier i teorien gir flere muligheten til å engasjere seg, viser en rekke undersøkelser at det er de samme som deltar i samfunnsdebatten. De argumenterer for at dersom du ikke engasjerer deg politisk ellers, vil terskelen også være for høy på sosiale medier (Aalen & Iversen, 2021, s. 190). For eksempel viser det seg at mange sensurerer seg selv på grunn av frykt for å høre til mindretallet. Et annet eksempel er at mange føler de ikke kan nok om et tema, eller ikke er sikker nok på et standpunkt til at de vil argumentere for det for et større publikum, og velger derfor å ikke engasjere seg politisk i sosiale medier (Aalen & Iversen, 2021, s. 191).

Som drøftingen over har vist er det i litteraturen ulike perspektiver på sosiale medier som arena for demokratisk deltagelse. Vi vil i vår undersøkelse se spesielt på hvordan unge lokalpolitikere opplever at hat og trusler påvirker politisk engasjement og deltagelse i sosiale medier.

2.3.3 Sosiale medier som arena for meningsdannelse

I et deliberativt demokratiperspektiv har sosiale medier spesielt vært spådd å ha et potensiale med hensyn til Habermas' tanker om en offentlig sfære - en digital møteplass for meningsdannelse på tvers av politiske forskjeller. Tilhengerne av disse tankene har argumentert for at kommunikasjon på sosiale medier desentraliserer maktforhold i samfunnet, og legger til rette for en bredere, mer inkluderende og informert offentlig samfunnsdebatt (Aalen & Iversen, 2021, s. 190). Med andre ord kan sosiale medier i dette perspektivet forstås som en arena der flere enn tidligere har tilgang til politisk debatt og dermed meningsutveksling på tvers av ulike samfunnsinteresser og politiske grupperinger.

På den andre siden løfter flere bekymringer knyttet til at sosiale medier skaper såkalte ekkokammer hvor brukerne bare får bekreftet eget syn og ikke utfordres av andre perspektiver. Dette kan ses i sammenheng med algoritmene i sosiale medier som gjerne tilpasser innholdet ut fra det brukeren tidligere har respondert på (Aalen & Iversen, 2021, s. 192). Forskning på feltet gir imidlertid ikke full støtte til dette. Flere amerikanske undersøkelser finner at brukere av sosiale medier oftere møter politiske standpunkter som avviker fra egne, noe som ses i sammenheng med at sosiale medier bidrar til å utvide de sosiale nettverkene – og at nyhetsstrømmene kringkaster innhold på tvers på disse (Aalen & Iversen, 2021, s. 192). Likevel er det tydelige eksempler på at det oppstår ekkokammer i sosiale medier, og at diskusjonene i disse ikke preges av saklige argumenter og motargumenter i tråd med Habermas' beskrivelser (Aalen & Iversen, 2021).

En annen problemstilling som knyttes til sosiale medier, er hvorvidt ulike sosiale plattformer bidrar til polarisering. Begrepet polarisering omhandler at folk drives fra hverandre og slites til hver sin ytterkant eller står mot hverandre i motstridende grupperinger når det gjelder holdninger eller toleranse for hverandres meninger. Dype splittelser kan tenkes å bli en utfordring for demokratisk debatt, og stå i veien for saklige meningsutvekslinger, spesielt sett i lys av et deliberativt demokratiperspektiv (Aalen & Iversen, 2021, s. 193).

I vår analyse vil vi blant annet se etter hvordan unge lokalpolitikere oppfatter og bruker sosiale medier som arena for politisk meningsutveksling i lys av opplevelser med hat og trusler.

Kapittel 3: Metode

Vårt forskningsprosjekt søker å få dypere innsikt i hvordan unge lokalpolitikere opplever hatefulle ytringer og trusler, og videre hvordan hat og trusler potensielt har konsekvenser for politiske prosesser og demokratisk deltagelse. Med dette som utgangspunkt mener vi at en kvalitativ forskningsstrategi er mest hensiktsmessig.

Det er allerede gjort en rekke kvantitative undersøkelser av temaet hatefulle ytringer og trusler mot politikere. Flere av de kvantitative undersøkelsene belyser både at det forekommer, men også en del om omfang og hvem det rammer. På den andre siden gir ikke kvantitative undersøkelser innsikt i hvordan det *oppleves* for de som rammes, eller nærmere beskrivelser av konkrete politiske og demokratiske *konsekvenser*. Et sentralt prinsipp i kvalitativ forskning er å framstille kunnskap om et fenomen gjennom interaksjon med de som studeres (Clark et al., 2021, s. 354). Vi mener at intervjuer med et utvalg unge lokalpolitikere vil gi oss tilgang til et rikt datamateriale med erfaringer, opplevelser, meninger og refleksjoner som også kan analyseres i lys av teoretiske perspektiver og tidligere forskning på temaet.

En troverdig forskningsprosess fordrer systematikk, grundighet og åpenhet (Johannessen et al., 2011, s. 32). I dette kapittelet vil vi derfor detaljert gjøre rede for vår framgangsmåte, og fortløpende drøfte alle valgene vi har gjort. Først begrunner vi det kvalitative forskningsdesignet, og drøfter hvorfor vår undersøkelse kan forstås som en case-studie. Deretter gjør vi rede for valgene vi har tatt knyttet til datainnsamling. Her vil vi spesielt drøfte fordeler og ulemper med intervju som datainnsamlingsmetode, og begrunne hvorfor vi har gjort en kombinasjon av gruppeintervju og individuelle intervju. I delen om databehandling gjør vi rede for hvordan vi har kodet og analysert datamaterialet. Avslutningsvis i kapittelet vil vi reflektere over troverdigheten og overførbarheten i vår undersøkelse, samt knytte noen refleksjoner til begrepet forskningsetikk.

3.1 Et kvalitativt forskningsdesign

Kvalitativ forskning har til hensikt å utvikle dyp innsikt om konkrete tema gjennom samspill med informanter (Clark et al., 2021, s. 350). Ifølge Clark et al. (2021) kan kvalitativ forskning oppsummeres i tre nøkkelpunkter. De hevder for det første at kvalitativ forskning har et konstruktivistisk utgangspunkt fordi forskningsresultatene i kvalitativ forskning er en følge av relasjonen som oppstår mellom forskerne og informantene. Med andre ord kan dette forstås som at forskere og informanter utformer kunnskap i fellesskap (Clark et al., 2021, s. 350).

For det andre hevder Clark et al. (2021) at kvalitativ forskning er interpretivistisk, altså fortolkende av natur (Clark et al., 2021, s. 350). Dette fordi det i kvalitativ forskning handler om å samle inn informasjon om virkeligheten, og deretter *analysere og tolke* informasjonen for å belyse ulike forhold i samfunnet (Johannessen et al., 2011, s. 32). Helt konkret vil disse to nøkkelpunktene for vår del bety at vi med utgangspunkt i unge lokalpolitikeres opplevelser med hat og trusler forsøker å utvikle mer kunnskap om tematikken.

For det tredje hevder Clark et al. (2021) at kvalitativ forskning tenderer mot et induktivt utgangspunkt hvor teori genereres fra data (Clark et al., 2021, s. 350). Vår undersøkelse springer imidlertid delvis ut fra tidligere forskning på temaet, noe som medfører at vi ikke kan sies å ha et rent induktivt utgangspunkt. Det var gjennom tidligere undersøkelser vi ble oppmerksomme på at det kunne være interessant å avgrense vårt forskningsspørsmål til å handle om unge lokalpolitikere, da flere kvantitative undersøkelser tyder på at denne gruppen er spesielt utsatt for trusler og hatefulle ytringer. Videre viser blant annet undersøkelser som analyseselskapet Ipsos har utført på oppdrag for KS at lokale politikere i en del tilfeller velger å ikke ytre seg om konkrete tema eller saker grunnet hat og trusler (Ipsos, 2023; 2019). Dette er utgangspunktet for at vi i vår problemstilling også inkluderer hat og truslers betydning for politiske prosesser og demokratisk deltagelse.

Selv om vår studie delvis tar utgangspunkt i tidligere kvantitative undersøkelser, legger vårt kvalitativt forskningsdesign til rette for at vi kan gå dypere inn i tematikken og slik bidra med ytterligere nyanser og supplerende innsikt til den tidligere forskningen.

3.1.1 En case-undersøkelse om hat og trusler

Vår undersøkelse kan betraktes som en casestudie, der casen som studeres er hat og trusler mot unge lokalpolitikere. En casestudie kjennetegnes av at det undersøkes et avgrenset tilfelle som et eksempel på et samfunnsfenomen (Clark et al., 2021, s. 59).

Vi ser at hatytringer og trusler rammer alt fra idrettsutøvere til influensere, fotballdommere og klimaforskere. Konkrete tilfeller er for eksempel alpinist Lucas Braaten som har fortalt åpent om hatefulle ytringer, og at trakasseringen ofte er knyttet til at han er multikulturell og "feminin" (Christiansen, 2023). Også influensere mottar store mengder nedlatende kommentarer for eksempel om utseende, vekt og kropp. Mange må stenge kommentarfelt som en følge av hetsen (Sandve, 2022). Vi mener de aktuelle eksemplene derfor illustrerer at hat og trusler kan forstås som et samfunnsfenomen. I tillegg har vi allerede gjort rede for hvordan tidligere forskning belyser hat og trusler mot politikere mer spesifikt. Når vår undersøkelse er enda mer avgrenset,

og vi ser på *hat og trusler mot unge lokalpolitikere*, anser vi altså denne undersøkelsen som en case-studie.

3.2 Datainnsamling

Utgangspunktet for en kvalitativ undersøkelse er å forsøke å samle inn så mye og detaljert informasjon (datamateriale) som mulig fra et begrenset antall informanter. Dermed er det helt sentralt at informantene i en kvalitativ undersøkelse belyser problemstillingen best mulig (Clark et al., 2021, s. 377). Dette begrunner hvorfor det er hensiktsmessig å gjøre et strategisk utvalg av informanter framfor å trekke tilfeldig, noe vi kommer nærmere tilbake til (Johannessen et al., 2016, s. 114).

Det er ulike meninger om hvor stort et utvalg i en kvalitativ undersøkelse skal være. På den ene siden hevder enkelte forskere at man bør gjennomføre datainnsamling helt til man ikke får nye svar, altså søke å nå et metningspunkt (Clark et al., 2021, s. 386). På den andre siden argumenteres det for at det er viktigere å skaffe et relevant utvalg informanter, og at så lenge problemstillingen belyses er antallet informanter tilstrekkelig. Mellom disse ytterpunktene ligger praktiske hensyn som tilgjengelig tid, kapasitet, og hvor mange aktuelle informanter det er mulig å få tak i (Johannessen et al., 2016, s. 114).

Johannessen et al. (2016) viser til at det ikke er uvanlig med et utvalg på 10 til 25 informanter, men understreker imidlertid at i mindre prosjekter og studentoppgaver vil både begrenset tid og økonomi kunne føre til at antallet informanter det er mulig å rekruttere reduseres (Johannessen et al., 2016, s. 114). Clark et al. (2021) argumenterer likevel for at det viktigste er å skaffe et relevant utvalg, og at en kvalitativ dataanalyse fungerer best når datamaterialet inneholder rikelig informasjon om det som skal undersøkes - gjerne med ulike variasjoner, men samtidig ikke er for omfattende (Clark et al., 2021, s. 386).

Utgangspunktet for vår datainnsamling har vært å rekruttere nok informanter til at vi både har kunnet kombinere gruppeintervju og individuelle intervju, og å snakke med informanter fra ulike politiske parti.

3.2.1 Utvalg av informanter

For å i best mulig grad belyse problemstillingen valgte vi å gjøre et strategisk utvalg av informanter basert på noen konkrete utvalgsriterium. Også Clark et al. (2021) påpeker betydningen av å utarbeide konkrete utvalgsriterium for å på best mulig måte ivareta at informantene kan bidra med relevante data for å belyse problemstillingen (Clark et al., 2021, s. 377).

For det første valgte vi å rekruttere informanter i aldersspennet 19 til 39 år. Vi definerte dette som unge lokalpolitikere, selv om det er et litt større aldersspenn enn en del av den tidligere forskningen har definert som unge. For eksempel deler Ipsos aldersspennet 19-39 i to ulike kategorier i sine undersøkelser. Årsaken til at vi likevel valgte dette relativt store aldersspennet er at vi opplevde det som nødvendig for å ha et stort nok rekrutteringsgrunnlag. Vi erfarte imidlertid også at det var nyttig for vår undersøkelse å snakke med politikere som allerede hadde mange års erfaring med å være *ung* i politikken.

For det andre rekrutterte vi informanter fra ulike politiske partier for å sikre en relativt bred politisk representasjon. Som vi gjorde rede for i innledningen, peker tidligere forskning på at det kan være ulikheter mellom partiene både når det gjelder omfanget av hat og trusler mot politikere, men også når det gjelder type hets eller innholdet i truslene og de hatefulle ytringene. Derfor mener vi det er interessant og relevant for vår undersøkelse å snakke med informanter fra ulike politiske partier. Totalt endte vi med 14 informanter. Vi har intervjuet representanter fra Miljøpartiet De Grønne, Rødt, Sosialistisk Venstreparti, Arbeiderpartiet, Venstre, Høyre og Fremskrittspartiet.

Ikke minst var vi opptatt av mangfold med hensyn til kjønn og etnisitet blant informantene. Dette fordi tidligere undersøkelser har vist at både kvinnelige politikere og politikere med minoritetsbakgrunn har vært mer utsatt for hat og trusler enn andre (Ipsos, 2023; Ipsos, 2019; Bjørge et al., 2021). Kjønnfordelingen i vår undersøkelse er seks menn og åtte kvinner. Det er i den forbindelse verdt å nevne at vi har snakket med færre unge mannlige lokalpolitikere med minoritetsbakgrunn enn kvinnelige informanter i denne kategorien.

Når vi presenterer våre funn vil vi være varsom med å omtale kombinasjoner av partitilhørighet, kjønn og etnisitet av hensyn til informantenes anonymitet. I vår undersøkelse er informantene først og fremst unge lokalpolitikere.

Det har derimot ikke vært et kriterium at informanten har opplevd hat og trusler mot seg selv. Det er flere grunner til dette. For det første kan opplevelser med hat og trusler for unge lokalpolitikere være såpass belastende at de ikke ønsker å stille til intervju. Vi vurderte at det kunne bli krevende å rekruttere informanter dersom dette skulle være et kriterium. Samtidig hevder Eggebø & Stubberud (2016) for at hatefulle ytringer og trusler indirekte kan ramme flere enn de det rettes mot fordi andre i tilsvarende posisjoner eller medlemmer i samme gruppe kan frykte lignende hendelser (Eggebø & Stubberud, 2016, s. 34). Vi mener også at tidligere undersøkelser er såpass tydelig på at utbredelsen av hat og trusler er så stor at vi antok at de fleste politikere hadde et forhold til temaet. Dermed forventet vi også at unge lokalpolitikere enten kunne reflektere over egne eller andres opplevelser, og slik ville bidra til å belyse problemstillingen, også om de selv ikke hadde opplevd hat og trusler direkte.

Vi rekrutterte unge lokalpolitikere fra ulike partier i Oslo som våre informanter. Dette både av praktiske hensyn, men også fordi rekrutteringsgrunnlaget er størst i Oslo med tanke på utvalgsriteriene. For å komme i kontakt med informanter, tok vi i første omgang kontakt med partikontorene til de ulike partiene både på telefon og via e-post. Noen satte oss i direkte kontakt med aktuelle informanter, mens andre kun foreslo aktuelle navn. Vi erfarte likevel at det mest effektive var å ta direkte forbindelse med informanter selv via e-post.

3.2.2 Semistrukturert intervju

En av grunnen til at intervju er den vanligste datainnsamlingsmetoden i kvalitative studier, handler om mulighetene for fleksibilitet og en dynamisk tilnærming. Et viktig kjennetegn ved kvalitative intervjuer er blant annet forskernes rom for å tilpasse fokus og retning underveis i intervjuet (Clark et al., 2021, s. 425).

Vi har både gjennomført gruppeintervju og individuelle intervju etter en semistrukturert form. Som utgangspunkt for alle intervjuene utarbeidet vi en intervjuguide (se vedlegg 1). Semistrukturerte intervjuer kjennetegnes av at det i forkant utarbeides et sett med spørsmål (intervjuguide), men også at spørsmålene er åpne nok til at informantene kan svare med utgangspunkt i egne erfaringer og opplevelser.

En annen styrke med semistrukturerte intervjuer er fleksibiliteten som ligger i at rekkefølgen på spørsmålene ikke er satt, og at det derfor er mulig å holde en mer naturlig samtale gjennom å stille spørsmålene fortløpende ut fra hvordan samtalen med informanten utvikler seg (Clark et al., 2021, s. 427). Dette opplevde vi som en fordel fordi det ga intervjuene en dynamisk og naturlig samtaleform.

Samtidig understreker Clark et al. (2021) at det vil være en fordel å stille alle spørsmålene til alle informantene, og ikke minst sørge for lik ordlyd i spørsmålsstillingene (Clark et al., 2021, s. 426). Noe av bakgrunnen for at vi valgte en semistrukturert intervjuform var at å spørre alle informantene om det samme gjør det mulig å kategorisere funn med utgangspunkt i tematikken i de ulike spørsmålene.

I utformingen av intervjuguiden, var vi oppmerksomme på å utforme spørsmål som på ulike måter bidrar til å belyse problemstillingen. Clark et al. (2021) understreker også betydningen av å utforme spørsmål som både belyser tema knyttet til problemstillingen, men også spørsmål knyttet til det teoretiske rammeverket for oppgaven (Clark et al., 2021, s. 428). Vår intervjuguide er i hovedsak todelt, der den første delen inneholder spørsmål om informantenes opplevelser med hat og trusler. Den andre delen fokuseres mot konsekvenser hat og trusler kan ha for politiske prosesser og demokratisk deltagelse. Dermed relaterer denne delen av intervjuguiden seg mer mot oppgavens teoretiske rammeverk. Vi var også oppmerksomme på å stille spørsmål knyttet til egenskaper som etnisitet, alder og kjønn, samt arenaer for hat og trusler som eksempelvis sosiale medier.

Erfaringen med å ha utformet en intervjuguide, og aktivt bruke denne i intervjuene, var at den var disiplinerende for oss som forskere fordi den sørget for at intervjuet hadde en viss framdrift, og ikke minst i hovedsak dreide seg rundt relevante tema for problemstillingen.

3.2.3 Gruppeintervju og individuelle intervju

Ved oppstarten av forskningsprosjektet ønsket vi primært å gjøre datainnsamling gjennom gruppeintervjuer. Bakgrunnen for dette var både praktiske og metodiske hensyn. Gruppeintervju er på den ene siden en effektiv og tidsbesparende måte å samle inn et rikt datamateriale på. Samtidig vil vi argumentere for at det også har metodiske styrker som for eksempel at informantene kan reflektere sammen, og dermed utfyller hverandre.

Når det gjelder gruppeintervju lot vi oss inspirere av metodiske elementer fra fokusgruppeintervju. Rent metodisk vil det ikke være riktig å si at vi har gjennomført fokusgruppeintervju, men vi har hentet elementer fra denne metodikken. For eksempel var vi ikke opptatt av dynamikken og reaksjoner i gruppa på den måten man gjerne er i fokusgruppeintervju (Jordhus-Lier, 2023, s. 33). Derimot stilte vi relativt åpne spørsmål og forsøkte å sette et fokus for informantene, framfor å spørre helt konkrete spørsmål. Vi oppfordret informantene til å utdype sine svar med utgangspunkt i de åpne spørsmålene og i størst mulig grad samtale med hverandre, framfor å svare til oss.

Et annet positivt element i fokusgruppeintervju er det Jordhus-Lier (2023) omtaler som positive sosiale trekk, altså at intervjusituasjonen oppleves som positivt sosialt for informantene. For eksempel peker han på at maktforholdet mellom informantene og de som utfører undersøkelsen blir annerledes i gruppeintervju (Jordhus-Lier, 2023, s. 30). På bakgrunn av at våre informanter er unge lokalpolitikere, tenkte vi at det kunne være positivt med en slik maktutjevning. Dette både gjennom at de som informanter var flere enn oss, og at de delte samme sosiale fellesskap i form av å være aktive lokalpolitikere.

Videre framheves det at fokusgruppeintervjuer har positive kvaliteter når det kommer til det som omtales som refleksivitet. Dette handler om at når man er flere i intervjusituasjonen, kan informantene bytte på å holde resonnementene i gang. I en individuell samtale kan informanten kjenne på ansvaret for å skape sammenhengende logikker, og Jordhus-Lier (2023) hevder at forventningene og presset på informanten kan stige i takt med at stillheten vedvarer i en tenkepause (Jordhus-Lier, 2023, s. 31). Vi opplevde nettopp det at noen kunne prate mens andre tenkte som positivt for intervjudynamikken.

Samtidig er en potensiell utfordring med gruppeintervju dynamikken mellom informantene. For eksempel kan dominerende personligheter overkjører de andre slik at alle ikke kommer til orde, eller at noen av informantene ikke tørr å ha andre meninger. Jordhus-Lier (2023) påpeker derfor at en viktig oppgave for forskere i gruppeintervjuer er å være observant på dette, og gjennom moderatorrollen styre ordet mer aktivt dersom noen overkjører resten (Jordhus-Lier, 2023, s. 32).

Ikke minst var vi oppmerksomme på at gruppeintervju kan ha svakheter som at informantene holder tilbake relevant informasjon fordi de ikke ønsker å dele personlige erfaringer med de andre informantene. Spesielt siden temaet hat og trusler kan oppleves belastende å snakke om anså vi dette som en potensiell svakhet ved gruppeintervjuer, og vurderte at vi kunne gå glipp av viktige informanter. Et konkret tiltak vi gjorde for å imøtekomme denne problemstillingen var å legge opp til gruppeintervju med informanter bare fra samme parti, og slik forsøke å skape så trygge rammer som mulig for informantene. Samtidig fikk vi også innspill om at det kunne være utfordrende å dele vanskelige opplevelser med partifeller.

Imidlertid ble det etter hvert klart at den største utfordringen for oss var å finne tidspunkt som passet for flere informanter samtidig. Vi gjorde mange forsøk, men av hensyn til tilgjengelig tid ble vi etter hvert tvunget til å avvike fra opprinnelig plan og gå over til individuelle intervjuer for å få samlet inn nok data. Det første intervjuet vi fikk gjennomført var et gruppeintervju med

tre informanter. Dette ga oss svært nyttige erfaringer, og understøttet våre tanker om gruppeintervju som en hensiktsmessig datainnsamlingsmetode. Spesielt opplevde vi det positivt at informantene i gruppesituasjonen utfylte hverandre, og fikk tid til å reflektere både sammen og hver for seg. Informantene ga også uttrykk for at intervjusituasjonen hadde vært interessant for dem og at de tok med seg nyttige refleksjoner og betraktninger om temaet.

Den øvrige datainnsamlingen ble gjort som individuelle semistrukturerte intervjuer. Vi har gjennomført åtte fysiske og tre digitale individuelle intervjuer. Den åpenbare styrken med de individuelle intervjuene var at vi kunne gå ordentlig i dybden på den enkelte informants opplevelser med hat og trusler uten at informanten var bekymret for å dele sin historie med andre enn oss. En utfordring som vil kunne gjelde i alle intervjusituasjoner er likevel risikoen for at informasjon blir holdt tilbake, eller at informanter svarer det de tror er “riktig”. Det er vanskelig å forebygge for slike virkninger, men en trygg ramme og en god dynamikk mellom moderator og informant vil skape gode forutsetninger for intervjuet. Det at vi, spesielt i den første delen av intervjuet, fokuserte på informantenes opplevelser la også til rette for at informantene ikke var så opptatt av å svare “riktig” og “galt”, men å fortelle om hvordan de hadde opplevd ulike situasjoner.

Vår vurdering er at alle informantene har reflektert innsiktsfullt rundt våre spørsmål, og dermed gitt oss et detaljert og relevant datamateriale. Vi mener heller ikke at undersøkelsen ble svekket av de tilpasningene vi gjorde underveis med tanke på individuelle intervjuer, men vil snarere si at en dynamisk tilnærming til datainnsamling var avgjørende for å få gjennomført undersøkelsen. Samtidig er det verdt å framheve at vi opplevde de fysiske intervjuene noe mer fleksible og innholdsrike enn digitale intervjuer, og som forskere er det interessant å møte mennesker. Samlet mener vi at kombinasjonen av å gjøre gruppeintervju og individuelle intervju har gitt oss et rikt datamateriale som til sammen belyser ulike perspektiver av vår problemstilling.

3.3 Databehandling

All vår datainnsamling ble gjort gjennom intervju, og vi gjorde lydopptak av alle intervjuene på mobiltelefon med den krypterte applikasjonen «Nettskjema Diktafon». Ved hjelp av denne applikasjonen sendes lydfiler direkte til sikker server for «Nettskjema», som er utviklet av Universitetet i Oslo (UiO), og som Høgskolen i Innlandet har databehandleravtale med. I Nettskjema ble også lydfilene automatisk transkribert. Det krevde likevel noe manuell

rettskriving fra oss før vi overførte materialet til tekstbehandlingsprogrammet NVivo, som vi valgte å benytte til sortering, koding og kategorisering.

For å kode og kategorisere datamaterialet vårt fulgte vi anbefalinger fra blant andre Clark et al. (2021) og Kvale & Brinkmann (2019), og startet med å kode avsnitt for avsnitt. En kode kan forstås som et stikkord som oppsummerer innholdet i tekstutdraget (Clark et al., 2021, s. 535; Kvale & Brinkmann, 2019, s. 226). NVivo ga oss mulighet til å enkelt lage en rekke koder, som vi også kunne justere og tilpasse underveis.

Flere peker imidlertid på potensielle utfordringer og svakheter med å kode tekstmateriale på denne måten. Kvale & Brinkmann (2019) viser for eksempel til kritikere som mener at koding fører til at forskeren kommer på en armlengdes avstand fra datamaterialet (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 227). Clark et al. (2021) påpeker også at koding kan fragmentere datamaterialet og at det kan miste verdi fordi det tas ut av kontekst (Clark et al., 2021, s. 535). For å motvirke slike effekter erfarte vi at intervjuguiden og forskningsspørsmålene våre var nyttige utgangspunkt, som også ga retning for det videre arbeidet med kategorisering og analyse. Ifølge Kvale & Brinkmann (2019) innebærer kategorisering at koder slås sammen, og at meningen i lange intervjuuttalelser reduseres til noen få kategorier (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 228).

Vi la kategoriene vi utledet til grunn for analysearbeidet, og det som av flere omtales som tolking og meningsdanning (Clark et al., 2021, s. 535; Kvale & Brinkmann, 2019, s. 231). Mens koding handler om å bryte ned tekst til mindre enheter, innebærer tolkning å legge til elementer fra for eksempel teoretiske perspektiver eller tidligere forskning for å gi datamateriale mening og utvikle ny kunnskap (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 230).

I arbeidet med å analysere og tolke datamaterialet vårt jobbet vi todelt. Vi konsentrerte oss først om unge lokalpolitikeres *opplevelser* med hat og trusler. Til grunn for analysen av denne delen lå følgende fem kategorier: egenskaper/gruppetilhørighet, digitale plattformer, tema/saker, avsender og partitilhørighet. Funnene fra dette arbeidet presenteres i kapittel fire. I kapittel fem presenterer vi våre funn knyttet til *konsekvenser* av hat og trusler. Til grunn for denne analysen ligger følgende kategorier: selvsensur, mangel på representasjon, rekruttering, engasjement/deltagelse og representativitet. I begge disse to kapitlene drøfter vi fortløpende funnene, og bruker direkte utdrag og sitater fra intervjuene for å illustrere og understøtte våre påstander. I de tilfellene etnisitet, kjønn eller partitilhørighet er relevant framkommer dette.

3.4 Troverdighet og overførbarhet

I denne delen vil vi reflektere rundt troverdigheten og overførbarheten i vår undersøkelse. De mest relevante begrepene for oppgaven er objektivitet, reliabilitet, validitet og generaliserbarhet. Dette er sentrale begreper i metodelitteraturen som har til hensikt å peke på styrker og svakheter ved en undersøkelse (Kvale & Brinkmann, 2019, s.272).

3.4.1 Objektivitet

På den ene siden er det mulig å hevde at data generert via intervjuer ikke kan være objektive. På den andre siden hevder Kvale & Brinkmann (2019) at man kan forstå objektivitet på ulike måter. Vi mener det for denne oppgaven er relevant å knytte noen kommentarer til objektivitet i forståelsen frihet fra ensidighet og intersubjektivitet. Frihet fra ensidighet framhever at kunnskap må være pålitelig i betydningen etterprøvd og kontrollert, og upåvirket av personlige holdninger og fordommer. Intersubjektiv kunnskap kan forstås som enighet eller forståelse mellom to eller flere personer om en observasjon eller et argument (Kvale & Brinkmann, 2019, s.272).

I arbeidet med denne undersøkelsen har vi hele veien vært to personer som har jobbet tett sammen, og resultatene er derfor vår felles forståelse. I tillegg vil vi hevde at det å være to bidrar til å forhindre at arbeidet blir preget av personlige holdning og fordommer fordi vi hele veien har måttet enes om oppfatningen av våre funn. I tillegg har vi erfart at en standardisert intervjuguide og forskningsspørsmål har vært nyttig for å beholde øynene på målet, og tvinge oss til å bare vie oppmerksomhet til det som er relevant for undersøkelsen.

3.4.2 Reliabilitet

Et sentralt spørsmål knyttet til reliabilitet er hvorvidt et resultat kan reproduseres på andre tidspunkter av andre forskere ved hjelp av de samme metodene (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 276). Å kunne reprodusere resultatene er ikke nødvendigvis et mål i seg selv, men et bevisst forhold til reliabilitet bidrar til en transparent og etterprøvbar forskningsprosess. Muligheten for å etterprøve en forskningsprosess kan for eksempel svekkes av utstrakt bruk av ledende spørsmål. Kvale & Brinkmann (2019) hevder dette handler om at en informant kan endre sine svar i et intervju med en annen forsker (Kvale & Brinkmann, 2019, s.276).

I vår undersøkelsen har vi aktivt brukt en intervjuguide med standardiserte spørsmål, noe som har forhindre ledende spørsmål. Samtidig har prosessen med datainnsamling tidvis vært preget av å følge opp de unike og særegne svarene i samtalene med den enkelt informant i den hensikt

å belyse problemstillingen fra flest mulig perspektiver. Vi vil likevel hevde at redegjørelsen i dette kapittelet bidrar til å gjøre prosessen transparent og etterprøvbart.

3.4.3 Validitet

Å velge en metode som undersøker det den sier at den skal undersøke er et suksesskriterium, og essensen i validitet. Validitetsaspektet bør gjennomsyre alle fasene i en undersøkelse (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 277). Dermed er det også viktig at man gjennom hele prosessen kritisk vurderer sitt eget arbeid og gjør justeringer dersom det man har startet på ikke besvarer problemstillingen. Som et eksempel ble det for oss avgjørende å justere metoden for datainnsamlingen til å også inkludere individuelle intervjuer da vi erfarte at gruppeintervjuer ikke ville gi oss nok data.

Kvalitative forskningsintervjuer blir ofte kritisert for å ikke være valide fordi informantens kunnskap kan være usann (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 281). Siden vi eksplisitt undersøker informantenes *opplevelser* med hat og trusler, mener vi det vil være rart å hevde at det informantene sier kan være usant. I tillegg har vi i arbeidet med å analysere datamaterialet holdt våre funn opp mot tidligere forskning og teoretiske rammeverk, noe vi også mener vil bidra til å ivareta validiteten i undersøkelsen.

3.4.4 Generaliserbarhet

Overordnet handler generaliserbarhet om i hvilken grad resultater fra en undersøkelse kan overføres til en lignende situasjon (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 355). Det finnes ulike måter å generalisere på, og for vår undersøkelse vil det være mest relevant å reflektere rundt analytisk generalisering. Analytisk generalisering er en begrunnet vurdering av i hvilken grad funnene fra en studie kan brukes som en rettleiding for hva som kan komme til å skje i en lignende situasjon (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 291).

Vi har analysert våre data ved hjelp av et teoretisk rammeverk og tidligere forskning, og vi søker blant annet å belyse ulike konsekvenser hat og trusler kan ha for ulike politiske prosesser og demokratisk deltagelse. Gjennom drøfting av våre funn forsøker vi slik å trekke konklusjoner om mulige tendenser utover vår undersøkelse isolert ved å beskrive mer konkrete konsekvenser for politiske prosesser og demokratisk deltakelse.

3.5 Forskningsetikk

I samfunnsvitenskapelige undersøkelser er det relevant å ha et bevisst forhold til etiske problemstillinger, spesielt når undersøkelsen direkte berører mennesker som ved

datainnsamling gjennom intervju (Johannessen et al., 2011, s. 93). Clark et al. (2021) presenterer fire etiske hovedprinsipper. Disse er å innhente informert samtykke, å ikke lure informantene, å ikke invadere folks privatliv og å ikke skade informantene (Clark et al., 2021, s. 113). Vi vil i det videre knytte noen kommentarer til de forskningsetiske problemstillingene som har vært relevante i ulike stadier av vår undersøkelse.

Arbeidet med etiske forskningsprinsipper startet for vår del med å få godkjenning fra SIKT (kunnskapssektorens tjenesteleverandør) til å behandle personopplysninger (se vedlegg 2). Dette fordi vi for å belyse problemstillingen blant annet så behov for å innhente informasjon om personopplysninger som for eksempel etnisitet og partitilhørighet. Personopplysninger kan bare innhentes til konkrete forskningsformål der det ikke finnes gode alternativer, og det må gjøres rede for hvordan personopplysningene skal benyttes og oppbevares.

I forkant av intervjuene sørget vi for å innhente informert samtykke fra informantene. I praksis fikk våre informanter tilsendt et informasjonsskriv med en utfyllende beskrivelse av formålet med undersøkelsen vår, og informasjon om datahåndtering, dataoppbevaring og personvern (se vedlegg 3). Informantene signerte også en samtykkeerklæring i forkant av intervjuene, og bekreftet dermed at de aksepterer at vi tok lydopptak. Dette ble gjort i tråd med både Høgskolen Innlandets retningslinjer og SIKTs retningslinjer for datainnsamling.

I intervjusituasjonen handlet de forskningsetiske hensynene spesielt om oppgavens tematikk. Siden hat og trusler kan være krevende å snakke om, kommuniserte vi tydelig at våre informanter selv avgjorde hvor mye av deres personlige opplevelser de ønsket å dele. Slik forsøkte vi også å ivareta prinsippet om å ikke invadere privatlivet til informantene.

I forlengelsen av dette er det i forbindelse med analyse av intervjudata mulig å se for seg at en forsker kan ta utsagn eller sitater ut av konteksten og tillegge de andre meninger enn det som var utgangspunktet. I ytterste konsekvens kan feiltolkninger ha negative konsekvenser for informantene og kan slik knyttes til prinsippet om å ikke skade informantene. Vi var i analysearbeidet vårt spesielt oppmerksom på å gå tilbake til lydfilene de gangene vi trengte å få verifisert konteksten for vår forståelse av et utsagn eller sitat.

Et siste poeng knyttet til dette er at lydfilene og det transkriberte materialet oppbevares på en sikker nettserver gjennom tjenesten "Nettskjema". Dette sørger for at informantenes opplysninger oppbevares konfidensielt fram til vi sletter det når undersøkelsen er gjennomført.

Kapittel 4: Opplevelser med hat og trusler

I dette kapitlet vil vi presentere og drøfte våre funn om *unge lokalpolitikeres opplevelser* med hat og trusler. Fra tidligere undersøkelser vet vi blant annet at 4 av 10 lokale folkevalgte har opplevd hat og trusler (Ipsos, 2023). Våre funn belyser 14 unge lokalpolitikeres subjektive opplevelser med hat og trusler mer inngående, og vil slik kunne bidra med mer forståelse og nyansert kunnskap om tematikken.

Godt over halvparten av våre informanter har opplevd hat og trusler direkte. Noen informanter påpekte spesielt at de opplevde at de bare i kraft av å være seg selv får mye hat og trusler fra ulike miljøer, noe vi kommer nærmere tilbake til. Samtidig har noen av våre informanter lite direkte erfaringer og få opplevelser med hat og trusler mot seg selv. Imidlertid var de alle tydelig på at de har god kjennskap til at det foregår, og alle som sa de ikke selv hadde opplevd det direkte, hadde partikolleger eller venner som har mottatt både hat og trusler i tilknytning til sitt politiske virke.

Det vi presenterer i det videre er resultatet av vår analyse av datamaterialet vi har samlet inn. De transkriberte intervjuene ble kodet med utgangspunkt i spørsmålene fra intervjuguiden og videre kategorisert til funn. I dette arbeidet så vi etter informantenes egne beskrivelser av hvem som opplever hat og trusler, hvor de opplever det, hvorfor og fra hvem de mottar hat og trusler. Det har resultert i at vi i dette kapitlet vil framheve følgende fem funn:

1. Hat og trusler rammer spesielt unge kvinnelige lokalpolitikere med minoritetsbakgrunn
2. Hat og trusler mot unge lokalpolitikere foregår i størst grad på digitale plattformer
3. Hat og trusler mot unge lokalpolitikere kan ha sammenheng med politiske tema
4. Hat og trusler mot unge lokalpolitikere kommer fra flere hold
5. Hat og trusler mot unge lokalpolitikere kan ha sammenheng med partitilhørighet

Til hvert av disse funnene vil vi bruke direkte utdrag og sitater fra informantene til å understøtte det vi løfter fram, og videre beskrive og drøfte vår oppfatning av det vi finner. Der det er relevant drøfter vi også funnene våre i lys av tidligere undersøkelser og teoretiske perspektiver og rammeverk. Samlet belyser dette kapitlet den første delen av problemstillingen for denne oppgaven om hvordan unge lokalpolitikere *opplever* hat og trusler.

4.1 Hat og trusler rammer spesielt unge kvinnelige lokalpolitikere med minoritetsbakgrunn

Et av de tydeligste funnene i vår undersøkelse er at unge kvinnelige lokalpolitikere med minoritetsbakgrunn synes å oppleve mest hat og trusler. Dette samsvarer også med tidligere undersøkelser, noe vi vil komme nærmere tilbake til. At unge kvinner med minoritetsbakgrunn opplever mest hat og trusler bekreftes både av de unge lokalpolitikere som er i denne kategorien, men også av de andre informantene. Dette funnet illustreres tydelig i følgende utdrag fra en av informantenes svar på spørsmål om hans opplevelser med hatefulle ytringer og trusler:

Forholdsvis lite. Jeg tror den ubehagelige sannheten er at man er gutt og ikke melaninrik. At man er hvit. Jeg tror at hadde jeg hatt en del av de samme utsagnene, og hatt andre karakteristikk, så tror jeg at jeg hadde vært mye mer utsatt for å få hets.

Som sitatet over viser opplever en ung mannlig etnisk norsk lokalpolitiker stor forskjell på hva han selv mottar av hat og trusler, sammenlignet med for eksempel kvinnelige lokalpolitikere med minoritetsbakgrunn. Stort sett alle informantene uttrykte at spesielt hudfarge og etnisitet har betydning for omfanget av hat og trusler. Enkelte av informantene sa også at i tillegg opplever de som bærer synlige religiøse symboler mye hat og trusler, noe følgende sitat beskriver:

Jeg har masse erfaring med hatefulle ytringer og trusler. Det handler om to ting. Det handler om tilgangen til meg som person, og generelt offentlige personer. Men den viktigste faktoren er hvem jeg er. Jeg er en ung kvinne med minoritetsbakgrunn, og jeg er i en synlig religiøs minoritet.

Sitatet over viser hvordan informanten opplever at hennes minoritetsbakgrunn og at hun bærer et synlig religiøst plagg i størst grad forklarer hvorfor hun mottar hat og trusler. Den samme informanten fortalte også at hun hadde opplevd at hat og trusler spesielt var knyttet til det religiøse plagget. Dette begrunnet hun i at omfanget økte betydelig da hun begynte å bære et religiøst plagg i offentligheten.

I forlengelsen av dette fant vi også en felles opplevelse blant våre informanter om at så lenge man ikke har noen karakteristikk som skiller seg fra “normalen” med hensyn til for eksempel seksuell legning, etnisitet, kjønn, alder eller religion, vil man være mindre utsatt for hatefulle

ytringer eller trusler mot seg selv som person. På den andre siden var alle våre informanter enig om at de opplever at hvite eldre menn er de politikerne som mottar minst hat og trusler. Samtidig understreket flere av informantene at så og si alle politikere kan motta ubehageligheter, harde tilbakemeldinger og beskyldninger, men at den store forskjellen i hovedsak ligger i uenigheter knyttet til sak i motsetning til personangrep. Informantene var samstemte om en opplevelse av at personangrep i mindre grad treffer hvite menn. Dette sitatet summerer noen av poengene rundt dette:

“Hvit gammel mann” brukes sjeldent som et skjellsord. Men “jævla muslim” kan man ofte høre, eller “pell deg tilbake til landet ditt”, eller at “du er for ung til å mene noe” [...] etniske norske menn og kvinner litt opp i årene kan ikke få hets på samme måte som unge kan. Eller folk med minoritetsbakgrunn, skeive eller religiøse.

Vi opplever at det våre informanter betegner som “normalen” er etnisk norske kvinner og menn “litt oppi åra”. I tillegg framhevet de at alt fra en litt utradisjonell klesstil, til seksuell orientering og språkferdigheter kan gjøre at man skiller seg såpass fra “normalen” at man som ung lokalpolitiker mottar mer hat og trusler.

Sett i sammenheng med dette mente flere av informantene at en forklaring på hvorfor unge minoritetskvinner mottar mest hat og trusler også kan henge sammen med hvem de oftest opplever er avsender. Vi fant bred enighet mellom informantene om at det er de eldre, gjerne hvite menn som i størst grad står bak hatefulle ytringer og trusler. Informantene oppfatter også at det gjerne skal mer til å hetse “egen gruppe”, og at det dermed kan bidra med å forklare hvorfor eldre hvite menn opplever minst, mens unge kvinner med minoritetsbakgrunn opplever langt mer. Følgende sitat underbygger dette poenget:

Hvit mann er ikke spesielt utsatt. [...] de er mest “normale”. Hvis du er 40-50 år, har jobbet litt i privat næringsliv og litt i kommunen – da tror jeg ikke du møter på noen trusler. For det er jo disse gruppene som driver med dette. Så hvis du selv er i gruppen, så er terskelen litt høyere for å komme med personhets.

Sitatet over illustrerer som tidligere nevnt både hva unge lokalpolitikere opplever som de “normale”, i tillegg til informantenes oppfatning om at så lenge man tilhører den “normale gruppen” vil man sannsynligvis motta mindre hat og trusler.

Mye av innholdet i de hatefulle ytringene og truslene som unge minoritetskvinner opplever er tydelig rasistisk motivert. Flere av informantene sa at de har opplevd å motta utsagn som “dra tilbake dit du kommer fra” og “alle muslimer er terrorister, derfor har vi ikke tillitt til deg”. En av informantene fortalte også om en hendelse der partikolleger hadde fått slengt apelyder etter seg. Våre informanter med minoritetsbakgrunn sa at rasistisk motiverte hatytringer eller trusler oppleves som de vondeste fordi det også indikerer at de ikke hører til i Norge. Spesielt de som er født og oppvokst i Norge uttrykte at slike opplevelser er vanskelig ettersom de ikke har en annen tilhørighet enn norsk. En av informantene beskrev det slik:

Et rent rasistisk utsagn som handler om hudfargen min, og hvordan jeg ser ut er kanskje noe av det vondeste. For da kjenner man litt, “hvor er det man egentlig er fra – hele den tilhørighetsdebatten”.

Oppsummert belyser denne drøftingen at våre funn viser at unge kvinnelige lokalpolitikere med minoritetsbakgrunn spesielt rammes av hat og trusler. Dette sammenfaller i tillegg med funn fra tidligere undersøkelser. For eksempel viste Ipsos’ undersøkelse fra 2023 at 3 av 4 lokalpolitikere med innvandrerbakgrunn mener at deres opplevelser med hat og trusler kan knyttes direkte til deres etnisitet (Ipsos, 2023, s. 25). Selv om offentlige personer som deler meningene sine generelt i ulik grad mottar hat og trusler, synes kombinasjonen av personlige egenskaper og gruppetilhørighet som *ung muslimsk kvinne* å være spesielt triggende. Dette understrekes av at enkelte av våre informanter fortalte at de kan engasjere seg i svært ulike typer saker, men likevel utelukkende motta hat og trusler som handler om hvem de er og ikke om innholdet i saken. Følgende sitat belyser dette poenget:

Jeg tror alle jeg kjenner med minoritetsbakgrunn i offentligheten har opplevd hat og trusler. Også tror jeg politikere kjenner mer på det, fordi de ofte ytrer sine meninger som noen ganger kan være kontroversielle. Og selv så er jeg en pragmatiker. Jeg går ikke ut med brannfakler. Men det er noe med at den personen jeg er, er provoserende for overraskende mange i samfunnet vårt.

Utdraget over er hentet fra et intervju med en ung kvinnelig lokalpolitiker med minoritetsbakgrunn. Hun var tydelig på at hun i sitt politiske virke gjennomgående opplevde at hat og trusler mot henne i størst grad handlet om hennes hudfarge og gruppetilhørighet, og ikke hennes politiske meninger.

4.1.1 Hets knyttet til alder og kjønn oppleves i større grad som hersketeknikker

I forlengelse av drøftingen over er det også interessant å belyse nærmere at våre informanter synes å oppleve nedlatende ytringer knyttet til alder og kjønn primært som hersketeknikker. Tidligere undersøkelser har derimot vist at blant annet kvinner og yngre aldersgrupper opplever å være utsatt for hat og trusler nettopp i kraft av disse egenskapene. Som tidligere nevnt legger Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO, 2015) følgende forståelse av begrepet hatytringer til grunn:

Nedverdiggende, truende, trakasserende eller stigmatiserende ytringer som rammer individets eller en gruppes verdighet, anseelse og status i samfunnet ved hjelp av språklige og visuelle virkemidler som fremmer negative følelser, holdninger og oppfatninger basert på kjennetegn, som for eksempel etnisitet, religion, *kjønn*, nedsatt funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsuttrykk, kjønnsidentitet og *alder* (s. 12).

Altså kan negative utsagn knyttet til alder og kjønn forstås som hatefull, og vi vil argumentere for at noen av kommentarene som våre informanter har mottatt, kan falle inn under LDOs forståelse av hatefulle ytringer. Følgende sitat illustrerer hvordan det informantene beskriver som hersketeknikk, også kan sies å være hatytringer fordi det både rammer individet, men også en gruppes anseelse og status i samfunnet:

Jeg har ikke opplevd så mye. Det er mye vanlige småting, men det er fort den der “du er bare en ung liten pike”. Og den har jeg jo møtt også i valgkampen. [...] “ja, men hva vet vel egentlig du, du er jo bare en liten jente”. Men den møter jeg såpass ofte, at jeg tenker ikke så mye over det. Det er jo bare en hersketeknikk.

Vi oppfatter at utsagn av typen “ung liten pike” som skildret i utdraget over, kan forstås som hatefulle ytringer fordi de er stigmatiserende og nedlatende overfor en større gruppe i samfunnet. Også sitatet under, som kommer fra en informant med minoritetsbakgrunn, illustrerer poenget om at negative kommentarer knyttet til alder og kjønn ikke oppleves hatefullt på samme måte som kommentarer knyttet til for eksempel etnisitet eller religion:

Ofte er det sånn, “oi du er så ung” [...]. Det kan også bare gå på at jeg er en kvinne som ønsker å delta i debatten. Så er det sånn “oi, men du vet ikke bedre”. Alle de hersketeknikkene, som man kanskje også opplever i ulike møtesammenhenger, blir enda verre når de er på nett. Når jeg som ungdomspolitikker deltok på ulike typer møter og samlinger med partiet, så kunne

det være tilfellet at jeg ble utsatt for ulike typer hersketeknikker. Og da gikk det på alder, fordi jeg var ung.

Til tross for at sitatene over kan ses i lys av LDOs definisjon av hatytringer, opplevde vi gjennomgående at alle informantene omtalte kommentarer spesielt knyttet til alder og kjønn som hersketeknikker, og at slike ikke opplevdes som hatefulle. Videre er vår forståelse at dette kan handle om at kjønn eller alder oppleves som egenskaper “alle” har, og at hatytringer knyttet til dette dermed ikke er sårende på samme måte som hat og trusler knyttet til hudfarge eller religiøs tilhørighet. Ikke minst sa informantene at de hadde fått opplæring i å håndtere hersketeknikker fra partiene, og dermed hadde verktøy til å tåle dette. Dette kan også bidra til å forklare hvorfor opplevelser med såkalte hersketeknikker preger dem i mindre grad.

4.2 Hat og trusler mot unge lokalpolitikere foregår i størst grad på digitale plattformer

Vi finner unison enighet blant våre informanter om at digitale plattformer er den arenaen der de oftest opplever hatefulle ytringer og trusler. At omfanget av hat og trusler er størst i digitale kanaler sammenfaller også med tidligere undersøkelser. Samtidig mener vi det er noen nyanser som er verdt å belyse når det gjelder hva som kjennetegner de ulike plattformene med hensyn til innhold og avsender. Begrepet digitale plattformer brukes fordi vi inkluderer kommentarfeltene til de redaksjonelle mediene, i tillegg til sosiale medier. Vi drøfter unge lokalpolitikeres opplevelser med redaksjonelle mediers håndtering av kommentarfelt mot slutten av denne delen.

Store deler av de hatefulle ytringene og truslene er på nett. Veldig mye av det er på nett. Jeg vil si, jeg har et estimat på rundt 70 prosent.

Sitatet over understreker vårt funn om at hat og trusler mot unge lokalpolitikere i størst grad foregår digitalt. Enkelte av informantene våre sa også at de aldri har opplevd hat og trusler andre steder enn på digitale plattformer. I den forbindelse illustrerer følgende utsagn hvor stor forskjellen oppleves å være mellom digitale flater og fysiske møter:

Folk er veldig tøffe bak skjermen. Bak skjermen skriver de masse stygt og har utrolig sinne. “Hvis jeg bare får møtt henne skal jeg fortelle henne akkurat hva jeg synes om henne”, kan de skrive. Også møter de meg, så er de sånn – “du er et forbilde, du er så viktig, jeg forteller barna mine om deg og jeg heier på deg”. Også tror de ikke jeg har lest alt det stygge de har skrevet om meg.

Sitatet over belyser også opplevelser med såkalte “net troll” som flere av informantene fortalte om. Mange sa at de opplever at folk forsøker å være “tøffe” og ytrer seg hatefullt digitalt, mens de i fysiske møter ikke står for de samme ytringene.

Til tross for at det synes å være liten tvil om at unge lokalpolitikere opplever mest hat og trusler i digitale plattformer, uttrykker også våre informanter bred enighet om at både innholdet og avsenderne varierer mellom de ulike plattformene. For det første oppleves Instagram av de fleste som en arena de mottar lite hat og trusler på. For det andre beskrives både TikTok og Facebook som “de verste,” men målgruppen og brukerne er forskjellig. Hvordan ulike aldersgrupper og brukere også påvirker innholdet i kommentarfeltene, illustreres i følgende sitat:

Jeg opplever at Facebook og TikTok er verst, men hver har sin gruppe. På TikTok er det unge folk som man lurer på om har fått folkeskikk-opplæring hjemmefra. Det er bare overraskende hva folk kan skrive der. Det er ingen spilleregler på en måte. Ingen moderator. Det er mye skjellsord, egentlig ting man kan høre i skolegården. På Facebook er det eldre som skriver en lang melding og skjeller ut, mens på TikTok er det bare som man kaster ut noe, også løper. Alt er anonymt. Og det er som de bevisst har gått inn for at dette skal være en bruker som ingen kan spore tilbake. De har vel skjønt det som disse “gammlisene” ikke har skjønt.

Flere informanter ga lignende beskrivelser som i sitatet over av hvordan de opplevde de ulike digitale plattformene. Vi har en opplevelse av at de alle fleste informantene opplever TikTok som svært lite nyanser og at de hatefulle ytringene er korte, harde og konkrete uten noen begrunnelser. På den andre siden beskriver flere at hatefulle ytringer på Facebook ofte kommer fra de eldre, og i form av lange kommentarer og argumentasjonsrekker hvor formålet synes å være å framheve seg selv på bekostning av andre.

TikTok beskrives gjerne som de unges arena, og kjennetegnes i stor grad av anonyme brukere. Dette gir seg ifølge våre informanter utslag i svært harde diskusjoner og hatefulle kommentarer det ikke er mulig å spore tilbake til avsender. Samtidig sa flere at de opplever anonymitet som en utfordring også på Facebook, og at det spesielt i lukkede grupper kan oppstå en slags dynamikk hvor stygge kommentarer heies fram og omfanget av hatytringer eskaleres. Følgende sitat viser dette poenget:

Det er ganske mange lukkede Facebook-grupper. Du kan ha anonyme profiler, og det er der terskelen er lavest for å slenge drit. Du drukner i mengden, også får du sånn heia-kultur fra andre.

Utfordringen med lukkede grupper eksempelvis på Facebook er også omtalt i forskningslitteraturen om sosiale medier. Aalen & Iversen (2021) viser til at mange sosiale medier har funksjonalitet som gjør det enkelt å finne andre med samme mening eller interesse gjennom emneknagger eller trådede diskusjoner. Dermed er det teknisk sett enkelt å komme inn i diskusjoner med andre meningsfeller. Problemet er imidlertid at selv om det i slike diskusjoner eller grupper kan oppstå til dels store mengder hat og trusler, vil ikke selskapene bak nødvendigvis være interessert i å gjøre noe med dette. Ifølge Aalen & Iversen (2021) handler dette om at selskapene har mest å tjene på stort engasjement og aktivitet, og dermed ikke har noen insentiver for å moderere eller på andre måter begrense opphetede debatter med hatefulle ytringer og trusler (Aalen & Iversen, 2021, s. 192). Vi oppfatter at nettopp disse kjennetegnene ved sosiale medier kan bidra med å forklare hvordan omfanget av hat og trusler mot unge lokalpolitikere blir så stort.

4.2.1 Ulike opplevelser knyttet til redaksjonelle mediers håndtering av kommentarfelt

I tillegg til sosiale medier, framhever informantene nettavisenes kommentarfelt som en digital arena for hatefulle ytringer og trusler. De har varierende erfaringer med hvorvidt de redaksjonelle mediene tar ansvar for å moderere kommentarfelt, og hvorvidt de gir unge lokalpolitikere rådgivning og støtte knyttet til innlegg eller artikler om politiske saker. Følgende sitat illustrerer en negativ opplevelse knyttet til redaksjonelle medier:

En jeg kjenner fikk mye positive tilbakemeldinger på sin egen Facebook knyttet til et innlegg, men på nettavisens kommentarfelt var det bare hets på innlegget hennes. Det var folk som lagde karikaturer av henne, og det var masse trusler og personangrep. [...] hun sendte melding til avisen og sa at her var det mye hets. Og svaret var at dette her må du bare tåle. Det synes jeg var uansvarlig.

Som sitatet over peker på, sa flere av informantene at det oppleves ekstra problematisk når redaksjonelle medier aktivt velger å ikke moderere kommentarfelt med det de unge lokalpolitikere opplever som hatytringer og trusler. De sa at grunnen til at dette oppleves som spesielt krevende er at når det ikke blir gjort noe med, kan det også forstås som at politikere må tåle grumsete kommentarfelt. Samtidig hadde vi informanter med

positive opplevelser knyttet til oppfølging og kontakt med redaksjonelle medier. Slike opplevelser skildres i følgende to sitater:

Jeg skriver ting, og får veldig god veiledning. I hvert fall av de store redaksjonene. De har forståelse for at noen mennesker bare er mer utsatt enn andre, og da kan journalister sende meg melding og si at nå ser jeg det er mye drit i kommentarfeltet som vi følger med på.

Jeg opplevde at Aftenposten var flink til å si fra på forhånd. De skjønnte at det åpenbart var en veldig kontroversiell sak. De sa på forhånd at du kommer nok til å få sterke tilbakemeldinger og sånn. Det synes jeg er bra.

Innholdet i det øverste sitatet viser at redaksjonelle medier synes å være oppmerksomme på at enkelte unge lokalpolitikere i kraft av egenskaper eller gruppetilhørighet kan være mer utsatt for hat og trusler, og har rutiner for å følge opp dette. Det andre sitatet viser imidlertid at det også kan være spesifikke saker redaksjonelle medier antar kan trigge hat og trusler, og at de på bakgrunn av dette kan ha dialog som gjør at skribenter føler seg ivaretatt.

Til tross for at flere mente at redaksjonelle medier bør ta litt ekstra ansvar for unge lokalpolitikere som ytrer seg på deres plattformer, var også en av informantene opptatt av at dette ikke må få utilsiktede konsekvenser. Informanten reflekterte rundt at redaksjonelle medier ikke må skremme unge lokalpolitikere fra å ytre seg ved å fokusere for mye på at det potensielt kan komme mye hat og trusler i kommentarfeltene. Her er informantens refleksjoner omkring dette:

Jeg tenker at det er jo ikke noe i veien for at redaksjonene tar et ekstra ansvar med å si fra på forhånd at du kan bli utsatt for noe. Og særlig for unge politikere som er mye i offentligheten, og nå som det nettopp har vært kommunevalg er det mange nye folkevalgte rundt om i landet. Og det er ikke sikkert alle har deltatt i den offentlige debatten. Da tror jeg redaksjonen bør ta et ekstra ansvar for å forebygge den belastningen man sitter igjen med. Men der er det også en hårfin balanse for jeg er bare litt redd for at hvis redaksjonene blir veldig sånn at du kan bli utsatt for dette og dette – en lang liste, da vil jo mange kvie seg for å ytre seg fordi de har fått så mange “pass på”.

Samlet sett synes våre informanter på den ene siden å ha en opplevelse av at summen av kommentarfelt på nettaviser og i sosiale medier gir inntrykk av store mengder negative tilbakemeldinger, tidvis preget av hatefulle ytringer og alvorlige trusler. Likevel sa alle de unge lokalpolitikere at de ellers opplever å få mest positive tilbakemeldinger både fysisk i møte med velgere, men også digitalt i personlige meldinger på egne kontoer. Kommentarfelt på digitale plattformer synes dermed ikke å være en representativ arena for den totale opplevelsen av tilbakemeldingene på det politiske virke til de unge lokalpolitikere. Som en av informantene sa:

Jeg tror ikke du kan lese kommentarfelt på internett, og ut fra det vurdere hva folk egentlig mener. For det er en helt spesiell type folk som sitter og bruker tid på det.

4.3 Hat og trusler mot unge lokalpolitikere kan ha sammenheng med politiske tema

Vi ser en tverrpolitisk enighet blant våre informanter om hvilken type saker eller tema som fører til at de mottar mest hat og trusler. Noen omtaler disse type sakene som kultur-spørsmål. Andre beskriver det som følelsesladde temaer, inngripende saker eller verdispørsmål. Mer konkret er det ofte snakk om innvandringspolitikk, utenforskap, klimapolitikk, likestilling og mangfold, religion, og politiske temaer knyttet til ulike konflikter som eksempelvis krigen på Gaza. Følgende utdrag fra et intervju belyser hvilke saker en av informantene opplever at trigger mest hat og trusler:

Veldig mye av de spørsmålene som handler om kultur-spørsmål, eller “kulturkrig”, er en sånn stor sekkebetegnelse for veldig mye diskusjoner. Også har de gjerne noen likhetstrekk, til en viss grad, samtidig er de veldig forskjellig. Jeg tror at alt som handler om innvandring, religionskritikk, kriminalitet, spørsmål som handler om det mangfoldige Norge, litt klima også, har mye elementer av det samme. Israel og Palestina går inn i den samme aksen. Egentlig hele det der universet hvor man kan koble det til Woke-universet [...] og det er jo veldig mye saker som kan kobles til den paraplyen på et eller annet vis. Hvis du mener det, så mener du det samme om det og det og det. Jeg tror mange spørsmål som kobles til det universet har tendens til å bli veldig mye mer hardt enn for eksempel finanspolitikk.

Sitatet over oppsummerer i stor grad det vi oppfatter har vært en felles forståelse blant alle våre informanter på tvers av partitilhørighet om både hvilke saker som typisk trigger hat og trusler, men også hvilke saker som i mindre grad har den samme effekten. Flere av informantene har påpekt at saker knyttet til eksempelvis samferdsel og finans gjerne vekker stort engasjement, men at kommentarer og tilbakemelding heller er konstruktive og saklige, framfor hatefulle. At spesifikke saker kan føre til et hardt ordskifte er også belyst i tidligere undersøkelser. For eksempel Ipsos' undersøkelse om lokalpolitikere fra 2023 pekte på mangfold og integrering, men også klima, vindkraft og strømpriser som saker som gjerne vekker sterke følelser og videre kan føre til hat og trusler mot politikere (Ipsos, 2023, s. 52).

4.4 Hat og trusler mot unge lokalpolitikere kommer fra flere hold

I utgangspunktet synes det som om våre informanter i stort opplever at de alvorligste truslene og de mest hatefulle kommentarene kommer fra gutter og menn. Gjennomgående svarte alle at de først og fremst tenkte på menn og gutter da de fikk spørsmål om avsender av hat og trusler. Utsagn som dette gikk igjen:

Oftest så er det gutter og menn. Og det ser man jo også på de som har navn, eller potensielt har bilde. Eller på brukernavn som de velger som er litt anonymisert, men de gir meg liksom mannlige vibber.

Samtidig viste dette bildet seg noe mer sammensatt. Følgende sitat illustrerer et typisk eksempel på hvordan flere nyanserte sitt inntrykk av hvem som sender hat og trusler:

Alle alvorlige trusler jeg har fått har vært av hvite eldre menn. Men på nett er det ved nærmere ettertanke en blanding av eldre hvite menn og eldre hvite kvinner. Og på sosiale medier, jeg bruker Instagram. Og der er det en del litt yngre folk, og det handler jo også om demografi. Og der er det ganske stor blanding, og ganske saksavhengig. Og der får jeg fra folk med flerkulturell bakgrunn også.

Selv om de fleste av våre informanter i første omgang trakk fram eldre hvite menn som den primære avsenderen av hat og trusler synes dette å være betydelig mer sammensatt. Ikke minst belyser sitatet over at demografi og plattform gjerne henger sammen. Også tidligere undersøkelser har pekt på at spesielt Facebook er de eldres arena. I Likestillings- og diskrimineringsombudets undersøkelse fra 2021 kom det fram at den typiske samfunnsdebattanten på Facebook var menn over 50 år. På den andre siden hadde flere av våre

informanter opplevelser med at det ikke bare er menn som står bak hat og trusler, noe følgende sitater belyser:

Det var en 50-60 år gammel dame som kom og direkte snakket til meg, og begynte å kjefte skikkelig. Og ikke bare på politikken, men på meg som person også. Jeg husker ikke helt riktig kommentarene, men det var veldig på en måte angripende mot meg.

Jeg har også en opplevelse av, det er mine fordommer da, men at det er mange damer som ikke har jobb og som er fra andre steder enn Oslo. Men det er bare ved å se på Facebook-profilen hvor de er fra. Også står det at de er hjemmeværende. De føler jeg dukker opp ofte.

Samlet sett er vår opplevelse at hat og trusler mot unge lokalpolitikere synes å komme fra flere hold, og kan ha sammenheng med faktorer som for eksempel etnisk bakgrunn, partitilhørighet og saksområdet. Da vi snakket nærmere med informantene om dette temaet viste det seg for eksempel at et felles trekk ved avsendere av hat og trusler til unge lokalpolitikere fra Miljøpartiet De Grønne først og fremst oppleves å være klimamotstand. Informantene med minoritetsbakgrunn fortalte også at de i en del saker, som for noen kan oppfattes som kontroversielle, opplevde hat og trusler fra det de kalte "eget" miljø.

4.4.1 Opplever hat og trusler som uttrykk for avmakt og fortvilelse

Et interessant poeng å løfte fram når det kommer til avsendere av hat og trusler mot unge lokalpolitikere er at flere av informantene uttrykte en slags sympati med disse. Selv om de var tydelig på at det ikke er noen unnskyldning for å komme med hatefulle ytringer og trusler, sa flere at de kan forstå det de opplevde som et uttrykk for en frustrasjon. De sa også at for mennesker i krevende situasjoner kan for eksempel sosiale medier fungere som en kanal for å få luftet denne frustrasjonen. En av informantene uttrykte dette slik:

Det er jo litt det at mange av de som hater, ofte kanskje gjør det fordi at de kan ha det litt vanskelig selv. Være ensom eller at det ofte er bakenforliggende grunner for at man gjør de tingene man gjør. [...] jeg skal ikke si at det unnskylder det den personen gjør, men jeg synes i hvert fall det kan være litt fint å tenke på. Jeg synes ikke synd på meg lissom. Da får jeg mer medlidenhet med dem. Det er litt sånn, hvorfor går du ut av din hverdag og velger å skrive så mange stygge

kommentarer til folk. Da er det jo noe som du har problemer med. Og det er jo på en måte egentlig bare litt trist.

Det informanten i sitatet over peker på om bakenforliggende grunner til å uttrykke hatefulle ytringer og trusler, er også i omtalt i PSTs trusselvurdering for 2024. PST skriver at “frustrasjon og sterk politisk misnøye kan senke terskelen for enkelte til å framsette hatefulle ytringer og trusler. Økonomiske nedgangstider og mistillit til politikere kan forsterke dette” (PST, 2024, s. 46). En annen informant påpekte i forlengelse av dette at det kan være en opplevelse av mangel på kanaler og mulighet for påvirkning av utfordringer i egen hverdag som trigger hatefulle ytringer og trusler i kommentarfelt:

Felles for de er kanskje at de ikke har de normale nettverkene for politisk påvirkning. Kontakt med politikere, medier også videre. Så er de gjerne så sinte over tid, og da blir det på en måte den eneste uttrykksformen de har. Å skjelle ut politikere. Det er mest av alt, tror jeg, et symptom på at de er dypt fortvilt over livet sitt. Så blir det en måte å agere sinnet på.

En av de andre informantene pekte imidlertid på at det kanskje kan være til hjelp å forsøke å skille litt på hvem som er avsender – og ikke minst hvorvidt det er alvorlige trusler, eller mer det denne informanten oppfattet som “tidsfordriv”:

Min opplevelse i hvert fall er jo at det ofte er folk som rett og slett har for lite å drive med. Altså, man har for mye fritid også blir man sittende hjemme å grave seg ned i kommentarfelt [...]. Noen ganger føler jeg at det er litt overdrevent fokus. At man kanskje bør se an hvem som er avsenderen på dette. Er dette bare en stakkar som ikke har noe bedre å drive med, eller er det liksom reelle trusler som må tas på alvor? Jeg tror det er to ganske forskjellige ting, men at de ofte settes litt i samme bås.

Det informanten peker på i sitatet over om hvor reelle trusler egentlig er har vært tema i flere av intervjuene vi har hatt. Vårt inntrykk er at unge lokalpolitikere i liten grad har opplevd fysiske konfrontasjoner. Også PST skriver i sin trusselvurdering for 2024 at de færreste som framsetter trusselytringer har en reell voldsintensjon. Likevel påpeker de også at store mengder trusler og hets publisert i sosiale medier bidrar til at trusselbildet blir mer uoversiktlig og usikkert. Ikke minst understreker PST at et ytringsklima hvor vold mot politiske meningsmotstandere alminneliggjøres og legitimeres i ytterste konsekvens kan medvirke til at enkelte sårbare personer inspireres til å utføre voldelige handlinger (PST, 2024, s. 46). På

bakgrunn av dette er det et poeng at det som for unge lokalpolitikere delvis kan oppleves som tomme trusler og et uttrykk for frustrasjon på digitale plattformer, likevel er verdt å være spesielt oppmerksomme på. Dette med hensyn til mer langsiktige konsekvenser for samfunnet i stort.

4.5 Hat og trusler mot unge lokalpolitikere kan ha sammenheng med partitilhørighet

Spesielt informanter fra fløypartiene Fremskrittspartiet og Miljøpartiet De Grønne synes å være enige om at de opplever at partitilhørighet har betydning når det gjelder hat og trusler. Dette kan ses i sammenheng med en undersøkelse utført av politihøgskolen 2021 som viste at politikere fra Fremskrittspartiet og Miljøpartiet De Grønne oftest opplever uønskede hendelser (Bjørge et al., 2021, s. 24). Våre informanter fra disse partiene pekte spesielt på opplevelser med at folk gjerne er forutinntatt, og tillegger dem meninger eller holdninger basert på partitilhørighet, framfor hva de faktisk sier. Dette sitatet skildrer slike opplevelser:

Jeg tror det er veldig stor forskjell på partitilhørighet. Det er stor forskjell på hva folk tillater seg å si og mene om andre. For eksempel FrP. Folk har bare en grunnleggende tanke om at du er ond, eller har dårlige intensjoner. Sier du noe som for mange er ganske fornuftig, blir du likevel avskrevet. [...] som eksempel, folk antar at du ikke liker innvandrere, så da er det ikke riktig at du vil ha bedre integrering. [...] Om en fra Høyre sier akkurat det samme som en fra FrP, så får ikke det en reaksjon. Det har jeg merket mye i det siste. At mange politikere fra andre partier sier det som mange fra FrP har sagt tidligere, men får på en måte helt andre tilbakemeldinger. Det er en helt annen respons.

Informanter fra Miljøpartiet De Grønne uttrykte også noe av det samme som Fremskrittspartiet når det gjelder forutinntatthet, og sa at bare det å representere et lite parti kan oppleves som en trigger for hatefulle ytringer:

I manges øyne så er det slik at med en gang man ser at det er MDG eller Grønn Ungdom, så er det uansett negativt for dem. Det er mye klimapolitikk som gjør mange sinte [...] jeg tror alle partier får negativ motstand på grunn av det de representerer, eller i hvert fall alle mindre partier, kanskje ikke Arbeiderpartiet og Høyre. For det er litt mindre kontroversielt i utgangspunktet. [...] et litt mindre parti kan ofte bli hatet for enkelte ting. Så lagres det i hodet til folk. Og da hater man dette partiet. Og det har man jo spesielt, i hvert fall tidligere, sett med MDG.

Sitatet over illustrerer bakgrunnen for vår oppfatning om at unge lokalpolitikere fra fløypartiene opplever at deres partitilhørighet fører til at de mottar mer hat og trusler. Samtidig påpekte en av informantene fra Arbeiderpartiet at å bære ansvaret for mye av politikken gjennom flere tiår, oppleves som en faktor som gjør Arbeiderparti-politikere mer utsatt. Her følger en av informantene fra Arbeiderpartiet sine tanker om dette:

Arbeiderpartifolk er en del mer utsatt enn andre på grunn av historien. Det er et parti veldig mange har sterke meninger mot av historiske årsaker. Jeg tror nok det er det høyre-ekstreme narrative. Hvis man husker 22. juli-saken og sånt. Det at det er Arbeiderpartiet sin skyld at Norge har blitt et multi-etnisk samfunn, og tok Norge inn i EØS og Europa. Åpnet opp for innvandring og innførte miljøtiltak. Altså, alle de tingene som de høyre-radikale misliker. [...] Derfor får man veldig mye av ansvaret for den politikken også. Som kanskje er mest negativt.

Poenget til informanten fra Arbeiderpartiet har også vært belyst tidligere, blant annet av Aftenposten og VG. Deres undersøkelser viste at politikere fra Arbeiderpartiet og overlevende etter Utøya har vært mer utsatt for hat og trusler enn andre politikere (Aarnes & Johansen, 2018; Haakonsen, 2021). I vår undersøkelse ble også AUF trukket fram som spesielt utsatt av informanter fra andre partier. Her er en av Venstre-informantenes tanker om dette:

Jeg tror alle blir utsatt for hat og trusler. Men jeg tror AUF er et rart unntak, på en eller annen måte. Det er noe ekstra, som om folk har ekstra lyst til å mislike en AUF-personlighet. Det er alltid uforholdsmessig mye mot dem. Og de har jo dessverre en historie også. Det finnes et slags tankegods om at AUF på en eller annen måte er en slags politiker-elite. Så de er ekstra utsatt for hat og trusler. Absolutt.

Det er imidlertid verdt å nevne at flere av informantene både fra Arbeiderpartiet og Høyre uttrykte at de opplevde det som mindre belastende å tilhøre de store styringspartiene i midten av norsk politikk. De uttrykte også en enighet om at de antok det kunne oppleves mer belastende å tilhøre de mindre partiene, og spesielt fløypartiene. Følgende sitat oppsummerer disse informantenes refleksjoner knyttet til dette:

Det handler om hvor dine politiske meninger er i forhold til normalen i samfunnet. I Norge de siste 70 årene så har det alltid vært Høyre eller Arbeiderpartiet som har vært styringspartiene. Så mener du noe av det, så er det

på en måte ikke så kontroversiell. Tror det er mye verre å være fra fløypartiene. Jeg tror det er ganske tøft å være fra de mindre partiene i midten også. Fordi at de får fra begge sider. Så det er nesten en fordel å være fra Arbeiderpartiet.

På bakgrunn av drøftingene i denne delen er vårt inntrykk at unge lokalpolitikere har ulik opplevelse av hvorvidt partitilhørighet har betydning for om man mottar hat og trusler. Naturlig nok påvirkes dette også i stor grad av den enkeltes subjektive opplevelser. Samtidig vil vi mene at flesteparten hadde en opplevelse av at å representere et mindre parti fører til at man mottar litt mer hat og trusler sammenlignet med representanter fra de største partiene. Dette mente flere imidlertid kan ses i sammenheng med at de mindre partiene oftere fronter litt mer kontroversielle standpunkter. Dermed kan partitilhørighet synes å ha en viss betydning for omfang, og i noen tilfeller innhold, i hat og trusler mot unge lokalpolitikere.

4.6 Opplevelser og konsekvenser av hat og trusler

I dette kapitlet har vi fra ulike sider belyst det vi har funnet om unge lokalpolitikeres opplevelser med hat og trusler. På den ene siden er mange av våre funn helt eller delvis sammenfallende med funn fra flere tidligere undersøkelser om temaet hat og trusler mot politikere. Samtidig har vi samlet inn et rikt kvalitativt datamateriale som gir funnene mer dybde og nyanse, sammenlignet med kvantitativ statistikk. Ikke minst er vår oppfatning at våre informanternes subjektive opplevelser med hat og trusler også kan bidra med mer kunnskap om, og innsikt i, *konsekvenser*. Neste kapittel om konsekvenser av hat og trusler for politiske prosesser og demokratisk deltagelse bygger slik videre på de funnene vi har belyst i dette kapitlet.

Kapittel 5: Konsekvenser av hat og trusler

I dette kapitlet vil vi presentere våre funn om *konsekvenser* av hat og trusler, og drøfte disse i lys av teoretiske perspektiver og rammeverk, men også tidligere undersøkelser der det er relevant. På bakgrunn av at PST i sin årlige trusselvurdering for 2024 igjen slo fast at hat og trusler er en alvorlig utfordring for demokratiet, har vi konkretisert dette gjennom å undersøke konsekvenser for *politiske prosesser* og *demokratisk deltagelse*. Bakgrunnen for at PST (2024) mener hat og trusler mot politikere er alvorlig er blant annet at:

En grunnleggende forutsetning for et velfungerende demokrati er at våre folkevalgte representanter kan utøve sitt virke uten frykt for å bli utsatt for voldelige handlinger. Stadig flere folkevalgte begrenser eller sensurerer sine politiske ytringer i offentligheten, som følge av hets og trusler. Enkelte har trukket seg fra politikken, eller vurderer å gjøre det. Dette svekker vårt demokratiske system (s. 45).

Utdraget fra PSTs trusselvurdering aktualiserer hvorfor det er relevant å undersøke mer konkrete konsekvenser av hat og trusler. Vår undersøkelse er basert på datagrunnlaget vi har samlet inn gjennom intervju med 14 unge lokalpolitikere. Det vi presenterer fra analysearbeidet er vår oppfatning av hat og truslers betydning for demokratiske prinsipper som politiske prosesser og deltagelse, basert på informantens opplevelser, forståelser og refleksjoner.

Kapitlet består av fire hoveddeler. I den første delen presenterer vi funn om konsekvenser av hat og trusler for politiske prosesser. Her vil vi peke på selvsensur og mangel på representasjon som konsekvenser som også kan få betydning for ulike politiske prosesser. Den andre delen av kapitlet omhandler konsekvenser av hat og trusler for demokratisk deltagelse. Her vil vi framheve funn knyttet til rekruttering, engasjement og representativitet. I den tredje delen drøfter vi konsekvenser av hat og trusler på sosiale medier i lys av demokratiteoretiske forståelser. Helt avslutningsvis drøfter vi utfordringer med hets og personangrep i skoledebatter, og knytter noen kommentarer til skoledebatten som demokratisk opplæringsarena.

Samlet belyser dette kapitlet den andre delen av problemstillingen for denne oppgaven om *hvilke konsekvenser hat og trusler kan ha for politiske prosesser og demokratisk deltagelse*.

5.1 Konsekvenser av hat og trusler for politiske prosesser

Det teoretiske rammeverket for å belyse konsekvenser av hat og trusler for politiske prosesser er stegmodellen slik den ble presentert i kapittel to. Da vi analyserte og kodet de transkriberte intervjuene så vi blant annet etter beskrivelser av endret adferd som resultat av hat og trusler. Dette fordi tidligere undersøkelser har beskrevet adferdsendringer som blant annet begrenset talefrihet og andre former for selvbegrensning som konsekvens av hat og trusler mot politikere (Ipsos, 2023, s. 30). Da vi kategoriserte de kodede funnene ble det klart for oss at selvsensur og mangel på representasjon synes å være effekter av hat og trusler som kan få betydning for politiske prosesser. I det videre vil vi derfor belyse følgende to funn:

1. Selvsensur som konsekvens av hat og trusler påvirker agendasettingen
2. Mangel på representasjon som konsekvens av hat og trusler får betydning for politikkutforming og beslutningstaking

Vi bruker direkte utdrag og sitater fra informantene for å belyse de to funnene nærmere, og drøfter deretter hvordan vi forstår det vi har funnet.

5.1.1 Selvsensur som konsekvens av hat og trusler påvirker agendasettingen

Et flertall av informantene sa at deres politiske virke innimellom preges av selvsensur som et resultat av opplevelser med hat og trusler. I forlengelsen av dette mener vi at selvsensur kan ha negative konsekvenser for politiske prosesser, spesielt med hensyn til agendasetting. Dette fordi logikken i agendasetting slik det framstilles i Vabo et al. (2020) handler om å løfte saker eller tema, og belyse dem slik at offentligheten blir klar over ulike samfunnsproblemer som kan løses med politiske virkemidler (Vabo et al., 2020, s. 85). At informantene unngår å delta i debatter, skrive innlegg eller uttale seg om spesifikke saker og tema, mener vi er eksempler på at selvsensur kan føre til at spesifikke saker eller tema ikke løftes til den politiske agendaen.

Selv om selvsensur også kan sies å påvirke andre faser av politiske prosesser vil vi i den videre drøftingen konsentrere oss om å belyse hvordan selvsensur som konsekvens av hat og trusler har betydning for agendasetting.

Følgende sitat belyser en av informantenes refleksjoner omkring hvordan hat og trusler påvirker unge lokalpolitikeres adferd i form av selvsensur:

Jeg tror at man i stor grad ser en god del selvsensur på en del temaer. [...] Også tror jeg veldig mange politikere har trukket seg litt ut av den offentlige debatten, i hvert fall på en god del tema.

Overordnet trakk flere av informantene fram polariserte debatter som en årsak til at de selv og andre unge lokalpolitikere trekker seg tilbake fra det offentlige ordskifte eller sensurerer seg selv. Følgende sitat belyser dette:

Det er lett å trekke seg litt tilbake fordi at du vet at det går ikke an å si noe riktig. Uansett hva man sier, så vil det være noen som tar det til inntekt for et eller annet, og bruker det mot deg. Og det finnes noen sånne saker som er veldig polariserte, og som jeg tror du skal ha ganske tykk hud for å orke å stå i.

Sitatet over viser også en opplevelse av at når det offentlige ordskifte blir polarisert begrenser det muligheten til å konstruktivt debattere politikk. Vår oppfatning er at unge lokalpolitikere motiveres av saklig meningsutveksling, og at et delvis hatefullt debattklima der også det de sier ofte blir misforstått eller tatt til inntekt for noe annet gjør det spesielt krevende. Informantene uttrykte at når de opplever dette over tid kan en effekt være at de trekker seg litt ut av debattene og resultatet blir dermed en form for selvsensur. Som et eksempel på dette fortalte en av informantene at vedkommende hadde valgt bort et av politikkområdene som virkelig betydde mye fordi usaklige kommentarer gjorde det for tøft å stå i. Her er informantens egne ord om dette valget:

Det er lenge siden jeg engasjerte meg i asyl- og innvandringspolitikken, men det er fortsatt en av de sakene jeg brenner mest for. Fordi jeg rett og slett føler at det orker jeg ikke. Fordi man mottar så mye usaklige kommentarer mot seg. Da tenker jeg at akkurat denne debatten kan noen andre ta del i, så får jeg heller engasjere meg i noe annet.

Andre informanter fortalte også om at de gjorde vurderinger og bevisste valg som kan sies å begrense deres politiske arbeid, på bakgrunn av at de tidligere har opplevd hat og trusler. For eksempel tenkte en av informantene mer langsiktig i den hensikt å være trygg på å tåle det som potensielt kunne komme:

Jeg har valgt å ikke skrive så mye som jeg skulle ønske. Jeg føler at jeg holder litt igjen, og det tror jeg også er for min egen del [...] at jeg prøver å ta det litt i porsjoner, og ta så mye som jeg vet at jeg kommer til å tåle.

Sitatet over oppfatter vi viser at unge lokalpolitikere opplever å måtte ta hensyn til totalbelastning over tid og at de derfor aktivt velger å porsjonere ut engasjementet sitt, blant annet som et resultat av hat og trusler. Også effekten av dette kan forstås som selvsensur.

Basert på de funnene vi har presentert i denne delen, er vårt hovedinntrykk at hat og trusler har konsekvenser som ulike former for selvsensur, og videre at dette kan stå i veien for at spesifikke temaer settes på agendaen og debatteres i offentligheten. Derav påstanden om at selvsensur, som en konsekvens av hat og trusler, påvirker agendasettingen. Følgende sitat fra en av våre informanter oppsummerer hvorfor dette kan være problematisk:

Det blir en utfordring hvis ordskiftet blir det samme gamle vanlige som ikke er noe kontroversielt. At det som er kontroversielt foregår i det skjulte. For eksempel at man unngår å snakke om negativ sosial kontroll fordi man ikke vil støte noen. Det har man også sett mye i innvandringsdebatten. Det er mange som ikke tørr å ta et standpunkt for mer restriktiv innvandring fordi man er redd for å bli kalt rasist. Og man blir kalt rasist. Det er jo farlig, ikke sant, hvis man ikke kan ta tak i viktige politiske områder av redsel for å bli kalt rasist eller bli hetset.

Vi mener i tillegg at sitatet over peker på hvorfor selvsensur kan ha negative konsekvenser utover den belastningen det er for de unge lokalpolitikere som opplever det. Dersom selvsensur fører til at viktige samfunnsutfordringer ikke får nødvendig politisk oppmerksomhet, hindrer selvsensur også diskusjoner om mulige løsninger på problemene, og står slik i veien for at politiske prosesser settes i gang.

5.1.2 Mangel på representasjon får konsekvenser for politikktutforming og beslutningstaking

I vår analyse finner vi at hat og trusler fører til mangel på representasjon. Mange av våre informanter pekte på at hat og trusler fører til at spesielt utsatte grupper ikke engasjerer seg i politikktutforming eller deltar på politiske beslutningsarenaer. I tillegg sa informanter som representerer minoritetsgrupper at også de, på grunn av hat og trusler, tidvis valgte bort å delta i utformingen av politikk hvor deres perspektiv i utgangspunktet hadde vært spesielt viktig. Dermed er det mulig å si at mangel på representasjon i politikken kan forstås som en konsekvens av blant annet hat og trusler. Vi vil i det videre vise hvorfor vi mener at mangel på representasjon som konsekvens av hat og trusler kan sies å være en utfordring både for politikktutformingen og beslutningstaking.

Politikktutforming handler om å utvikle de konkrete politiske virkemidlene som skal sørge for å løse ulike samfunnsproblemer og realisere politiske målsetninger (Vabo et al., 2020, s. 131). Det vil imidlertid alltid kunne være politisk uenighet om hvorvidt virkemidlene som utvikles treffer, og løser samfunnsproblemene på den måten det var tenkt. Likevel oppfatter vi at våre

informanter pekte på at en av de største utfordringene handler om mangel på representasjon i diskusjonene der virkemidlene utformes. Følgende sitat belyser denne problematikken:

Hat og trusler står i veien for at folk tar steget inn i politikken. Det ser vi resultatet av når vi lager og skaper politikk. Vi mangler masse perspektiver. Fordi de ikke er der. De er ikke der hvor avgjørelsene diskuteres, ikke sant.

Det ble gjentatt av mange av våre informanter at noen grupper i samfunnet nærmest ikke er representert i politikken og at dette delvis skyldes hat og trusler. Som sitatet over viser er det et problem at ulike stemmer mangler eller ikke er representert når politikk utformes og diskuteres. Dette blant annet fordi det er mer utfordrende å finne de riktige virkemidlene og målrette disse når de som kjenner til problemet eller det som skal løses ikke er til stede og kan gi en presis beskrivelse av hva det handler om. Følgende sitat belyser også hvorfor dette kan være et selvforsterkende problem:

Representasjonen i politikken er skikkelig skjev. Det er veldig store demografiske forskjeller på hvem som stemmer og hvem som deltar aktivt i politikk. Det blir selvforsterkende mekanismer. Det er de som allerede tørr og vet hvordan man deltar i politikk som utformer politikken. Det gjør at politikken bare når ut til, eller den kommuniserer best med den gruppen som allerede er i politikken. Det blir en ond sirkel som bare fortsetter.

Som også sitatet over indikerer, var flere informanter opptatt av at mangel på representasjon kan føre til stadig større avstand mellom de som er politisk aktive og de som ikke deltar i politikken. Vi oppfatter at informantene pekte på at en utfordring med dette kan være at store grupper ikke opplever at politiske beslutninger ivaretar deres interesser. Følgende sitat belyser dette:

Hatefulle ytringer og trusler er et alvorlig problem fordi det kan gi et gap mellom beslutningstakere – de som tørr å delta, og de som tar et aktivt valg om å stå utenfor. Det gapet blir bare større og større og kan føre til mye negativt. Det kan føre til enda større polarisering i samfunnet, og utenforskap blant store grupper fordi de ikke føler seg representert av beslutningen som tas. Fordi store deler av befolkningen, eller i hvert fall minoriteter og minoritetsgrupper, ikke er en del av der beslutningen tas eller blir diskutert.

Ifølge Vabo et al. (2020) handler beslutningsfasen om å vedta og ta i bruk virkemidlene og politikken man har utformet for å løse et definert problem (Vabo et al. 2020, s. 152). Dersom deler av befolkningen ikke er representert der beslutninger diskuteres og fattes, vil det – som sitatet over peker på, være fare for at politiske vedtak ikke gjenspeiler virkelighetsoppfatningen til de underrepresenterte gruppene.

Som denne drøftingen har belyst er vår oppfatning at opplevelser med hat og trusler kan føre til mangel på representasjon, og at dette kan ha negative konsekvenser i flere av fasene i politiske prosesser. At hat og trusler fører til at større samfunnslag, minoriteter eller andre utsatte grupper ikke deltar på arenaer der politikk utformes og besluttes, mener vi spesielt belyser hvorfor hat og trusler kan ha negative konsekvenser for deltagelse fra allerede underrepresenterte grupper. Mangel på representasjon kan ikke minst forstås som problematisk i demokratiteoretiske perspektiver, noe vi kommer nærmere tilbake til i neste del.

5.2 Konsekvenser av hat og trusler for demokratisk deltagelse

Denne delen vil belyse våre funn om hvordan hat og trusler har konsekvenser for den demokratiske deltagelsen. I arbeidet med kategoriseringen av datamaterialet tok vi utgangspunkt i sentrale elementer i demokratiteoretiske perspektiver som rekruttering, engasjement og sammensetning/representativitet. På bakgrunn av dette vil vi framheve følgende tre funn:

1. Hat og trusler har konsekvenser for rekruttering
2. Hat og trusler har konsekvenser for engasjement og deltagelse
3. Hat og trusler har konsekvenser for sammensetning og representativitet

Også disse funnene underbygges av direkte utdrag og sitater fra informantene, i tillegg til at vi avslutningsvis drøfter funnene i lys av demokratiteoretiske perspektiver.

5.2.1 Hat og trusler har konsekvenser for rekruttering

Mange av våre informanter mente at hat og trusler bidrar til at rekruttering til politisk engasjement blir vanskeligere. De pekte på flere grunner til at hat og trusler kan føre til at folk kvier seg for å ta steget inn i politikken. En del sa for eksempel at de opplever at det politiske ordskiftet er så tøft at det for mange kan framstå som for hardt å gå inn i. Følgende sitat belyser dette:

Jeg tror hatefulle ytringer og trusler påvirker rekrutteringen. Å prøve og få folk til å engasjere seg politisk er kjempevanskelig. Og jeg tror uten tvil at slik den politiske debatten har blitt og det politiske ordskiftet er, at det har stor påvirkning. Og at folk ikke har lyst til å engasjere seg.

En annen forklaring som flere av informantene pekte på er at lokalpolitikk primært er ulønnet frivillig arbeid, noe som i utgangspunktet kan være vanskelig å rekruttere til. Når det i tillegg kan føre til at man mottar hat og trusler, kan dette bidra til at mange ikke synes det er verdt å bruke fritiden på, noe som belyses i følgende sitat:

Jeg vet jo det at veldig mange kvier seg for å gå inn i politikken. For det kan være ganske krevende. [...] det er jo et frivillig engasjement stort sett hele tiden, og noe man bruker fritiden sin på. Det er klart at hvis du opplever at det blir for belastende, at du har en fritidsaktivitet som bunner ut i at du får trusler og hets, så kanskje blir man litt mer restriktiv i hva man engasjerer seg i.

Sitatet over illustrer bekymringer knyttet til rekruttering til frivillige verv som flere av informantene våre snakket om. Til tross for at alle partier fra tid til annen opplever utfordringer med å rekruttere og at informantene trodde årsakene til dette kunne være sammensatt, var de likevel samstemte om at hat og trusler synes å ha negativ betydning. I tillegg til at mange mente rekruttering generelt kan bli mer krevende som en konsekvens av hat og trusler, var flere opptatt av at det ikke minst var vanskelig å rekruttere de unge. Følgende sitat beskriver en opplevelse av dette:

Jeg tror en konsekvens av hatefulle ytringer og trusler er at unge ikke har lyst til å ta et standpunkt. Vi opplever når vi skal prøve å verve nye til partiet at det er mange som virker veldig interessert også spør vi om de har lyst til å melde seg inn, da er den vanligste unnskyldningen at “jeg kan ikke nok”. Jeg tror man har fått så høye forventninger til at politikere skal kunne alt mulig, så det blir vanskelig å ta steget å melde seg inn. At de er redde for den hetsen de kan få av å ikke være kunnskapsrike nok.

Sitatet over belyser i tillegg et poeng flere av informantene har vært innom som omhandler en opplevelse av at politikk både stiller høye krav til kunnskap og at det på en måte er forbeholdt bare en viss del av samfunnet.

Det er imidlertid verdt å påpeke at noen mente at fokuset på hat og trusler mot politikere i seg selv kan påvirke rekrutteringen negativt. Det ble i den forbindelse understreket at det er viktig å finne en balansegang som skiller mellom alvorlige hendelser med hat og trusler som krever håndtering, og at det samtidig ikke snakkes om på en måte som skremmer folk fra å delta og engasjere seg:

Jeg tror det voldsomme fokuset på hat og trusler også kan være med å holde folk unna politikken. At man har et inntrykk av at så snart du ytrer deg og sier noe, så kommer hele mobben etter deg. Og at det gjør kanskje at folk reserverer seg fra å mene noe i utgangspunktet. Jeg tror vi må finne en balanse mellom å ta det som skjer på alvor, og ikke på en måte framstille det som at du må tåle å leve med politibeskyttelse, for det er jo ikke realiteten for de aller fleste.

Poenget som løftes i sitatet over knyttet til viktigheten av å nyansere bildet for å unngå at folk skremmes bort før de er rekruttert ble trukket fram av flere. Vi opplevde alle våre informanter som samstemte om at det er viktig at hat og trusler snakkes om både som et ledd i å forebygge det, og for å øke bevisstheten om hvor alvorlige konsekvenser hat og trusler kan ha. Likevel var flere opptatt av at å snakke om hat og trusler ikke måtte få negative konsekvenser for rekrutteringen fordi de mente at om du først kommer inn og blir med, vil mange se at partiene har gode apparater og er god på skolering.

Dette endrer imidlertid ikke vår oppfatning om at hat og trusler kan ha alvorlige negative konsekvenser for rekruttering og dermed for den demokratiske deltagelsen. Også mange av våre informanter uttrykte bekymring for den demokratiske deltagelsen i stort, og en god del sa rett ut at politikk rett og slett ikke er for alle – med begrunnelse i at ordskiftet tidvis oppleves så hatefullt.

5.2.2 Hat og trusler har konsekvenser for engasjement og deltagelse

I våre funn ser vi at hat og trusler har konsekvenser for politisk engasjement og demokratisk deltagelse på ulike måter. Hat og trusler kan både føre til styrket engasjement, men vi finner også bekymring for at hat og trusler kan gjøre totalbelastningen av politisk deltagelse for stor. Dette vil vi belyse nærmere i det følgende.

I likhet med tidligere undersøkelser finner vi at hat og trusler kan bidra til at politikere som utsettes for dette får et styrket politisk engasjement. Brandtzæg et al. (2022) hevder at styrket engasjement på grunn av hat og trusler både kan handle om å vise at man ikke lar seg knekke,

men også at man opplever at det styrker egen overbevisning om betydningen av å drive med politikk (Brandtzæg et al., 2022, s. 15).

Blant våre informanter som har opplevd mest hat og trusler var et klart flertall av disse tydelige på at deres politiske engasjement har blitt styrket som følge av dette. Følgende sitat belyser hvordan mange reflekterte rundt sammenhengen mellom eget engasjement og hat og trusler:

Jeg får jo ofte sånne tanker, man stiller seg selv spørsmålet – “hvorfor gidder man?” I hvert fall når man mottar hatefulle ytringer [...] også tar det ikke lang tid før man er tilbake på – “nei, men dette må jeg stå i. Dette må jeg ta. Dette skylder jeg samfunnet.” Så det får meg til å engasjere meg enda mer.

Informantene som uttrykte et styrket politisk engasjement, hadde i hovedsak to begrunnelser for dette. For det første opplevde de at alle de negative reaksjonene viser at deres stemme er viktig. For det andre var informantene opptatt av å bidra til å gjøre det lettere for de som kommer etter. Følgende sitat belyser opplevelsen av at egen stemme har betydning:

Engasjementet har bare blitt større. Jeg har skjønt at ved å si det jeg gjør, og mene det jeg gjør, så har det tydeligvis en påvirkning. Min stemme betyr faktisk noe. Siden de blir såpass provosert av den. For hvis de mente at dette bare er noe som er helt uten betydning, så hadde de ikke brukt så mye tid og ressurser på å finne på måter å skremme meg og hetse meg på. Det er fordi de skjønner at stemmen min har betydning, og faktisk kan skape en forandring. Så det at folk faktisk gidder å bruke så mye tid på å hetse og true meg, da tenker jeg at jeg gjør noe riktig.

Med bakgrunn i sitatet over kan det se ut til at hat og trusler nærmest oppfattes som motivasjon til å fortsette med å fronte viktige saker eller tema. Dette ble også begrunnet med at det nettopp er muligheten til å engasjere seg i og jobbe for saker de virkelig er opptatt av som er en av hovedmotivasjonene for å være politiker. Flere av de unge lokalpolitikere uttrykker at om de har engasjert seg i en sak som skaper masse reaksjoner, kan det forstås som at de har snakket om noe som virkelig har betydning. Vår oppfatning er derfor at motstand i form av hat og trusler kan oppleves som en bekreftelse på at å være politisk aktiv også betyr mulighet til å være med å skape forandring. I tillegg til dette var flere opptatt av å bidra til å gjøre det lettere for de som kommer etter dem. Følgende sitat belyser dette poenget:

Da jeg fikk de første alvorlige truslene og etter de gangene jeg har blitt stoppet på gata og konfrontert med trusler og hat og sånt, så blir man veldig bekymra. [...] så ryggmargsrefleksen blir jo kanskje å trekke seg unna. Men så har jeg på en måte aldri helt klart å holde meg unna, så jeg har valgt å takle det på en annen måte. Det har blitt en slags pådriver for mitt engasjement. Så fordi jeg har klart å skaffe meg så tykk hud at jeg takler det, kan jeg være med å bidra til at det blir tryggere for neste unge kvinne som ser ut som meg, som kanskje kommer om et år eller fem. Jeg tar den kampen nå.

Vi synes det er verdt å bemerke at de unge lokalpolitikere som mottar aller mest hat og trusler, altså kvinner med minoritetsbakgrunn, var spesielt opptatt av at deres engasjement kan være viktig for de som kommer etter, noe som illustreres i sitatet over.

I tillegg vil vi påpeke at ingen av våre informanter sa at deres politiske engasjement har blitt svekket som en konsekvens av hat og trusler. Imidlertid pekte flere informanter på at totalbelastningen av hat og trusler kan føre til at de som er i politikken ikke orker å opprettholde sitt politiske engasjement og dermed slutter. Også tidligere undersøkelser har funnet at politikere som utsettes for hat og trusler endrer adferd eller innfører tiltak, og i ytterste konsekvens slutter som politiker. For eksempel, Ipsos' undersøkelse fra 2023 viste at halvparten av lokalpolitikere som oppga at de hadde opplevd hat og trusler, også hadde vurdert å slutte som politiker (Ipsos, 2023, s. 30). Følgende sitat belyser hvordan en av våre informanter reflekterte omkring hvordan hat og trusler direkte og indirekte påvirker totalbelastningen av å være ung lokalpolitiker:

Jeg har opplevd at partikolleger har sluttet i politikken de siste årene. Det handler litt om at man ikke gidder [...] men i størst grad så handler det om at man ikke ønsker å utsette de rundt deg for det du gjennomgår. Det har vært det tøffeste for meg også. Når jeg får hatbrev i posten så er ikke det så ille for meg, jeg har mine verktøy. Men det verste er jo for mamma og pappa.

Som sitatet over belyser kan hat og trusler, i tillegg til direkte konsekvenser for den enkelte, også ha en del indirekte konsekvenser som kan påvirke om unge orker å engasjere seg politisk over tid. Flere av informantene har snakket om at de selv har verktøy til å håndtere negative opplevelser med hat og trusler, men bekymringene familie eller andre i nær omgangskrets opplever gjør at totalbelastningen av hat og trusler kan bli ekstra stor.

Til tross for at det er vanskelig å mene at hat og trusler på noen måter kan være positivt, finner vi at styrket engasjement og økt motivasjon for demokratisk deltagelse kan forstås som en effekt av hat og trusler mot unge lokalpolitikere. Dette begrunnet i at våre informanter sier at hat og trusler gir dem styrket tro på at å drive med politikk har betydning. På den negative siden tyder våre funn på at hat og trusler har betydning for hvem som forblir politisk aktive. Slik kan hat og trusler ha negative konsekvenser for den totale demokratiske deltagelsen med hensyn til sammensetning og representasjon. Dette drøfter vi nærmere i neste del.

5.2.3 Hat og trusler har konsekvenser for sammensetning og representativitet

På bakgrunn av vår undersøkelse vil vi hevde at hat og trusler har betydning for sammensetning og representativitet. Bjørge et al. (2021) har også pekt på at hat og trusler kan ha konsekvenser for representativitet og mangfold. Dette fordi at om belastningen av hat og trusler blir så stor at det bare er de politikerne med den tykkeste huden som orker å stå i det, vil ulike grupper og interesser kunne bli marginalisert – og demokratiet gå glipp av stemmer i samfunnet som burde vært representert (Bjørge et al., 2021, s. 50). Flere av informantene våre mente at hat og trusler har betydning for hvem som orker å være politisk aktive og at samfunnsdebatten ikke rommer alles meninger, noe følgende sitat belyser:

Vi trenger folk inn i samfunnsdebatten. Det skal ikke bare være de som har tykkest hud eller tåler mest. For man skal ikke bare høre på dem som tåler mest. Men man bør høre på dem som har mest å si. Alle burde kunne bidra i politisk debatt, og det tror jeg ikke er tilfellet nå.

Informanten i sitatet over beskriver det offentlige ordskifte på en måte som flere av informantene våre har gjort. Mange sa de opplever at tonen i samfunnsdebatten tidvis er så hatefull at den ekskluderer en rekke stemmer som ikke tåler det, og at ordskiftet derfor får en mindre mangfoldig sammensetning. En av de andre informantene sa det enda tydeligere:

Hatefulle ytringer og trusler er et alvorlig problem. Folk kvier seg for å delta i den offentlige debatten. Det er så mange stemmer som vi gjerne skulle hatt med som aldri kommer til å være der, fordi de ikke orker eller har kapasitet, eller bare ikke kan se for seg den belastningen det innebærer.

I tillegg til refleksjoner som i sitatet over om at hat og trusler fører til at en del grupper og stemmer trekker seg unna politikken generelt, var flere opptatt av at manglende representativitet spesielt vil gjelde minoriteter og sårbare grupper. Dette fordi mange minoriteter og sårbare

grupper i utgangspunktet er underrepresentert, men også fordi mange av disse mottar mest hat og trusler. Følgende sitater belyser dette:

Jeg tror hat og trusler er et demokratisk problem. Jeg tror det er kjempealvorlig. Flere dimensjoner til det. Det ene er at vi kommer til å mangle representasjon, tror jeg. Og særlig av de gruppene som trenger representasjon mest. Fordi de er mest utsatt, så de vil også mest sannsynlig trekke seg fra det offentlige ordskiftet og debatten.

Vår forståelse er at mange av våre informanter bærer på en bekymring knyttet til manglende representativitet og mangfold i den demokratiske deltagelsen. Vi oppfatter for eksempel at de unge lokalpolitikere peker på en ubalanse mellom hvilke grupper som engasjerer seg og deltar i debatten, og grupper som blir stående utenfor. Som uttrykt i sitatet over kan dette forstås som et demokratisk problem, noe vi drøfter nærmere i lys av demokratiteoretiske perspektiver i neste del.

5.2.4 Teoretiske perspektiver på konsekvenser av hat og trusler for demokratisk deltagelse

Vår undersøkelse har vist at hat og trusler har negative konsekvenser for rekruttering, deltagelse og representativitet. I et deltagerdemokratisk perspektiv anses bred politisk deltagelse og bredt engasjement fra alle samfunnslag som en forutsetning for å skape et godt demokratisk samfunn som sikrer fellesskapets beste (Rose, 2014, s. 30). I lys av dette er det, slik våre funn også viser, et problem når hat og trusler står i veien for rekrutteringen og det medfører at færre engasjerer seg og deltar i det politiske ordskiftet.

Det deltagerdemokratiske perspektivet fremholder også at bred politisk deltagelse bygger kunnskap og innsikt om ulike samfunnsgrupper og ulike samfunnsgruppers utfordringer. For å finne gode løsninger på store samfunnsutfordringer er det derfor i dette perspektivet sentralt med mangfoldig representativitet slik at ulike perspektiver hensyntas (Rose, 2014). Når våre funn tyder på at enkelte grupper ikke engasjerer seg eller løfter sine interesser i samfunnsdebatten som en konsekvens av hat og trusler, blir det færre til å ivareta ulike behov og færre som kan belyse hva behovene er. Slike utfordringer var det flere av våre informanter som karakteriserte som et demokratisk problem.

I tillegg kan en lignende forståelse også forankres i et deliberativt demokratiperspektiv. I dette perspektivet kan det sies å være problematisk når debattklimaet i for stor grad preges av hatefulle ytringer og trusler fordi om ulike stemmer og perspektiver mangler, blir

meningsutvekslingene i beste fall mangelfulle. På bakgrunn av utsagn fra våre informanter om at det på grunn av hat og trusler ikke er rom for alle i samfunnsdebatten og at den offentlige debatten ofte er polarisert, oppfylles ikke Habermas' ideal om en offentlig sfære hvor ulike syn åpenlyst kan diskuteres og brytes mot hverandre.

Oppsummert vil vi påstå at de funnene vi har presentert og drøftet belyser hvordan konkrete effekter av hat og trusler kan sies å ha negative konsekvenser for demokratisk deltagelse, også med forankring i demokratiteoretiske perspektiver.

5.3 Hat og trusler utfordrer sosiale medier som demokratisk arena

I vår analyse fant vi bred enighet blant våre informanter om at sosiale medier er de arenaene der unge lokalpolitikere mottar mest hatefulle ytringer og trusler. Samtidig synes informantene våre også å ha en felles opplevelse av at sosiale medier har positive sider. Vi oppfatter at dette blant annet handler om at sosiale medier er plattformer hvor mange kan delta i ordskiftet og engasjere seg i politiske saker. Derfor vil vi i det videre drøfte våre funn i lys av ulike teoretiske forståelser av sosiale medier som demokratisk arena.

I et deltakerdemokratisk perspektiv kan sosiale medier forstås som en arena hvor alle i samfunnet kan delta i det offentlige ordskiftet, og ulike interesser komme til uttrykk. I en deliberativ demokratiforståelse kan sosiale medier i tillegg forstås som en arena hvor ulike meninger deles, og argumenter brytes mot hverandre – i tråd med Habermas' tanker om en offentlig sfære. Våre informanter uttrykte det vi oppfatter som et ambivalent forhold til sosiale medier som demokratisk arena. På den ene siden sa de unge lokalpolitikere at det er positivt at sosiale medier gir flere anledning til å ytre seg, og at flere slipper til med meningene sine. På den andre siden sa informantene at sosiale medier på samme tid gjør det vanskelig å slippe til blant annet fordi algoritmene er laget for å løfte opp de mest ytterliggående meningene. Den doble oppfatningen av sosiale medier som demokratisk arena beskrives i følgende utdrag:

I dag tar man debatten på Instagram og på TikTok, og på veldig mange andre små flater. Og det bidrar til at flere slipper til. Men også at det skaper en polarisering. Så jeg oppfatter debattklimaet i dag som ganske komplekst, og ganske vanskelig. Det er vanskelig å slippe til, og vanskelig å komme med gode nyanser fordi algoritmene er bygget på en slik måte at de foretrekker disse ytterpunktene. Og det bidrar ofte til en lite konstruktiv debatt.

Mange av informantene våre mente likevel det er flere positive sider som kan trekkes fram ved plattformer som TikTok, spesielt med tanke på mulighetene til å nå ut og engasjere yngre aldersgrupper. Dette illustreres i følgende to sitater:

Det foregår mye på TikTok som jeg tenker er bra. For opplevelsen er at unge kanskje i større grad engasjerer seg i politiske spørsmål fordi de får ting litt mer direkte. Og de får kanskje et nærmere forhold til politikere som bruker TikTok aktivt. Så jeg tror det er bra, men så tror jeg det er fare for å havne i et ekkokammer hvor du bare får meninger du til en viss grad er enig i. Så jeg tror det er fordeler og ulemper.

TikTok er en veldig fin arena å få ut budskap på. Du treffer mange unge velgere, så jeg synes TikTok er en ganske fin arena, men også en ganske jævlige arena. Ungdomspartiets lokallag hadde en TikTok-profil, men den måtte bli stengt ned fordi det kom såpass harde trusler. Og organisasjonen hadde ikke kapasitet til å ta hånd om det. Og vi måtte levere flere politianmeldelser.

I et deltagerdemokratisk perspektiv anses det som viktig med ulike arenaer og deltagelsesformer slik at ulike grupper i ulike livssituasjoner kan engasjere seg politisk, respondere på politiske utspill i "sine" kanaler og slik bidra til at ulike perspektiver representeres i politikken. Med bakgrunn i sitatene over, kan TikTok forstås som en viktig arena spesielt for unges deltagelse og engasjement. Samtidig illustrerer sitatene også problematiske sider ved TikTok – eksemplifisert gjennom at feed-backen på politiske budskap tidvis kan bestå av så hatefulle ytringer og alvorlige trusler at de i tråd med partienes retningslinjer må politianmeldes.

I tillegg var flere av informantene opptatt av utfordringene med algoritmene, og det en av informantene i sitatet over omtalte som ekkokammer. Ekkokammer kan oppstå gjennom at algoritmene i sosiale medier styrer hvilket innhold som vises til hvem, og bare serverer innhold med meninger brukeren er enig i, eller kommentarfelt som støtter brukerens meninger (Aalen & Iversen, 2021, s. 189). Ifølge Aalen & Iversen (2021) er utfordringen med ekkokammer derfor at meninger og synspunkter ikke utfordres av andre perspektiver eller politiske motsetninger, men heller bare bekreftes og forsterkes av at medlemmene i ekkokammeret deler samme oppfatninger (Aalen & Iversen, 2021, s. 192). Sett i et deliberativt demokratiperspektiv vil dette utfordre ideen om meningsdanning basert på saklig utveksling av ulike argumenter fordi bare de samme argumentene slipper til.

På den andre siden ble Twitter omtalt av en del informanter som en mer velegnet arena for politisk diskusjon. Spesielt ble muligheten for konstruktive politiske diskusjoner trukket fram, noe som i et deliberativt demokratiperspektiv ligner en digital offentlig sfære hvor ulike argumenter faktisk diskuteres som grunnlag for meningsdannelsen. Imidlertid mente flere av informantene at plattformen endret seg betraktelig da Twitter endret navn til X:

For eksempel med Twitter merker man veldig tydelig skille fra da det het Twitter og da det skifta navn til X. Veldig klart. Veldig mye sånn, høyre-radikale ting har kommet inn der. Mye ekstreme meninger. Tidligere var det i mye større grad en slags automatisk filtrering av hets og sånne type ting. Nå er det ingenting av det. Og jeg opplever for eksempel, det er ikke lenger et medium jeg bruker for å delta i politisk diskusjon. Og det er til dels på grunn av hatytringer, og fordi det blir så useriøst. Jeg vet mange med meg føler seg litt pressa ut derfra. Det er synd fordi tidligere mente i hvert fall jeg at Twitter var en veldig god plattform for seriøs politisk diskusjon, hvor folk ikke prøvde å være spissformulerte [...]. Det som var spesielt bra med Twitter var at det var ordentlige, reelle diskusjoner da. Og det finnes det ikke noen digitale alternativer til per nå slik jeg ser det. Ingen andre plattformer som erstatter det.

Selv om flere sosiale medier har potensiale til å være gode demokratiske arenaer, illustrerer sitatet over hvordan blant annet hat og trusler står i veien for at unge lokalpolitikere opplever det meningsfullt å engasjere seg og delta i politiske diskusjoner på disse plattformene. Dermed er det mulig å argumentere for at sosiale medier kan være en utfordrende arena både i et deltagerdemokratisk perspektiv og i et deliberativt demokratisk perspektiv. Dette til tross for at sosiale medier i utgangspunktet gir flere tilgjengelige arenaer til ytring og debatt. Slik kan hat og trusler sies å utfordre sosiale medier som demokratisk arena.

5.4 Hets og personangrep er en utfordring i skoledebatter

Et siste særskilt funn vi ønsker å belyse nærmere er de unge lokalpolitikernes beskrivelser av hets og personangrep som en utfordring i skoledebatter. Begrunnelsen for at vi mener det er spesielt interessant å gå nærmere inn i dette er også at så og si alle informantene uoppfordret trakk fram skoledebatten som en helt spesiell arena, og delte både opplevelser og tanker om konsekvenser av det som foregår her. Dette til tross for at vi ikke hadde noen konkrete spørsmål om skoledebatter i vår intervjuguide, og vi har heller ikke funnet noe konkret om dette i

litteraturen. Likevel ble skoledebatten et tema i de fleste av våre intervjuer, noe som tyder på at skoledebatten i stor grad opptar unge lokalpolitikere.

Bakgrunnen for at vi velger å drøfte dette som en egen del har også sammenheng med at skoledebatter ble omtalt som noe helt særegent som ikke ligner andre politiske debatter. Overordnet synes det på den ene siden som skoledebatten på sitt verste preges av personangrep, hets og i ytterste konsekvens truende situasjoner, mens på sitt beste er en arena som skaper politisk engasjement og deltagelse blant unge. I det videre vil vi begrunne disse påstandene nærmere. Avslutningsvis ser vi våre informanternes opplevelser med skoledebatter i sammenheng med deres opplevelser av unges adferd i sosiale medier, og knytter noen refleksjoner til skoledebatter som demokratiske arenaer.

Vi finner enighet blant våre informanter om at formålet med skoledebatter er godt, og at intensjonen om å skape arenaer for å engasjere og øke den politiske deltagelsen blant unge er viktig. Samtidig pekte flere på at formatet og iveren etter å engasjere kan gi utilsiktede konsekvenser. Det ble blant annet sagt at politisk debatt erstattes av show, humor og drøye vitser. Flere pekte også på at politikken i skoledebatter forenkles, og at et typisk virkemiddel er å karikere motparten. Eksempelvis fortalte informantene at høyresiden beskrives av venstresiden som “rasister som vil sende alle innvandrere ut av Norge”, mens høyre-siden gjerne sier at “venstre-siden vil ta alle pengene dine”. Dette fører igjen til unyanserte og polariserte debatter med lav terskel for personangrep eller hets mot andre debattanter. Følgende sitater belyser disse poengene:

Jeg vet ikke helt om man oppnår målet med skoledebatten slik det er satt opp i dag. Målet er jo å informere elevene om politikken til de ulike partiene, men for meg så er det mer show. Vi diskuterer egentlig veldig lite. Det er liksom de samme frasene som alle har pugget. Man sitter der og vet hva som kommer fra de andre partiene, og du vet hva du selv skal svare. [...]. Det kan komme negative ytringer, og særlig hvis man klarer å få med seg elevmassen på det. Debattantene setter stemningen mot enkeltpartier, også er elevmassen med på det og hauser opp og kommer med negative utsagn mot enkelte som sitter i panelet.

Jeg tror skoledebatten har sklidd litt ut. Den har blitt polarisert, det blir mye show og billige poenger. Kultur-krigen har blitt importert inn i skoledebatten. Det ser man fra begge leirer. For man vet at det engasjerer. Og det har nok vært en uting

for debattklimaet, at det har blitt såpass hardt. Og bidratt til at man leser hverandre i verste mening, og ikke ønsker å forstå hverandre i det hele tatt. Man setter ting fullstendig ut av kontekst. Og det er en ganske ufruktbar og dårlig form for debatt. Det sier vel de fleste elevene selv også.

Gitt at mange av informantene også fortalte om store utfordringer knyttet til rekruttering av unge til politikken, kan skoledebatter forstås som desto viktigere arenaer for å skape engasjement og demokratisk deltagelse. Samtidig beskriver sitatene over at virkemidlene for å skape dette engasjement synes å kunne bidra til et hardt debattklima, og at dette videre kan gi seg utslag i personhets og usakligheter mot unge lokalpolitikere. Noen fortalte til og med at i ekstreme tilfeller hadde det vært snakk om fysiske hendelser som opplevdes ubehagelig og truende:

Det var en hendelse for noen år siden, da vi var på en debatt under skolevalgkampen. Det endte med at vi måtte bli eskortert ut fra skolen, fordi det begynte å bli voldelig.

I skoledebatter har jeg opplevd situasjoner der debattanter står foran en hel skole, også begynner alle sammen å bue. Veldig klassisk. Og ikke minst at debattanter etterpå blir omringet av elever, de går veldig tett på og får tilrop. Det er jo også fysisk ubehagelig, og oppleves truende.

Til tross for flere negative opplevelser som referert i sitatene over, var også informantene opptatt av å belyse de positive sidene knyttet til skoledebatter, og hvordan dette kan være gode arenaer for å skape politisk engasjement. En av informantene trakk fram at de skoledebattene som fungerer, gjerne var de skoledebattene med politisk retorikk på sitt beste i betydningen enkel kommunikasjon og humor, uten personangrep, men som engasjerer fordi innholdet i diskusjonene oppleves som relevante for salen.

I følgende sitat belyses en annen positiv side som flere av informantene har påpekt – de fysiske elevmøtene og oppfølgingssamtaler om politiske temaer som har vært diskutert i skoledebattene:

Det jeg synes er fint med skoledebatt er at etterpå så har man ofte stands der elevene kan komme og snakke, og det får man kjempemye ut av. Så jeg synes alle de samtalene du kan ha med elever i etterkant veier veldig mye opp for de negative sidene med skoledebatt.

Med andre ord kan skoledebatter være gyldne muligheter til å engasjere de unge, og til å diskutere politiske saker. Det fordrer imidlertid at debattene ikke preges av hets og usakligheter. Våre informanter var også av den oppfatning at en del elever hadde forventninger om saklige debatter. Noen hadde til og med opplevd at elever i etterkant hadde kommet bort og sagt at de syntes det var barnslig å gå til personangrep heller enn å diskutere sakens innhold.

5.4.1 Skoledebatten som demokratisk opplæringsarena utfordres av hets og personangrep

Vi mener det er interessant å helt avslutningsvis knytte noen kommentarer til skoledebatten som demokratisk opplæringsarena – siden den for mange unge er det første møte med politikk og politisk debatt. Samtidig har altså mange av våre informanter påpekt at skoledebattene skiller seg spesielt negativt ut med hensyn til polarisering, personangrep og hets. Det er derfor mulig å se for seg at skoledebattene kan bidra til at unge får inntrykk av at hatefulle ytringer er en del av politisk debatt og demokratisk deltagelse. Følgende sitater belyser dette poenget:

Det er liksom anerkjent at sånn er skoledebatter. Det er vanlig å ha hyggelig tone på tvers av partiene både før og etter debatten. Men i det man setter seg ned i panelet så er det liksom alle mann for seg selv. Da er det full krig. Litt sånn at vi glemmer at det er jo demokratiopplæring. [...]. Det er en utfordring det der. At man har en så uryddig debatt, og er så direkte mot enkeltpersoner. Det er den første debatten disse elevene ser på. Deres første møte med politikk. Noen av dem er bare femten. Det er ikke bra.

Skoledebatter er en helt egen type debatt. Der kan det fort komme personkarakteristikk og sånne ting [...]. Og kanskje medfører det også at de som sitter i salen får et galt inntrykk av politikere. For hvis du går på en annen debatt så er det noe helt annet. [...] Så kanskje vi også lærer opp, ref det med TikTok, at vi lærer opp elevene våre til å være veldig harde med hverandre, siden skoledebattene er preget av det.

Som det siste sitatet over også illustrerer, er det mulig å se hat og trusler i sosiale medier og skoledebatter i sammenheng. Dersom det i skoledebattene aksepteres bruk av personangrep og tidvis hatefulle ytringer, er det mulig å tenke seg at de unge kan ta med seg dette til de kanalene og sosiale mediene de bruker, som for eksempel diskusjoner på TikTok. At hat og trusler er et problem på TikTok har vi tidligere belyst, og det framkommer også i følgende sitat:

Jeg har valgt å ikke ha kandidatprofil på TikTok. Jeg vurderte det i en periode, men må innrømme at det var liksom hatet som gjorde at jeg ikke gjorde det. Det var ikke nødvendigvis en redsel, men det var litt sånn, jeg orker ikke å måtte gå gjennom å slette og passe på. For det er slitsomt. Så det er ikke like mye at det gjør vondt, men mer at det blir et ork.

Med andre ord – dersom det i skoledebatter gis inntrykk av at personhets og hatprat er akseptert adferd mot politikere, kan det tenkes at dette overføres til diskusjoner i sosiale medier. Konsekvensen av dette kan, som sitatet over illustrerer, være at unge lokalpolitikere ikke orker å bruke for eksempel TikTok, og dermed ikke er i de kanalene hvor de unge velgerne er. Gitt at unge bruker sosiale medier som en viktig informasjonskilde og arena for samfunnsdebatt, vil fravær av unge lokalpolitikere i disse kanalene også kunne gi inntrykk av at unges interesser ikke ivaretas og at unge stemmer mangler representasjon.

Vi mener på bakgrunn av dette at det er grunn til å være oppmerksom på hvordan skoledebattene gjennomføres. I et demokratiperspektiv er det viktig at skoledebattene ikke blir arenaer som bidrar til mer hat og trusler mot unge lokalpolitikere, men heller en arena som viser fram hvordan saklige argumenter og politiske uenigheter kan brytes mot hverandre på en konstruktiv måte.

Kapittel 6: Avslutning

Denne undersøkelsen har fra ulike vinklinger belyst problemstillingen *“hvordan unge lokalpolitikere opplever hat og trusler, og hvilke konsekvenser hat og trusler kan ha for politiske prosesser og demokratisk deltagelse”*. Vi vil i dette avsluttende kapittelet oppsummere vår undersøkelse, vise hvordan de valgte teoretiske perspektivene og begrepene har vært viktige rammeverk for oppgaven og drøfte hvordan vårt metodiske opplegg har bidratt til å besvare problemstillingen. Vi vil også knytte noen kommentarer til undersøkelsenes overførbarhet.

Bakgrunnen for vår undersøkelse var at tidligere kvantitative undersøkelser viser at politikere både på nasjonalt og lokalt nivå utsettes for hat og trusler, og at PST har fastslått at hat og trusler er en alvorlig demokratisk utfordring. Vårt mål har imidlertid vært å få dypere innsikt i opplevelsene bak statistikken om omfanget av hat og trusler, og å også se nærmere på hvilke konsekvenser hat og trusler kan ha.

Undersøkelsen vår har dermed på mange måter vært todelt, selv om vi kommer nærmere tilbake til noen sammenhenger. I den første delen, hvor vi konsentrerte oss om unge lokalpolitikeres opplevelser med hat og trusler, framhevet vi følgende fem funn:

- Hat og trusler rammer spesielt unge kvinnelige lokalpolitikere med minoritetsbakgrunn
- Hat og trusler mot unge lokalpolitikere foregår i størst grad på digitale plattformer
- Hat og trusler mot unge lokalpolitikere har sammenheng med politiske tema
- Hat og trusler mot unge lokalpolitikere kommer fra flere hold
- Hat og trusler mot unge lokalpolitikere kan ha sammenheng med partitilhørighet

Disse funnene er resultatet av vår analyse av informantenes subjektive beskrivelser av deres opplevelser med hat og trusler. Funnene er på den ene siden i stor grad sammenfallende med tidligere undersøkelser. Samtidig har vårt undersøkelsesopplegg gitt oss mulighet til å gå mer i dybden. Det har gitt oss innsikt som at hat og trusler mot unge kvinnelige lokalpolitikere med minoritetsbakgrunn ofte er rasistisk motivert, og at de som i tillegg bærer synlige religiøse symboler er ekstra utsatt. Vi har også fått nyansert forståelse om hvordan både innhold og avsender av hat og trusler varierer mellom ulike sosiale medier. I tillegg oppfatter vi en tverrpolitisk enighet om hvilke politiske tema som trigger mest hat og trusler, men også at informanter fra små fløypartier i større grad opplever hat og trusler uavhengig av sakfelt.

Den andre delen av undersøkelsen omhandlet konsekvenser av hat og trusler. Når det gjelder konsekvenser for politiske prosesser framhevet vi følgende to funn:

- Selvsensur som konsekvens av hat og trusler påvirker agendasettingen
- Mangel på representasjon får konsekvenser for politikkutforming og beslutningstaking

For analysearbeidet i denne delen var teoretiske begreper og perspektiver et viktig rammeverk med hensyn til å gi funnene en kontekst å beskrive konsekvenser av hat og trusler i. Stegmodellen ga oss et konkretisert begrepsapparat om ulike faser i en politisk prosess. Dermed kunne vi i analysen se adferd som resultat av hat og trusler i sammenheng med konsekvenser for politiske prosesser. For eksempel har vi framhevet at resultatet av at unge lokalpolitikere velger å ikke løfte en sak kan ha negative konsekvenser for agendasettingsfasen. At vi i analysearbeidet kodet slik adferd som selvsensur, har sammenheng med at tidligere undersøkelser har benyttet dette begrepet om lignende adferd. Dette illustrerer at vi i vår drøfting også har sett funnene i lys av tidligere forskning, noe vi mener styrker validiteten i undersøkelsen.

Når det gjelder konsekvenser av hat og trusler for demokratisk deltakelse, framhevet vi følgende tre funn:

- Hat og trusler har konsekvenser for rekruttering
- Hat og trusler har konsekvenser for engasjement og deltagelse
- Hat og trusler har konsekvenser for sammensetning og representativitet

Spesielt to demokratiteoretiske perspektiver har vært sentralt for å forankre forståelsen av konsekvenser av hat og trusler for demokratisk deltakelse. I analysearbeidet så vi etter utsagn i datamaterialet som kunne indikere effekter av hat og trusler for sentrale prinsipper i demokratiteorien som rekruttering, engasjement og representativitet. Videre benyttet vi også det demokratiteoretiske rammeverket for å belyse noen av våre funn om hat og trusler i sosiale medier. Gjennom å se demokratiteori og teoretiske perspektiver på sosiale medier i sammenheng fikk vi forståelse for hvordan hat og trusler kan stå i veien for demokratisk deltagelse og meningsutveksling i digitale plattformer. Samtidig ga også informantene oss innsikt i at de tidvis opplever sosiale medier som gode arenaer for å skape politisk engasjement, en nyanse vi oppfatter at ikke er like tydelig belyst i tidligere undersøkelser.

Vi mener en styrke med det metodiske opplegge for vår undersøkelse er at vi gjennom kvalitative intervjuer med unge lokalpolitikere har fått dypere forståelse om hvordan hat og trusler oppleves og påvirker deres politiske virke. Vi har også gjennom deres refleksjoner og beskrivelser fått anledning til å se sammenhenger mellom hva de *opplever* og hvilke *konsekvenser* hat og trusler kan føre til.

Mer konkret oppfatter vi at en konsekvens av å oppleve hat og trusler kan være lavere demokratisk deltakelse, noe som igjen kan føre til manglende representativitet i politiske prosesser. I vår undersøkelse kommer disse sammenhengene til uttrykk gjennom at unge lokalpolitikere opplever at de som har en gruppetilhørighet eller egenskaper knyttet til identitet utenfor “normalen” mottar mest hat og trusler. Dette gjør for eksempel *unge kvinnelige lokalpolitikere med minoritetsbakgrunn* spesielt utsatt, men også skeive eller personer som bærer synlige religiøse symboler synes å motta mer enn andre. Samtidig oppfatter våre informanter også at utsatte grupper, blant annet som resultat av hat og trusler, kvier seg for å engasjere seg og delta i politikken. Slik har datamaterialet vi har samlet inn gitt oss mulighet til å forstå og konkretisere at for eksempel *mangel på representasjon* i politiske prosesser og demokratisk deltagelse, som konsekvens av hat og trusler, er en alvorlig demokratisk utfordring.

6.1 Hat og trusler kan ramme andre i lignende situasjoner

Selv om vår undersøkelse har vært avgrenset til et strategisk utvalg, vil vi argumentere for at en del av våre funn kan indikere noen tendenser også utover vår undersøkelse isolert. I metoden er dette omtalt som analytisk generalisering, og omhandler hvorvidt funn fra en undersøkelse kan brukes som en rettleiding for hva som kommer til å skje i lignende situasjoner (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 291). Vår case-studie har gitt oss unike subjektive beskrivelser om informantenes opplevelser og erfaringer med hat og trusler. Vi opplever at disse beskrivelsene bidrar med nyanser til tidligere undersøkelser, samtidig som mange av våre funn i stor grad sammenfaller med tidligere forskning på temaet. Dermed kan det tyde på at det vi finner også kan være beskrivende for lignende tilfeller.

I tillegg reflekterte flere av informantene omkring hvordan det de opplever, kan få konsekvenser for andre i lignende situasjoner. Her er et sitat fra en ung kvinnelig lokalpolitiker med minoritetsbakgrunn som beskriver hvordan hat og trusler mot henne kan gi negative opplevelser for andre med samme hudfarge på tvers av partitilhørighet:

Det kan hende at noen folk blir provosert av det en hvit mann sier, og truer med at de skal finne han og ta han. Og det vil jo være en trussel. Men han blir ikke truet fordi han er en hvit mann, men på grunn av det han har sagt. Kjell Magne Bondevik kan sammenlignes med Carl I. Hagen, fordi de kommer fra samme tid og begge er hvite menn. Kjell Magne Bondevik ville ikke blitt direkte preget av at Carl I. Hagen mottok hatefulle ytringer for noe han har sagt. Men hvis jeg mottar noe handler det som oftest om meg som person. Da vil eksempelvis Hadia Tajik eller Kamzy Gunaratnam kunne bli påvirket av det siden vi har samme hudfarge, selv om vi har ulik partitilhørighet.

Med bakgrunn i flere av informantenes refleksjoner om konsekvenser av det de opplever, og sammenfall mellom våre funn og tidligere undersøkelser er vi av den oppfatning at en del av det vi har funnet kan forventes å være gjeldende i andre lignende situasjoner.

6.2 Hat og truslers betydning for politiske og demokratiske prosesser framover

Innledningsvis tok vi utgangspunktet i Stanghelles påstand om at hets mot lokalpolitikere virker fordi det fører til selvsensur og tap av selvtillit (Stanghelle, 2023). På den ene siden synes vår undersøkelse å i stor grad underbygge disse påstandene. Vi ønsker imidlertid å nyansere noe, spesielt med hensyn til de unge lokalpolitikernes engasjement.

Vi har møtt unge lokalpolitikere som uttrykker et politisk engasjement som ser ut til å være sterkere enn de negative effektene av hat og trusler. Flere sa at hat og trusler har gitt dem en bekreftelse på at nettopp deres stemme er viktig, og at dette gir ekstra motivasjon og styrke til å fortsette å ta ordet i polariserte debatter.

Vi oppfatter slik at det ligger en slags dobbelthet i dette. På den ene siden er det vanskelig å komme utenom et inntrykk av at hat og trusler mot unge lokalpolitikere kan ha alvorlige konsekvenser, noe vi har belyst på flere måter i denne oppgaven. Samtidig finner vi også at en god del sier at hat og trusler viser enda tydeligere betydningen av å fortsette sitt politiske engasjement og å stå opp for de sakene og temaene de brenner aller mest for. Det er likevel betenkelig om det bare blir de som tåler hat og trusler “best” som deltar i politiske og demokratiske prosesser framover.

Litteratur

- Aalen, I. & Iversen, M.H. (2021). *Sosiale medier* (2.utg.). Fagbokforlaget.
- Aalen, I. (2015). *Sosiale medier*. Fagbokforlaget.
- Aarnes, H. & Johansen, R. V. (2018, 19. juli). De overlevde Utøya. Nå lever de med drapstrusler. *Aftenposten, A-magasinet*.
<https://www.aftenposten.no/amagasinet/i/Eon852/de-overlevde-utoeya-naa-lever-de-med-drapstrusler>
- Bennett, W. L. (2008). Changing citizenship in the digital age. I W. L. Bennett (Red.), *Civic life online: Learning how digital media can engage youth* (1–24). MIT Press.
http://mitp-content-server.mit.edu:18180/books/content/sectbyfn?collid=books_pres_0&fn=9780262524827_sch_0001.pdf&id=7893
- Bjørge, T., Thomassen, G. & Strype, J. (2021). *Trakassering og trusler mot politikere: En spørreundersøkelse blant medlemmer av Stortinget, regjeringen og sentralstyrene i partiene og ungdomspartiene* (PHS Forskning 2021:01). Politihøgskolen.
<https://phs.brage.unit.no/phs-xmlui/bitstream/item/f40667e9-4f86-4486-9419-e1a1c72e3e79/trakassering%20og%20trusler%202021-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Bradtæg, B. A., Magnussen, E., Vike, H., Heian, M. T., Kvernenes, M. S., Jupskås, A. R. & Ruud, S. S. (2022). *Lokaldemokrati og lokalpolitikeres arbeidsvilkår: Motivasjon og deltakelse i lokalpolitisk arbeid*. TF-rapport nr. 636. Telemarksforskning.
<file:///C:/Users/vk379/Downloads/lokaldemokrati-og-lokalpolitikeres-arbeidsvilkar.pdf>
- Clark, T., Foster, L., Sloan, Luke. & Bryman, A. (2021). *Bryman's social research methods* (6. utg.). Oxford Univeristy Press.
- Christiansen, S. S. (2023, 2. juni). Braathen hardt ut mot mobbingen - Nå vil alpinisten bruke mote mot "homohets". *Verdens Gang* (VG).
<https://www.vg.no/sport/alpint/i/O8PVL1/braathen-hardt-ut-mot-mobbingen-naa-vil-alpinisten-bruke-mote-mot-homohets>
- Eggebo, H. & Stubberud, E. (2016). *Hatefulle ytringer. Delrapport 2: Forskning på hat og diskriminering*. Rapport 2016:15. Institutt for samfunnsforskning.
<https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/handle/11250/2442447>
- Eriksen, E. O. & Weigård, J. (1999). *Kommunikativ handling og deliberativt demokrati: Jürgen Habermas' teori om politikk og samfunn*. Fagbokforlaget.
https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2022101248015?page=239
- Every-Palmer, S., Barry-Walsh, J. & Pathé, M. (2015). Harassment, stalking, threats and attacks targeting New Zealand politicians: A mental health issue. *Australian and New Zealand journal of psychiatry* 49 (7), 634 – 641.
<https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/0004867415583700>

- Haakonsen, A. (2021, 31. mai). Én av tre Utøya-overlevende har mottatt hatmeldinger eller trusler: - Skummelt. *Verdens Gang* (VG). <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/WOwAeg/en-av-tre-utoeya-overlevende-har-mottatt-hatmeldinger-eller-trusler-skummelt>
- Holmquist, T. (2018, 1. februar). Kaldgufs i kommunestyret. *Kommunal Rapport*. <https://www.kommunal-rapport.no/kommentar/kaldgufs-i-kommunestyret/111567!/>
- Ipsos. (2023). *Hatytringer, trusler og desinformasjon mot folkevalgte*. Laget for Kommunesektorens organisasjon KS. <https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/forskning-og-utvikling/fou-rapporter/Hatytringer-trusler-og-desinformasjon-mot-folkevalgte.pdf>
- Ipsos. (2020). *Hatefulle ytringer og trusler mot lokale folkevalgte: Rettslige rammer, rettspraksis og kommunesektorens praksis*. FoU-prosjekt nr. 204030. Laget for KS FoU. <https://www.ks.no/contentassets/87ce0e5d6454422dadfdd51b860f8a3c/Hatefulle-ytringer-og-trusler-mot-lokale-folkevalgte.pdf>
- Ipsos. (2019). *Hat og trusler mot folkevalgte*. Laget for Kommunesektorens organisasjon KS. <https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/forskning-og-utvikling/nyhetsaker/Hat-og-trusler-mot-folkevalgte.pdf>
- Johannessen, A., Christoffersen, L. & Tufte, P. A. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. (utg. 5). Abstrakt forlag.
- Johannessen, A., Christoffersen L. & Tufte, P. A. (2011). *Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag* (3. utg.). Abstrakt forlag.
- Jordhus-Lier, D. (2023). *Fokusgrupper som metode*. (1. utg.). Cappelen Damm akademisk.
- Kalsnes, A. & Larsson, A.O. (2015). Med makt til å like? Sosiale medier og politisk kommunikasjon. I Ø. Ihlen, E. Skogerbø & S. Allern (Red.), *Makt, medier og politikk: norsk politisk kommunikasjon* (1.utg., s. 219-232). Universitetsforlaget.
- Korsell, L., Axelson, T., Frisk, L. & Stier, J. (2020). Harassment and Threats, Concern and Fear: the Experiences of Local Politicians in Ludvika, Sweden. *Journal for Deradicalization Spring* (22), 188-217. <https://du.diva-portal.org/smash/get/diva2:1462086/ATTACHMENT01.pdf>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2019). *Det kvalitative forskningsintervju*. (3.utg.). Gyldendal Akademisk.
- Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO). (2021). *Hatefulle ytringer på nett*. https://www.ldo.no/globalassets/ldo_2019/03_ombudet-og-samfunnet/rapporter/hatefulle-ytringer/ldo_hatefulle_ytringer_pa_netts.pdf
- Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO). (2015). *Hatytringer og hatkriminalitet*. https://www.ldo.no/globalassets/ldo_2019/03_ombudet-og-samfunnet/rapporter/hatefulle-ytringer/hatytringer_og_hatkriminalitet_rapport.PDF
- Oppøyen, M. S. (2022, 7. november). *En av fem opplever diskriminering*. Livskvalitetsundersøkelsen 2021. Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/levekar/artikler/en-av-fem-opplever-diskriminering>
- Pateman, C. (1970). *Participation and Democratic Theory*. Cambridge University Press.

- Politiets sikkerhetstjeneste (PST). (2024). *Nasjonal trusselvurdering 2024*.
https://www.pst.no/globalassets/2024/ntv2024/nasjonal-trusselvurdering-2024_uuweb.pdf
- Politiets sikkerhetstjeneste (PST). (2023). *Nasjonal trusselvurdering 2023*.
<https://www.pst.no/alle-artikler/trusselvurderinger/ntv-2023/>
- Regjeringen (2016). *Regjeringens strategi mot hatefulle ytringer 2016 – 2020*.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/regjeringen-solberg/andre-dokumenter/bld/2016/regjeringens-strategi-mot-hatefulle-ytringer-2016--2020/id2520975/>
- Rose, L. (2014). Demokratiteori - forventninger og virkelighet. I Baldersheim, H. & Rose, L. (Red.), *Det kommunale laboratorium. Teoretiske perspektiver på lokalpolitikk og organisering* (3. utg., s. 19-50). Fagbokforlaget.
- Sandve, E. (2022, 18. november). Influensere hetses av sine egne: -Du er feit, stygg og ubrukelig. NRK. https://www.nrk.no/sorlandet/influensere-hetses-av-sine-egne_-_du-er-feit_-_stygg-og-ubrukelig-1.16169482
- Stanghelle, H. (2023, 16. august). Det er effektivt å true lokalpolitikere. *Aftenposten*.
<https://www.aftenposten.no/meninger/kommentar/i/3Egvq0/det-er-effektivt-aa-true-lokalpolitikere>
- Straffeloven (2009). *Lov om straff. Annen del. De straffbare handlingene*. (LOV-2005-05-20-28). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2005-05-20-28/§185>
- Vabo, S. I., Klausen, J. E. & Askim, J. (2020). *Offentlig politikk*. Universitetsforlaget.

Vedlegg 1: Intervjuguide

Intervjuguide

Hat og trusler mot unge lokalpolitikere

– opplevelser og konsekvenser

Format: individuelt intervju / gruppeintervju med 3-5 informanter

Tidsramme: 45-60 minutter.

Innledende spørsmål:

Formål: trygge informantene og varme opp til hoveddelen.

- Navn, alder?
- Hvor lenge har du/dere vært aktiv i lokalpolitikken?

Hoveddel 1: hat og trusler – opplevelser

Formål: få innsikt i opplevelser knyttet til hat og trusler i politiske virke.

- Hvordan opplever du/dere det politiske debattklimaet generelt?
- Hvilke erfaringer har du/dere som lokalpolitikere med hatefulle ytringer og trusler?
 - *Ev. oppfølging: opplevd det selv/andre politikere du/dere kjenner har opplevd det*
- Opplever du/dere at lokalpolitikere i kraft av egenskaper som kjønn, alder, etnisitet, partitilhørighet eller annet er spesielt utsatt for hat/trusler?
 - *Ev. oppfølging: hvilke egenskaper*
- Kan du/dere fortelle litt mer om hatefulle ytringer eller truslene dere eller andre lokalpolitikere dere kjenner har opplevd?

Oppfølging:

- *Situasjoner/arenaer*
- *Tema/saker*
- *Fra hvem?*

Hoveddel 2: hat og trusler – konsekvenser

Formål: få innsikt i hvilke konsekvenser hat og trusler kan få for politiske prosesser (f.eks. saker/tema på agendaen, politikktutforming og beslutningstaking) og demokratisk deltakelse.

- Hva gjør hatefulle ytringer og trusler med ditt/deres politiske engasjement?
 - Ev. oppfølging: styrket/svekket engasjement
- Hvilke konsekvenser har hatefulle ytringer og trusler hatt for ditt/deres politiske virke? (Ev. lokalpolitikere du/dere kjenner).
For eksempel, har du/dere: unnlatt å engasjere deg/dere i en sak eller et tema, nølt med å stå fram med et bestemt standpunkt, unngått å sette et tema eller sak på dagsorden, blitt påvirket til å ta en annen beslutning?
- Er det arenaer eller situasjoner i ditt/deres politiske virke du/dere enten gjerne oppsøker eller helst unngår som følge av hat og trusler?
 - *Ev. oppfølging: spesifikke møter/debatter/SoMe - forskjell på ulike plattformer mv.?*
- Er det noen politiske virkemidler du/dere opplever at spesielt trigger hat og trusler?
 - *Eksempel påbud/forbud, beslutninger om hvem som skal få levere en tjeneste eller reguleringer med tanke på hvilke tjenester eller hvor mye som skal tilbys.*

Avslutning

Formål: få noen avsluttende refleksjoner, runde av på en ordentlig måte, og sørge for anledning til å legge til om noe relevant er utelatt.

- Tenker du/dere at hatefulle ytringer og trusler er et alvorlig problem? Hvorfor/hvorfor ikke.
- Hvilke tanker har du/dere om hatefulle ytringer/truslers betydning for unge politikeres deltagelse/rekruttering til politiske verv/arbeid?
- Er det noe du/dere ønsker å legge til avslutningsvis – noe vi enten allerede har vært innom eller som du/dere tenker er relevant for temaet?

Vedlegg 2: Godkjenning fra SIKT – behandling av personopplysninger

25.11.2023, 15:38

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

Meldeskjema / Hat og trusler mot unge lokalpolitikere / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer 777035

Vurderingstype Standard

Dato 21.11.2023

Tittel

Hat og trusler mot unge lokalpolitikere

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskolen i Innlandet / Handelshøgskolen Innlandet - Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap / Institutt for organisasjon, ledelse og styring

Prosjektansvarlig

Jon Helge Lesjø

Student

Ingrid Ulberg Sommer

Prosjektperiode

11.12.2023 - 15.07.2024

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Særlige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Uttrykkelig samtykke (Personvernforordningen art. 9 nr. 2 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 15.07.2024.

Kommentar

OM VURDERINGEN

Sikt har en avtale med institusjonen du studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket. Vi har nå vurdert at du har lovlig grunnlag til å behandle personopplysningene.

TYPE PERSONOPPLYSNINGER

Prosjektet vil behandle særlige kategorier av personopplysninger om politisk oppfatning og etnisitet.

SAMTYKKE: ALMINNELIGE + SÆRLIGE

Lovlig grunnlag for behandlingen av personopplysninger vil være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a). Den registrerte gir sitt uttrykkelige samtykke til behandlingen av særlige kategorier av personopplysninger. Dermed gjelder ikke forbudet i personvernforordningen art. 9 nr. 1, ettersom vilkår for unntaket i art. 9 nr. 2 a) er oppfylt.

KOMMENTARER OG TILPASNINGER TIL INFORMASJONSSKRIV

Informasjonsskrivet ditt ser fint ut, men mangler noen punkter for å være i tråd med personvernregelverket. Kan du legge til:

-Kontaktopplysningene til personvernombudet ved din institusjon: Hans Petter Nyberg, e-post: hans.nyberg@inn.no, postadresse:
Postboks 400 2418 ELVERUM

-Oppdaterte kontaktopplysninger til Sikt personverntjenester: Epost: personverntjenester@sikt.no, telefon: 73 98 40 40.

-Ber deg om å oppdatere prosjektsluttdatoen i informasjonsskrivet slik at den samsvarer med datoen du har oppgitt på siden Avslutning i meldeskjemaet.

-Ber deg om å fjerne setningen "I dette prosjektet samler vi inn alminnelig personopplysninger", ettersom dette ikke er korrekt fordi du også samler inn særlige kategorier personopplysninger gjennom informasjon om politisk oppfatning og etnisitet knyttet til deltakerne.

Du trenger ikke å laste opp ny versjon av informasjonsskrivet i meldeskjemaet når du har gjort endringene.

UNNGÅ TREDJEPERSONER

Du har oppgitt at det ikke skal registreres opplysninger om andre personer som ikke deltar i studien (tredjeperson) under intervjuene. For å hindre at slike opplysninger fremkommer bør du understreke for informantene at de må unnlate navn og eventuelle andre identifiserende karakteristikk i beskrivelser av hendelser og personer. Merk at dersom det skal registreres tredjepersonsopplysninger må det krysses av for i meldeskjemaet og meldes inn som en endring til Sikt.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Det er institusjonen du er student ved som avgjør hvordan du må lagre og sikre data i ditt prosjekt og hvilke databehandlere du kan bruke. Husk å bruke leverandører som din institusjon har avtale med (f.eks. ved skylagring, nettspørreskjema, videosamtale el.).

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Se våre nettsider om hvilke endringer du må melde: <https://sikt.no/melde-endringar-i-meldeskjema>

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 3: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Deltagelse i masterprosjektet

Opplevelser og konsekvenser av hat og trusler mot unge lokalpolitikere

I dette skrivet får du informasjon om formålet med prosjektet og hva deltakelsen din vil innebære. Takk for din interesse, og for at du tar deg tid til å lese. Spør oss gjerne om det er noe mer du ønsker å vite. Kontaktinformasjon finner du på siste side.

Vi som skal gjennomføre prosjektet heter Ingrid Ulberg Sommer og Lene Bjerkestrand. Vi er studenter ved Høgskolen i Innlandet og skal levere en masteroppgave i løpet av våren 2024. I tillegg til å studere jobber Ingrid til daglig i kommunesektorens organisasjon (KS), mens Lene jobber i Forsvaret.

Formålet med prosjektet

Vi ønsker å belyse ulike konsekvenser hatefulle ytringer og trusler mot politikere kan ha for unge folkevalgte, og videre hvordan dette kan ha betydning for demokratiske prinsipper og prosesser.

En rekke rapporter viser at svært mange norske politikere på alle nivåer, fra lokalpolitikere i kommunestyre til stortingspolitikere og regjeringsmedlemmer, jevnlig opplever tilfeller av hat og trusler. Spesielt utsatt er de unge. Jo yngre man er, jo høyere er sannsynligheten for å bli utsatt for hets. Samtidig har det de siste årene blitt satt søkelys på hvordan hatefulle ytringer eller trusler kan få politikere til å holde seg unna kontroversielle saker, vegre seg for å delta i den politiske debatten eller fatte beslutninger knyttet til spesifikke tema. Trakasserende holdninger, hat og trusler mot folkevalgte kan altså utgjøre en trussel mot demokratiske prosesser og politisk deltagelse.

Problemstillingen for vår oppgave er: *Hvordan opplever unge lokalpolitikere hat og trusler, og hvordan påvirker dette den politiske prosessen?* Med den politiske prosessen tenker vi spesielt på agendasetting, politikktutforming og beslutningstaking. For å belyse problemstillingen, vil også følgende forskningsspørsmål inkluderes i oppgaven:

- Kan hatefulle ytringer og trusler bidra til å styrke unges politiske engasjementet?
- Er det tema eller saker som unge lokalpolitikere kvier seg for å engasjere seg i på grunn av hat og trusler?
- På hvilke arenaer og fra hvem opplever unge lokalpolitikere trusler og hatefulle ytringer?
- Påvirker kjønn eller etnisk bakgrunn omfang eller innhold i trusler og hatefulle ytringer mot unge lokalpolitikere?

Masteroppgaven vil ha et omfang på 70-110 sider, og prosjektperioden varer fra høsten 2023 til våren 2024.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Vi har valgt unge lokalpolitikere fra ulike partier i Oslo som våre informanter. I tillegg er et utvalgsriterium at informanten har vært aktiv i lokalpolitikken en stund. Vi ønsker også mangfold blant informantene med hensyn til kjønn, etnisitet og alder (18-39 år). Det er derimot ikke et kriterium at informanten har opplevd hat og trusler direkte mot seg selv.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det å delta i ett intervju med en tidsramme på 45-60 minutter. Vi vil ta lydopptak av intervjuet så vi kan jobbe videre med det i etterkant.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Fordeler og ulemper med å delta

Deltakelse skal i hovedsak være en positiv opplevelse, men å dele sine personlige erfaringer kan noen ganger utløse uventede negative følelser. Noen kan oppleve at enkelte temaer er vanskelige å svare på. Derfor kan du fritt hoppe over spørsmål underveis.

Deltakelse har ingen direkte fordeler for deg, men å dele dine erfaringer slik at andre kan lære av det vil være samfunnsnyttig – og bidra med verdifullt datamateriale til vårt prosjekt. Resultatene vil bli publisert i masteroppgaven, og dersom du er interessert kan du ta kontakt etter prosjektslutt for å få tilsendt en kopi.

Samtykke til å delta i masterprosjektet

Her følger informasjon om dine rettigheter som informant, og hvordan personopplysninger om deg vil behandles. Du må samtykke til dette for å være med på prosjektet, og du kan når som helst trekke dette samtykket.

Om datahåndtering og personvern

Vi vil bare bruke opplysningene fra deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Dine personopplysninger blir håndtert konfidensielt fra begynnelse til slutt i prosjektet, og er i samsvar med personvernregelverket (GDPR).

- Vi vil ikke dele din informasjon med andre. Det er bare vår veileder og oss som studenter som har tilgang.
- Vi passer på at ingen kan få tak i informasjonen som vi samler inn om deg.
- Ditt navn og dine kontaktopplysninger vil bli erstattet med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data (kodeliste).
- Alle personopplysninger blir lagret på en sikker forskningsserver (spesifisert under).
- Lydopptak fra intervjuet blir slettet når alt er skrevet ned (transkribert).
- Når vi skriver masteroppgaven vil vi passe på at ingen vil bli gjenkjent verken direkte eller indirekte i teksten. Kodelisten vil bli slettet ved prosjektslutt.

For sikker innsamling og lagring av datamaterialet gjelder [Høgskolen i Innlandets retningslinjer](#).

Lydopptak av intervju vil utføres ved hjelp av mobiltelefon og den krypterte applikasjonen «Nettskjema Diktafon». Lydfilen sendes direkte til sikker server for «Nettskjema» ved Universitetet i Oslo (UiO) som Høgskolen i Innlandet har databehandleravtale med. Lydfilene vil bli gjort om til tekst (transkribert) manuelt eller automatisk i Nettskjema, og deretter analysert av oss. All håndtering, analyse og lagring av data vil foregå i One Drive Feide - Høgskolen i Innlandet.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. På oppdrag fra Høgskolen i Innlandet har personverntjenestene ved Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør, vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til å se hvilken informasjon som er blitt samlet inn om deg. Du kan også be om at informasjonen slettes, slik at den ikke finnes lenger. Dersom det er noe informasjon som er feil, kan du si ifra og be oss rette opp i det. Du kan også spørre om å få en kopi av informasjonen. Du kan klage til Datatilsynet dersom du synes at vi har behandlet informasjonen om deg på en uforsiktig måte eller på en måte som ikke er riktig.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes 15. juli 2024. Etter prosjektslutt vil datamaterialet med dine personopplysninger slettes.

Hvem er ansvarlig for prosjektet?

Vår veileder, professor emeritus Jon Helge Lesjø er formell prosjektleder, mens vi som masterstudenter har det daglige ansvaret. Høgskolen i Innlandet er som institusjon ansvarlig for sikker behandling av personopplysningene som skal samles inn.

Kontaktinformasjon

- Høgskolen i Innlandets personvernombud:
Hans Petter Nyberg, e-post: hans.nyberg@inn.no , postadresse: Postboks 400 2418
ELVERUM
- Hvis du har spørsmål knyttet til SIKT Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med: Personverntjenester på epost: personverntjenester@sikt.no eller på telefon: 73 98 40 40.

Vennlig hilsen

Jon Helge Lesjø

Lene Bjerkestrand

Ingrid Ulberg Sommer

prosjektansvarlig
(Professor/veileder)

Student

Student

Samtykkeerklæring

Samtykke til å delta i masterprosjektet hat og trusler mot unge lokalpolitikere.

Jeg har mottatt og forstått informasjonen om prosjektet, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju
- at det tas lydopptak av intervjuet

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet.

(signert av prosjektdeltaker, dato)